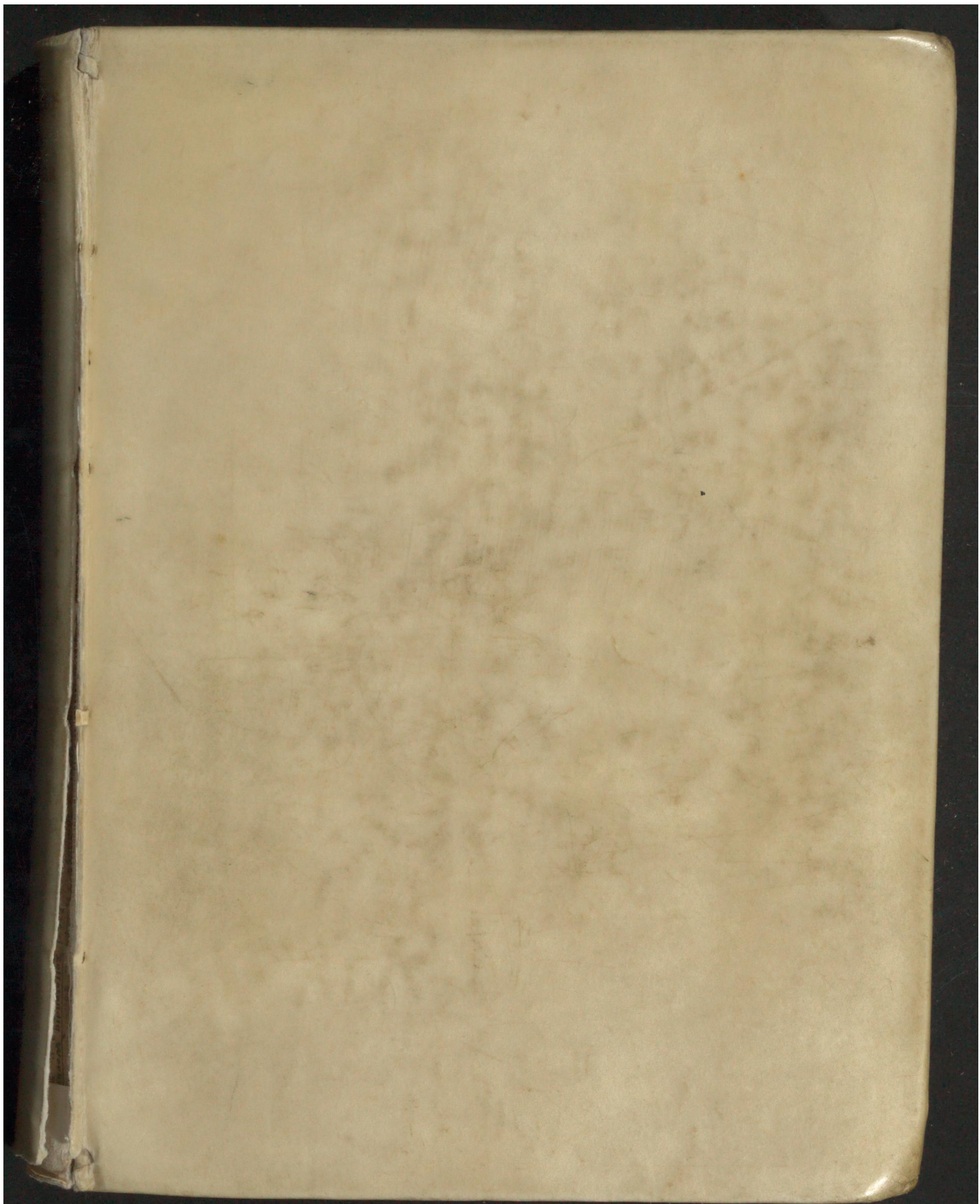
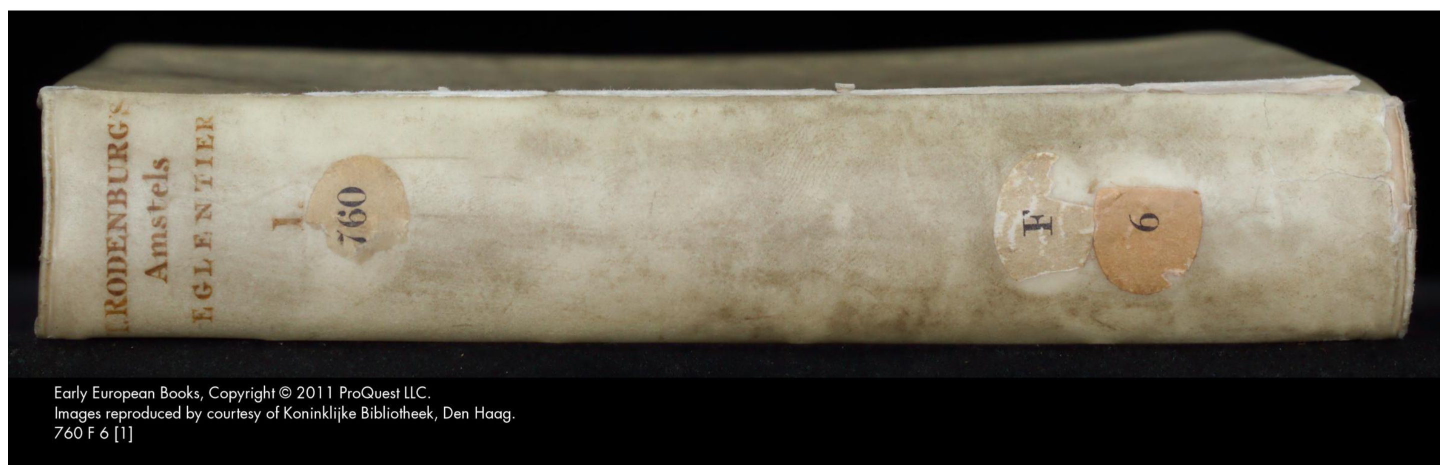
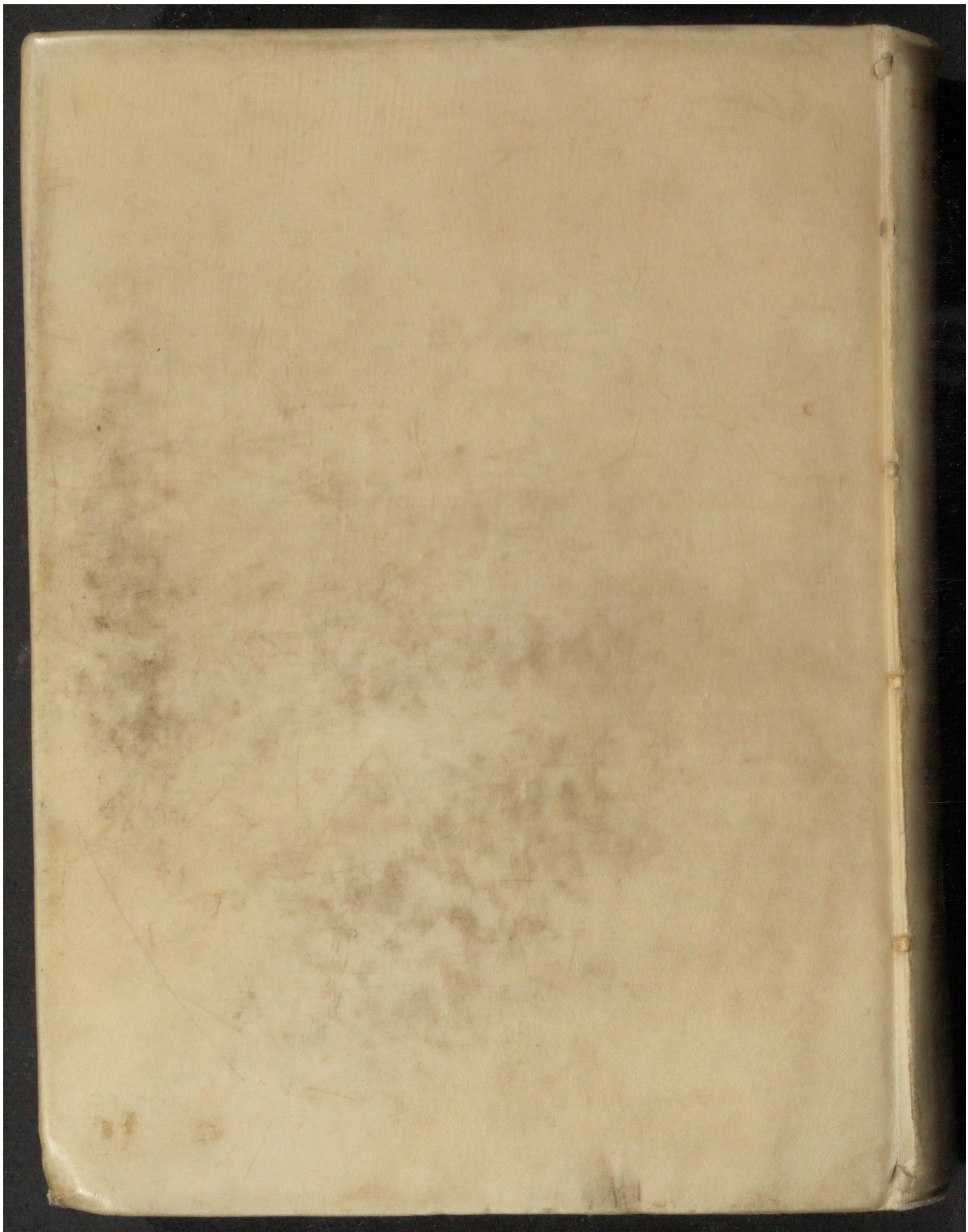

RODENBURG'S
Amstels
EGLENTIER
I.
760
F
6

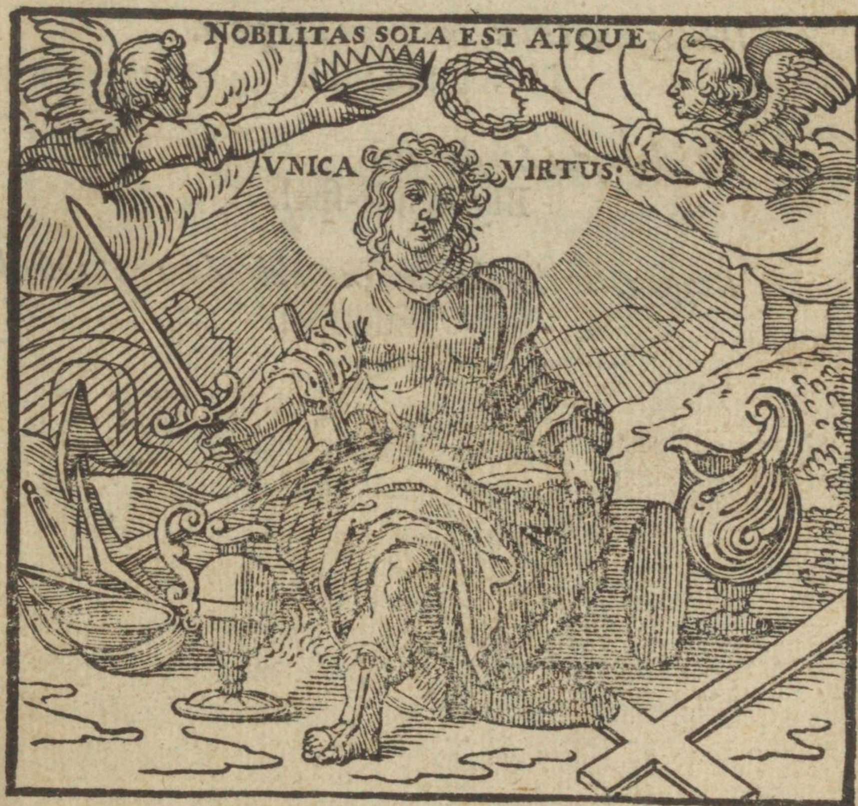
Eerste deel.

AMSTELS-EGLENTIER.

GERYMT
Door d'Edelen, Kunst-lievenden HEERE

THEODORE RODENBVRG,

Ridder van d'Ordre vanden huyze
van BORGONIE.

T'AMSTELREDAM,
Ghedruckt by Paulus van Ravesteyn, 1618.

Naevolghende wercken in dit boeck verzaemt.

POËSIS
AMSTELO-BELGICA
NOBILISSIMO D.
THEODORO
RODENBVRGIO
EQVITI, ET
POËTAE SVO.

Ilaego, quæ Batavos aliquando ſcandere verſus
Ad digitos docui; Lucemque exoſa priorem,
Dudum delitui nigræ telluris in alvo,
Belgica nunc redeo (vates gaudete) Poëſis.
Fata viam invenere. Mihi medicatus Apollo,
Exuit obtuſi deliramenta Lethergi.
Debuit; & potuit. Quid enim? præviderat ætas
Annorum centum (cum primo ſemine jacto
Rhetorices ad naſcentem fœliciter urbem,
Magnis auſpicijs, fluvio cui nomen ab Amſtel)
Poſt tenebras ſolem. Patriaque ab origine fandi
Fictorem; Auctoremque bonum; quem roderet Orcus
Dente rheonino, ſed non corroderet Orcus.
Quam placet indultum. Quam diſplicet invide, dum tu
Eſſe Maraſmodes, trunco divulſus Amoris,
Incipis æterni; ſub quo fœliciter ille
Germinat, atque *Roſæ Sylveſtris* firmat odorem
Verſubus Ambroſijs, & amicæ murmure Muſæ

Indigites

Indigites animæ: Lætique a funere Manes,
Si qua Trophæa manent defunctos, vestra canuntur.
Sumite. Sunt vestra. a vestro mittuntur Alumno.
At tu victor ovans spolijs, & pinguis opima
Dote minervali, cui tempora tingere multo
Fonte Caballino licuit; Cui risit Apollo,
Et veluti pleno lactavit, Cynthia cornu;
Nascere lætisonos inter; querulosque Poëtas
Noscere. Diva jubet, Consentit Magnus *Homerus*.
Virgilius mandat. *Naso* vult. exigit *Apher*.
Indicit *Sophocles*. *Seneca* vrget. *Pindarus* ambit.
Et pars illa tui coetus, quæ vivit, & ivit,
Magne RODENBVRGI, istius non æmula laudis,
Hæc te promeritum clamat par Pæan & Io.
Quod mage; miratur cœlum, prævertere Belgam
Gorgiam, *Aristotelem*, *Hermagoram*; Patremque Latinum;
Quintilianum. Iterum *Ticianum*. Aliosque Magistros
Rhetoricæ. Sed non mirum, (mihi parcite cœli)
Dum læto cœlo natus, Modulamine cantat
Cœlesti; mulcetque homines, & inhospita Bruta.
Amphionis de more. Et id illa proprietate,
Ut non defecisse sibi videatur; At unus
Hic cecinisse, quod haud recinant fœlicius omnes.

I. F.

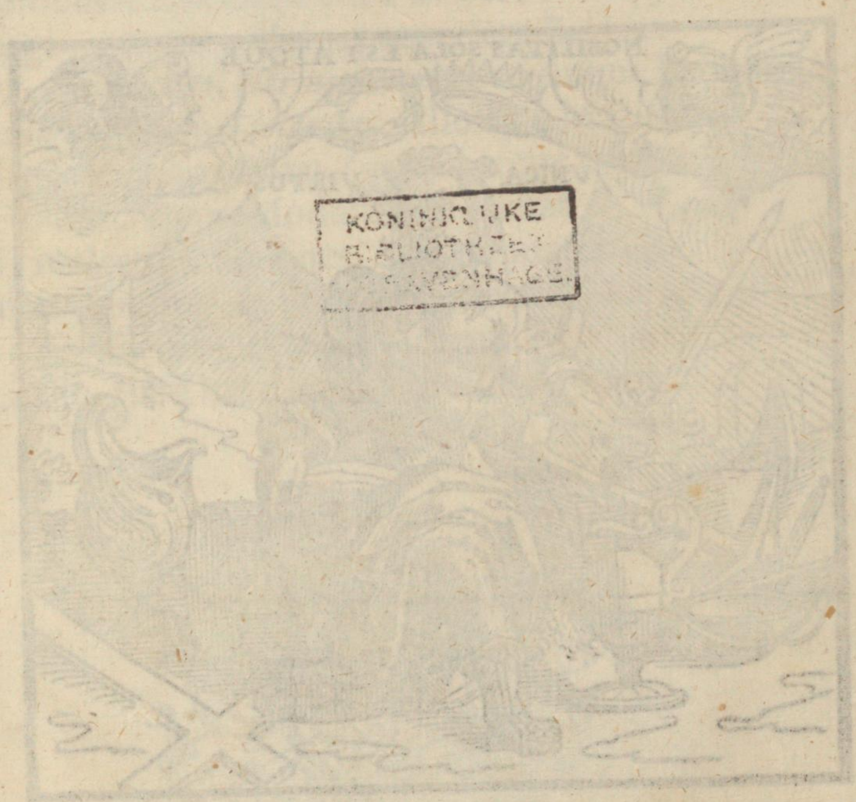
ANNA RODENBVRGHS Trouwen BATAVIER

Treur-bly-eynde-spel.

T'AMSTELREDAM,

Voor Dirck Pietersz. Vos-cuyl / Boeck-vercooper op den hoeck vande Doel-straet/inden witten Enghel. 1618

'T BOECK
Aen d'Eerbaere, Deughd-Rijcke, en Kunst-lievende
ANNA RODENBVRG.

Anghe heeft mijn Rijmert in twijffel-schael ghezuckelt, beradende of den trouwen Batavier ghemeen zoude ghemaeckt werden, of half duyster blyven, zo door berispinghs vrees, of wezende slechts een naboots van den ghelaurierden Poeet, en Riddere Guarijn *: duchtende dat zommighe gaeren-berispende-al-bedillers, wanen mochten uw goed-rondise Rijmert zich betracht op te proncke met uytheemsche gekabaste cierselē. Doch wederom overwickende dat dees handelings beschrijf meest u E. aenporringh, en myn Rymers qua-bevochte pennens inck is gheweest, aen gheleyd door u konst-lievende neyghinghe, ghelijck V. E. noch in versche gheheugingh moet hebben dat de meesten hoop des reghelkens leven bequamen, ten tijde als u E. liefde uw Rymert verzelden in* Albeonsche Islingtouwn: *Als de Paragonne* Elisabet *heur Scepter zwaeyden, (doch nu in triumphe des Elisesche gheweste) en* Iacob *zijn wel-waerde en eygen-erf-deel-rijck bekroonde 't Waelsche princens hooft, voor wien uw lievert vaecken knielden, en zomwijlen een vry uurken stelende, bewandelde met zijn* Anna *de belooverde Beemden, ghenietende de*

vermaeckelijcke verwulfs-telghens daecken des olmen, elſen, en eycke lommer, beooghende het wolle vlockx, op't korte gras knabbelende, graechte, het melck veedwaeyende op de klaver etmoerſche velden, en de pluymdierkens tierelierende in dartelende vreughde, midlertijd d'eene ſchaepe-hoeder daer, en d'ander hier yder voldeden hun bevolen zorge, en alles onder een bekommerde na-beooging des plaets, waer d'eene vande ſteets vlietende Theems ſcheyden van zyn baer-voete Herderinneken, de voet ſteden kuſten, d'ander knielende voor 't Carmille aerde-zit plaetſkē, twelck hem noch vernieude de aenghename verzelling met zijn geliefde way Meysken. D'eene zittende aen d'Oever van een ſtilſtaende Beeckxken, ontroerende de zuyvere baerkens, door zijn veelvoudighe bracke tranens druppelen, bemurmurerende d'afkeerlijcheyd zijns Herderinne. D'ander neuryende op zijn havier-ried de Lof zanghen zijns vriendinneken. Ten dien tijde, waerde A N N A, *was 't dat uw Rymert in ſlordich voet-ghedicht verzamelden zijn veerſkens, wiens zielen van u quamen en hy met woorden afbeelden: dies zy zyn uwen, hebben van u ghetrocken hun weſen, waer over myn Rymert vrymoedich zich heeft laten bewegen den* Trouwen Batavier *te laten in't licht komen, aengeport zijnde door bezondere beleefde Amſtelſche leeſ-gierighe Dianinnekens, midts dat deze tweelingh zich vercieren mocht met uw deugde-waerde-lofs name, om my vergeteling herboorte te geven. Dus lieve* A N N A *hoedt my, borſt-weerd my, en verdedicht my tegens ſchempers alleen. Want de reeklijcke bedaerde ende heuſche, zullen my aenvaerden als een zeſtien-jaren-verleden-tijd-verdrijf, en my verwelkomen, vermits uyt myn inhouts beſluyt wel naecktelijck werd afgebeeld d'alwerckinge Godes, zyn onveranderlijcke voorzichticheydt, en niets by gheval, maer alles door 't Orakels voorſchick en beſtuur-plaets grijpt, wiens Heylighe voorzichtens ghenaede ick u wenſch, uw verkeene heur wenſch, en zo wenſcht mijn Rymert, en uw Lievert.*

Chi ſara ſara.

Inhoudt.

EEN EN treffelijcken Batavier/Rijck-hert, Godvrezentlijck genegen zijnde tot Petronella, verkreegh door langdurighe vryage heur weerliefde/zo dat aen weerzyde/na voordachte berading/hunliens beyde verzekeringhe van echte t'zamen vereeningh deur hand-tastingh en bezegeling van trou-woorden geschieden: waer door Rijck-hert zich verzekert hiel van heur liefde. 't Gheheurde dat Petronella, alhoewel Ryck-hert 't minste afterdocht hadde verliefdé op een ander/ die heur verzocht/ dies zy Rijckhert verliet/heure ghegheven trouwe gantsch nietichde / en alle heur liefde aen den tweeden besieden. Rijck-hert dit te vooren komende/met verdrietighe beklaging/ niet wetende wat doen/ verzocht aende Goddinne Diana wraeck over Petronella: De Goddinne verstaende de ontrouwe/ en eed-breking van Petronella, vertoorende zo uptnemende / dat zy gebood te straffen Petronella aen den Lyve/en heur lichaem heur Autaer opgeoffert te werdé/ en vermits d'ontrouwe aen Rijck-hert geschiet was/ die zelven wraeck verzocht / gebood dat Rijckhert de offerhande zelven zoude doen: Waer over Petronella ghebrocht werde ter plaetse waer de sacrificie zoude gheschieden/ en Rijckhert met het zwaert komende om Petronella t'onthalzen / kreech zodanigen schrick/ spruptende upt de vast gewortelde liefde zijns hert/ dat hy besloot in plaets van Petronella te dóóden/ zelven te sterven/ doorstekende zijn hert/ en sturf. Petronella ziende d'overtrouwe liefde van Rijck hert, ruckt het zwaert upt zijn boezem / deurstack heur zelven/ stervende gelijckelijck met Rijck hert Hier door vertoorende Vrou Diana zo heftich dat zy om Batavia te plaghen een al vernielende Pest zonde door 't gansche land: Daerbeneven datmen alle Jaren heur opofferen zoude een Bataefsche Maeght. De Batavieren overvallen zijnde met deze ellenden/verzochten meedoogen aen den Hemel/ en door lange ootmoedige bede antwoorden 't Orakel dit navolghende:

Batavia *niet eer en zult ghy zien op houwen*
De wreede droeve straf daer ghy meed' zijt gheplaeght,
Voor datter twee uyt liefd' in Echte 'tzamen trouwen
Oock beyd' van Hemels bloed: en g'lijck ons heeft mishaegt
D'ontrouw van Petronel, *en dat verstorte bloedt*
Een ander door herts trouw die Vrouws ontrouheyd boet.

Nu wasser niemand in Batavia te vinden als Heereman, Hoogh-priester van Diana, afspruptende van Hercules, en eenen Zeeg-heer, van Pans afkomste/ d'een hebbende een zoone/ Woud heer, en d'ander een dochter Orania, waer over deze twee Vaders/ ghenegen wezende tot het Vaderlands ruste/ besloten het huwelijck / en verbonden Woud-heer, en Orania in beloften om in d' Echt te treden.

Den voorzeyden Heereman had noch een zoone ghehad/ Woud-heer ghenaemt/ wezende d'eerste gheboozen / welcken zone hy had verloozen in 't Jaer 1574. ten tyde als den Spangiaert Leyden beleghert hebbende / en heur Hooghmo: de Heeren Staten Generael/ beneven zijn Ex[tie]. De Prins van Orangie / tot ontzet vande Stadt de Land-schepers-dijck hadden laten doorsteken / met een springh-vloed / welcke Ebbe mede nam een drijftich wieghsken: Waer door Heereman zijn zoone verloor. 't zelve wieghsken werden aenden Oever vanden Rhijn ghevonden met het kindeken/ door eenen Vrede-rijck, die 't kind bergden/ en vermits hy 't vond in een wieghsken van Cypreschs-hout gemaeckt/ noemden 't kind Cypriaen, en voeden 't op ghelijck zyn eyghen. 't Was nu zo/ dat alhoewel het huwelijck met Woud-heer en Orania gheraemt was/dat Woud-heer gheen beweghingh van liefde hadde / maer zich alleen vermaeckte in 't jaghen en 't waepen. Ten zelven tijde was Cypriaen door zijn ghewaende/of gevonden Vader Vrederijck, ghezonden om zijn studie te vervolghen te Leyden/en 't gheburde dat Orania op den tweeden October / als de vertooninghen aldaer ghe-schieden vande belegeringe en ontzet der zelver stede / vanden Haghe te Leyden was ghekomen/ om die wonderbare wercken en ghenade Godes speel-wijs afghebeeld te zien / alwaer Cypriaen oock was / en ziende Oraniaes deftighe gheschickte wezen / 'k versweijghe heur uytmuntende schoonheydt / midts die met heur deughde ghelijck was / op heur zo ernst'lijck verliefde/dat hy heur te kennen gaf zyn herts en zielens neyging. en om by heur behendelijck te geraecken/ gaf het gheheym zijns ghemoedts te kennen aen eene Margriet, speel-ghenode van Orania, welcke Margriet, ziende Cypriaens bevallijckheyt/heusheyd/ en lichaemelijcke begaeftheydt / op hem verliefde. Cypriaen volherden langhe tijdt in vryage/ alhoewel Orania hem qualijck spraeck verleenden / vermidts zy met Woud-heer belooft was. 't Gheviel oock midler tijd dat eene Theodora verliefden op Woud-heer, maer hy gansch gheen beweginght van liefde ghevoelende/ boerten met heur passie. Margriet bemerckende dat zy Cypriaens weerliefde niet kost verwerven/ ten aenzien alle zijn liefde op Orania ooghden / en zy oock wel wist dat Orania met Woud-heer in beloften was / besloot een nickerlijcke aenslach te ghebruycken om Orania 't leven te doen verliesen/ en zoo naderhand Cypriaen te ghenieten. Midler tijd Cypriaen volherdende in zijn vryage / en Orania ziende Cypriaens ernstlijcke liefde / en overdenckende Woud-heers afkeerlijckheydt/ weer-liefden hem heymelijck: maer zonder 't zelve hem te laten blijcken/ vermits zy met Woud-heer verlooft was / en veynsden oock met Margriet, Cypriaen niet te lieven. Doch Margriet die schalck en loos was / vervolgden Orania ter plaetse waer zy in eenicheyd/ klaghende den Hemel heur onluck/ overhoorden hoe Orania Cypriaen liefde / en vaynsende / zeyden heur hoe zy verwonderden dat zy aen Cypriaen heur weerliefde niet bekenden: Orania gaf voor verschooningh dat zy zonder de Goddin Diana te misdoen Cypriaen gheen liefde mocht betoonen. Margriet bemerckende het deughdzame ghemoedt van Orania, en dat zy alleenelijck mits heur beloften aen Woud-heer, Cypriaen geen liefde openbaren wilde / versierde flux een middel dienende tot volbrenginght van heure boose voorneminght: heur zegghende dat Woud-heer in boelage leefden met Lobberich, heur dienst-maecht/ en dat Orania daer over oock ontslagen bleef van heur beloften: en zo zy begheerden de boelage te zien/dat zy heur zoude

laten

laten vinden by 't huys te Persijn/ waer zy Woud-heer zoude zien boeleren met Lobberich. Orania, helaes! ghevende geloof aen Margriet, besloot op de bestemde uyre derwaerts te gaen/ en schepden zo van Margriet, die heur terstondt begaf by Cypriaen, handelende met hem vande liefde die hy Orania was dragende: zegghende dat zy zeer verwonderden hy zo uytnemende heftich tot Orania was gheneghen/ en om die neyghingh ganssch te breken / zeyde dat Orania in boelage was levende / met een onwaerdighen verachten Persoon/ en zo hy 't zelfve wilde zien/ dat hy op de bestemde uur zich zoude laten vinden by 't huys te Persijn/ en zy als een schalcke Vrouw'/ wees hem de zelve plaets die zy Orania bestemt hadde. Cypriaen zeer bedroeft zijnde dit hoorende / besloot dies niet tegenstaende derwaerts te gaen. Midler tijd gaet zy by den Hoogh-priester Heereman, en gheeft te kennen hoe dat Cypriaen en Orania by 't huys te Persijn boeleerden/ rekeningh maeckende dat zy beyde daer ghevonden zijnde / Orania nae de Wet van Diana sterven most/ vermits zy trou brack met Woud-heer, maer Cypriaen wezende een vry Persoon / in vryheyt ghestelt zoude werden/ om daer na zelven Cypriaen te ghenieten. d' Hoogh-priester gaet met zijn Dienaers derwaerts/ vind aen d'eene zyde van 't gheboomt Orania, die onnoselijck vertoefden nae Woud-heer en Lobberich, en Cypriaen aen d'ander zyde verwachtende nae Orania met heur gheboele/ doch d'Hooghpriester gheen kennis hier van nemende/ neemt hun ghevanghen / doch Cypriaen werd ontslaghen / maer Orania midts heur trou-breeck / werdt verwesen ter doodt : 't Gheviel nu ten zelven tijde/ dat Theodora vervolghde in boermans kled'ren heur gheliefde Woud-heer, en schuylende after een Hage om niet gezien te zijn/en Woud-heer meenende dat het eē wilt was/deur-schoot heur/waer door hy beweeghde tot weerliefde. Cypriaen verstaende hoe dat Orania ter dood was verwesen / beschuldicht zynde met hem gheboeleert te hebben/ begheeft zich ter dood in heur plaets/ende schenckt heur 't leven/ als trouwe liefdens blijck. En ghebrocht zijnde ter plaetse waer de offerhande zoude gheschieden / quam daer by ghevalle Vrederijck, die vindende zijn ghevonden zoone Cypriaen in doodts noodt / begheerde voor hem te sterven : d'Hoogh-priester onderzoeckende het stuck/ ondeckt dat Cypriaen zijn eyghen zoon was/met groote verheugingh/ dies hy huwt met Orania, en Theodora met Woud-heer: waer door 't Orakels voorzichte volbrocht was/ en Batavia bevrijdt vande Peste/en het op-off'ren van een Maeght alle Jaer.

Persoonagien.

WOUD-HEER.
ROEMERT.
CYPRIAEN.
REYN-HERT.
MARGRIET.
ZEEG-HEER.
HEERE-MAN.
WARNAER.
THEODORA.
MIEUWES.
ORANIA.
Rey van Ioff'ren.
HORATIUS.
ADRIAEN.
EEL-HERT.
WEL-HEM.
VREDE-RYCK.
BODE.
HYMENEUS.

Het Tonneel is Graven-Haghe
en 't Bosch.

Den Trouwen
BATAVIER.

Eerste Bedrijf.

ROEMERT, WOUD-HEER.

WOUD. Heeb' die de aerde Voed'/ met zyn ghezwigghe waegen/
Ghenaekt de zonsens kreis mits 't nu begint te daegen.
Vrouw' Hesperus de ster/ bodinn' des naere nacht
Trekt weer na heur gewest/ zy heeft heur ampt volbracht
Verduysterende d'aerd': nu Lucifer komt weder
Ter vaert van 's Hemels top/ ons lichtende hier neder.
Licht-stralende Auroor nu upt heur tente treet.
V Hooren Roemert blaest/ d'aenstaende jacht verbreet/
De luye slapers droom wilt schichtelijck ontwaken/
Op dat wy met daeghs-krieck in tijts ter jacht gheraken.
Batavia zo ghy opt waeydman hebt gheteelt/
Waer Cinthea heur aert/ dat 's jacht-lust heeft bedeelt/
En door de eelheyds-lust gheneughte vond' int waepen/
Laet die ons volghen nu/ en zyn herts lust vermaepen
In't Haeghse lommer-bosch/ in 't dicht beboomde veldt/
Waer onse eelheids aert ter proeve werdt ghestelt.
Laet ons aendacht'lik eerst dank gheven d' Hemel heylich/
Zo moghen wy de jacht bestaen vry vrank/ en veylich/
Men zeydt Die wel begint heeft half zyn werk ghedaen.

ROEM. Te dancken d' Hemel/ Woud-heer, wie zoud' dat niet raen?
Doch uw' jacht is te vroech/ weet ghy niet dat dees klercken
Met daegheraeds beghin in hun pleyt-bondels wercken
Als 't eel vernuft is rijpst'/ en 't is noch al in stilt/
Ghy weet niet wat ghy doet/ ik weet niet wat ghy wilt.
De wispeltuur'ge ieughde heeft gheen voor-beraden/
Het schijnt ghy nimmer zult uw' jaegens-lust verzaden/
Ghy steets betracht te zyn voor d' Haesen in het veldt.

WOUD. 't Is Roemert, vreemt ghy u met myn way-lusten quelt:
Ghy die door slaepens lust uw' loomheid niet kunt breken
Berispt de jacht/ dit is uw 's luyheids 't rechte teken/
Het lichaems oeffeningh gheen rijp verstandt mispryst.

ROEM. V eyghen-zinnichheyd ghy in uw' doen bewijst/
En zolleboldt in 't wilt/ is 't anders niet als 't jaeghen?
En 't spraekeloose woudt dat Woud-heer kan behaeghen?

A Ha!

Ha Woud-Heer, waerom heeft natuure u vergunt
Dees jeughde? die nu bloeydt/ zo ghy die ghift niet kunt
Ghebruycken na hun waerd'/en dees beval'ke leden:
't Schijnt ghy natuur bespot/ in 't doolhof uw 's onreden
Was ik zo frissen spruyt/ had ik dees versche jeughd
'k Zoud door het zoet ghevry betrachten myne vreughd.
Verzellingh met de nymphen dartele goddinnekens/
Die herte-steelsters/ die aentreckelijcke minnekens/
Dat lieve volcxken zoud' verquicken myne gheest.

WOUD. Noyt docht ik dat ghy dus verblind zoud' zyn gheweest/
Dees raed en hebt ghy my voor deesen noyt ghegheven.

ROEME. Veranderingh van tijdt, verandering van leven.

WOUD. Hoe Roemert zyt ghy zot? gheeft ghy my desen raed?
Raedt ghy my 't minnen aen 't gheen ik oyt heb ghehaet?
Myn wille wil dat niet/ en zoot myn wil mocht willen
Ik zou die dolle wil door volle reden stillen.
'k Jaeg liever 't wilde wilt/en volgh het haese spoor.

ROEME. Waer in dat Woud-heer laes/zyn jeughdens tijd verloor.
In 't wilt jaecht ghy na 't wilt/ en wild' het wilt zo vanghen/
En 't wilt is in uw' hand/ ghy gheeft het wilt verlanghen.

WOUD. Hoe? is het wilde wilt my zo na nu ter tijdt?

ROEM. 't Is u zo na ghelijck ghy tot u zelven zyt.

WOUD. Nu blijckt het Roemert wel dat ghy zyt buyten westen/
V antwoord is te slecht/ hoe kunt ghy dit vevesten?
Zeght my in wat ghewest dit wilde beest onthoudt.

ROEM. Vraecht ghy in wat ghewest? hoe? ghy zelfs het woudt/
Het wilde woeste dier dat daer ghestaech is groeyende
Is uwe hertens wreedheid die liefd' is versoeyende.

WOUD. Waerachtich Roemert, 't schijnt dat ghy zyt raesend' zot/
Wat ist dat u beweecht? 't schijnt dat ghy met my spot.

ROEM. Ha aldersoetste maecht/ zo lieflijck/ en zo aerdich/
Wat zeg ick? hoe? zy is goddinnens prijse waerdich/
Ach alderschoonste nymph/ om wien zo meen'ghen heldt
Staech quynich droevich leeft/ mits d' herten zijn ghequelt
Door hun wantrouwe-hoop/ met duysent diepe zuchten/
Ach diepe zuchten/ laes/ maer zuchten zonder vruchten/
Mits zy door Gods voorzicht/en 's menschen was gheteelt
O Woud-heer, om te zyn/ ach woud-heer, uw ghedeeldt.
En 't schijnt dat ghy heur schuewt/en rooyd uyt uw' ghedachten/
Hoe zoud 'men u niet wreed/ en voor steenaerdich achten?

WOUD. Acht ghy my daerom wreed'? zo noemt ghy wreedheyd deughd/
Mits 't herte rustich is waer 't minnen niet verheughd.
Dies myn ghemoed verblijd mits ik verkreegh victory
Van gayle zotte minn'/ als Heroyksche glory.

ROEM. Hoe kan de liefds verwin by u doch zyn gheraekt
Zo ghy de liefde noyt door lie ven hebt ghesmaekt?

Nochtans

WOUD. Nochtans heb ik de liefd gans zonder liefd verwonnen.
ROEM. Dat ghy de liefdens vreughd eens had beproeven konnen
Dat ghy de rechte smaek van lieve liefd eens vint/
Wat lieve vreughd het is oprecht te zyn bemint/
Als liefde is geloont met reyne weer-liefds zoetheyd/
Ik weet ghy zegghen zoud'/ha Prince aller goetheyd!
Waerom en plaetsten ghy niet eerder in myn hert?
Verlaet de jacht Woud-heer, en na liefds jachte tert
G'lijk jeughdens tijdt vereyscht de nymphen te beminnen.
WOUD. Ik lief diers-jacht veel meer als van uw' veld-goddinnen/
Jaecht ghy heur die heur liefdt myn lust daer niet nae haekt.
ROEM. Wat kunt ghy voelen doch zo liefd' u niet vermaekt?
Het eenighst' eyndt en wit waer nae de menschen woelen/
De tijdt noch komen zal dat ghy wel zult ghevoelen
Hoe al de minnens aert zal gansch zyn uyt uw macht:
Want als de Liefd in ons betoonen wil zyn kracht/
Ghelooft my/ 't is het zwaerst' dat in natuur kan weesen
Als 't onvermoghen teghens wille is geresen/
In stramme grijse tijdt: hoewel de liefde groeyd
Natuure weyghert mits de Lenten niet en bloeyd.
Maer zo de liefd' u terght in 't krachtichst' uwes jeughde
De na-smaek lokt op nieuws na d'onverzaede vreughde.
Ja hoe diep liefd u wond/ en wat ghequel hy zend
Door ongunst of veracht versaft die weer int end.
Maer zo hy u omringd' in 't kreup'le oude leven
Zo zult ghy uw' natuur de schuld alleene gheven.
Waerom neemt ghy uw tijt niet waer nu ghy tijdt hebt
Eer d'ouderdom hoogh vloeyd' en jeughd zal zyn ghe-ebt?
Want als uw' grijse hooft het lieven zal behaeghen
Dan zult ghy moed'loos uw verloren tijt beklaghen
Van 't gheen ghy in uw Jeughd niet hebben wilt bestaen
En in bejaertheyt wenscht/ maer niet kan zyn ghedaen.
Woud-heer verlaet de jacht/ stelt na de liefd' uw zinnen.
WOUD. Waent ghy gheen vreughd' hier is als in het zotlijck minnen?
ROEM. Hoe? dat ghy in de tijt des vreughdighe zaysoen
Als 't oude jaer vernieuwt/in plaets van velden groen/
Lents bemden trots verciert met dicht ghevluchte haeghen/
Zaecht alles gansch verdord/ zoud ghy met reen niet vragen
Of d'eedele natuur/ en wereldt waer ten end?
Let wel op 't gheen ik zeg/ u zelven daer door kent.
De hooghen Hemels kracht heeft mild'lijck ons ghegheven
Een yeder na zyn tijt gh'lijck aerdicheyd van leven/
En gh'lijck naturens zorgh onze jaren wel bestiert
Dat desgh'lijcks ons gezind zo zoud' zyn ghemaniert.
Gh'lijk liefd is onbequaem in d'oude liens ghedachten
Misdoet de jeughd' natuur diet mijnen gansch verachten.

Beziet wat ons behaecht in 't wijde werelds dal
Ghy zult bevinden 't zyn liefds werken al en al.
De lucht/ 't vier/ d' aerd'/ en zee 't is al in liefd' verbonden/
De tintel-ster breekt uyt recht voor de morgen stonden/
Ghevoelend' heurs zoons vlam/ en liefd in liefde vijnd
Ja zy die 't lieven liefdt in reyne liefde schijnt.
Dit s moogh'lik d'uur dat heure herts gestolen zoetheyd
Nu scheydend' van heur lief ontfonkt weer uyt vermoeydheyd.
Het woudens-wilt-ghediert/ ghesteech in liefde paert
Den snellen Zee-dolphijn hoe woelende hy baert.
Het vluchtich quelend' wilt dat dertelt door de boomen
Staech hippelt/springdt/en schrild' de lieve min kan toomen.
Ja dat natuurs voorzicht hun reden had bedeeldt
't Zoud' hebben niet als van de zoete minn' ghequeeldt.
Hun herten voelen liefd'/ jae door hun tierelieren
D'een d'ander wel verstaet als schijnt het dat zy tieren.
Nu antwoord hy zyn lief met zoetelik ghetoon
Zy zingd'/ ik brand door liefd'/ en gheef weer liefdens loon.
Den os die ronckich loepd dat zyn niet als liefds duchten
't Leeuws brullen is gheen toorn/maer hertighe liefds zuchten.
De Raven die steets krocht/ de daeg-raeds-kraping haen/
De kaeckelende hen/ het snuyven vande zwaen/
De klappend' opevaer/ het zoete duyfkens korren/
Des exters schat'ren/ en de buls en beerens knorren/
Des eendens broegh ghequaek/en 't koeckoerx roepen luyd/
En 't paert dat moedigh brinst niet als uyt liefde spruyt.
Dus alles watter leeft stelt na de liefd' hun zinnen
Bezonder ghy Woud-heer, kan Woud-heer niet beminnen?
Zo wel begaefden jeughd'/ hebt ghy een reed' lijck hert?
Waer and'ren vinden vreughd' vind' ghy alleen daer smert?
Verlaet uw' jaegens lust/ laet u natuure leeren
Dit trotse/ wreed ghezind wilt uyt uw' herte keeren.
Laet uw' jeughd minlik zyn bespoort 't goddinnen veldt.

WOUD. Hoe Roemert? was myn jeughd ond'r uw' gebiedt ghesteldt
Om my te voedst'ren op in quell'ke-vrouws-gedachten?
't Welck is de gayle min/verdwijnende met klachten/
Denkt Roemert wien ghy zyt/ en oock wien dat ik ben.

ROEM. Beyd' menschen/ God zy dank. maer lacy/ ik en ken
De menschelijcke reen in u noch niet bevinden/
Want noyt ick mensche vond die 't lieven niet beminden.

WOUD. Noyt Hercules en had daer ik van ben gheteeldt
Dat al verwinnend'-hert der fellen zo ghedeeldt
Had hy de zotte min in 't eerst niet overwonnen.

ROEM. Ho!ho! dat Hercules niet had beminnen konnen.
Hoe zoud' ghy Woud-heer dan hier hebben oyt gheweest?
Van al zijn vrome daden/ daermen breed van leest/

Was't

Was 't niet de liefdens kracht die 't zelfde in hem wrochte?
Als hy eerst was verliefdt en Onfala versochte
Om te behaeghen heur hy zynen ruwen huydt
Bedeckten niet alleen maer trock die ganslik uyt:
En in een vrouwen kleet zyn mann'lik lichaem klede
Om dat hy heure gunst verwerven zoud' daer mede.
In plaetse van zyn knods gheknobbelt/ en seer rouw
Hy handelden 't spin-wiel/ en 't rocken gh'lijk een vrouw.
Voor al zyn arbeyd/ pijn/ en quel nam hy te loone
Te rusten op de boesem zyns gheliefde schoone.
En dus in liefdens Hof ghenoot na wensch zyn rust
Dan rusten liefd in liefd/ en liefde had zyn lust.
Wat was zyn herts ghezucht? na smaek van liefdens vreughden/
En gh'lijk een scherpe spoor 's toecomende gheneughden.
Woud-heer zo ghy goed-ronds dan Hercules betracht
In daed ghelijck te zyn/ als af-springh syns gheslacht/
En 't woudens jagens-lust niet ganslik wilt verlaeten
Zo volght het matich/ zonder lieve liefd te haeten.
'k Meen/ uw' verplichte lief/ Orania: ghy kunt
Wel Theodora schuewen/ maer Woud-heer vergunt
Orania uw' liefd' zyt heur niet onghetrouwe.

WOUD. Wat zeght ghy Roemert? hoe! zy is noch niet myn vrouwe.

ROEM. Hebt ghy heur trouwe niet zo opentlik Woud-heer?
Bevrijd van all' ghevayns hert grondich/ ja dat meer
Is/ het mid-punt heurs hert. hoe? wilt ghy zotlik dwalen?

WOUD. Des menschs vrij-heyden all' mild'lik van d'Hemel daelen
Die gheen gheweld en doet aen die 't gheweld op komt.

ROEM. Woud-heer hoort 's Hemels stem/ u lucken niet vermomt/
Die in uw' echte staet uw luckens luk beloven.

WOUD. Vriend Roemert 'k houd voor wis/ 'k kan anders niet ghelooven
Dan dat de voorzicht Gods my in volkomen rust
Op d'aerde voeden zal/ alleen in waydmans lust/
Maer ghy die 't lieven liefdt/ keert u na liefdens zotheyd.

ROEM. Heeft d'Hemel u gheteelt? Neen zekers/ want die Godheyd
Noyt teelden reed'lik mensch die reyne liefd' benijdt:
Woud-heer ik acht dat ghy van Thisiphone zyt
En van Alett' gheteelt alleen in wreedheyd groeyende
En van Cupido niet ghesteets In Liefde bloeyende.

CYPRIAEN, REYNAERT.

O zoete vyandinn'! bespotster mijns herts klachten/
Princesse mynes ziel! ha dool hof myns ghedachten!
Goddinne mijnes hert! beheerster myns ghemoedt!
En oorsprong mijnes vreughd'/ ontroester mynes bloedt!
In u ist waer ik leef/ want voedt op uw ghezichte
Als spijse mynes ziel/ o zuyvre Hemels lichte!

O springh-tijts-klaver-veld! waer op myn hongher graest/
Mis ik 't een oogen-blik het schynt myn herte raest/
Gh'lijk 't hongerighe veed' viervoetend' na de wapen
Om daer hun hongers ghraeght zoet knabb'lende te paepen/
Zo woeld en haeckt myn hert/ en boden zend voorheen/
't welk zyn herts zuchten/ laes! die vaecken door 't gheween
Van 't arme hickend' hert ghemoeten bracke meeren/
Dat/ zynde halver wegh/ 't ghezucht weerom moet keeren
Mits tranens overvloed de tocht zo heeft bezet/
Dat/ laes! 't ghezucht mijns herts de uytgangh werd belet.
Hoe dese boesem smert gheen tonge ken het uyten/
Mits 't Water en het Vyer/ helaes! te zamen sluyten.
Denckt wat bedroeft getier dees arme borst bedeckt:
Want zo myn oogen dan door meedely verwrekt /
Om lichten 't droeve hert hun beyd' tot schreyen paeren/
Die vinden gansch geen vocht om traenen te vergaeren:
Vermits myn herts ghezucht het water heeft verdroocht/
En 't zwaer ghetraen des herts de hetten heeft ghepoocht
Te teeren gansch tot niet/ verliesen dus hun beyen/
Dies 't hert niet zuchten kan noch d'oogen kunnen schreyen.
Dat een kunst-rijken-geest na 't leven wercken woud
Om schild'ren droefheids beeld 'k weet hy bemercken zoud
Dat zy in myn ghezicht zich levendich vertoonden/
Tot dat het rijk-gheluk de droefheid dan weer loonden
Met 't by-zyn mynes liefs/ en woud' hy dan 't ghezicht
Van vreughd' nabootsen recht/ zo zoud' hy 't blijde licht
Weer in myn ooghen zien : Want hoe groot dat de smerte
Door 't zwaere af-zyn teeldt de droefheydt in myn herte/
Myn gheest meer lust gheniet door heur by-wezens vreughd/
Als opt de droefheyd was van af-zyns ongheneught;
De spreuck zeydt datmen liefd' vergheet door 't lang afwesen/
Ha valschlijck verziert! wat kenmen meerder vresen
Als 't missen van het beeld waer 't leven in bestaet?
Die dese spreuck eerst vond' heeft zinneloos ghepraet/
Wist niet wat liefde was/ noch was gheen liefde waerdich/
De reden doet bewijs/ dat liefd' in liefd zo aerdich
En lieflijck vast verknocht dat 't af-zijn liefd niet blust:
Maer 't by-zijn steelt het hert/ en 't af-zijn steelt de rust.
O ghy revieren! die zoet murmureerend' stromen
Door uw ghewoont en aert/ ach dicht beblade boomen!
Met telgeren breed verspreydt/ ha quelende ghediert!
Vol zoet en luyd' ghetoon/ ghy Haeghsche Bos verciert
Met eykens lommer dicht/ ghy die 't gras Vee bezinnen/
Ghy trotse blaeuwe zee/ ghy zoete Meereminnen/
Hoort na mijn haersche stem die bitter-droevich klaecht/
't Geen myn bedrukte Hert met smert en quelling draecht/

Zy

Zy haet my dien ick lief/ bespot myn ernstich vrijen/
Zy trotst' my dien ick eer/ en heeft gansch gheen meed'lijen
Hoewel zy 't autaer is daer daegh'lix ik voor kniel
Zy eynd'lik is my zelfs vermits ik niet behiel
Zins dat zy stal myn hert als 't arme rif uyt-teerende:
Want sy myn Hert en Ziel is Metamorphoseerende
In een vervalschte hoop/ ja wat de hoop belooft
Dat werdt het arme rif/ flucx wederom ontrooft/
Vermits dees wreede Vrouw/ 't ghehoopte niet wil gheven:
Want zo ick het u gaf/ zeydt zy/ verloort ghy 't leven
't Welk hoop nu onderhoudt/ en hoop gheen hope blijft/
Dan duurende de tijdt dat 't hopen niet bedrijft.
Orania dus wreed'? en daer beneven schoone/
Kunt ghy zyn schoon en wreed'? nochtans zwaydt ghy de kroone
Ver boven 't schoonste schoon. de grond die ghy betreed
Dringhd uyt zyn klaver gras/ uw asem/ Lief/ verbreed
Ambroselike reuck/ uw stem kan lieflik quelen/
De Meereminnen gh'lijk die d'hoorders herten steelen.
Zyt ghy (me Vrouw) volmaeckt? Wat is 't ghy niet bemind?
Maer schuewt hem die u liefdt/ en grondelijck bezind.

REYNHERT.

Hoe dus vrind Cypriaen? dus eenich hier te klaghen?
Waer niemant u verhoord. CYP. Met reden moocht ghy 't vragen/
Doch eenich ben ik niet: myn schoon is in myn hert.
REYNH. Klaecht aen heur uw verdriet/ afbeelt heur uwe smert.
CYPRI. Het vrijen heur verdriet. hoe zoudt ik liefd verwerven?
Nu 't spreecken heur misdoet zo wil ik zwijghend sterven.
En myn onrechte dood zal 't bulderend' onweer
Beklaegen/ en dit bosch die 'k uw naem daegh'lijx leer.
Zal weenen met ghehuyl/ door luyde hooghe winden/
De wild' en woeste zee zal mijn herts rouw ontbinden/
En mijn verbaesde gheest zal klaghen met ellendt:
Ja zoo 't voort alles sterft/ 'k ben zeker dat in 't endt
Myn dood noch spreken zal/ beklaegende myn sterven.
REYNH. Liefds zieckten/ Cypriaen, zyn bitt're/ quel'ke erven
Maer die zyn alderzwaerst' die 't zwijghen-stil besloot/
Want een verburghen liefd' ons d'eer'lijk opt verdroot:
Dan als wy t' zynder tijdt de tonghe eens ontbinden/
En spreken vry'lik uyt de quelle die wy vinden/
Zo licht de naers pars/ als lievers tonghe spreeckt/
De zwaerst' ghevangh'nis is 't als liefd vrije-spraeck gebreekt.
'k Heb vaek/ helaes! ghezeyd dat liefde u beheerden/
En in besloten vier al zwijghende uyt teerden:
Want die bedecktlijck liefdt toont uytwaert d'inwaerts pijn,
CYPRI. Om heur niet te misdoen heb ick gheteughelt myn

Zelfs/ Reynhert waerden vriend/ ja waer noch ſtom tot deſen
Tijt/ 't waer de nood my dwong om eens verlicht te weſen/
'k Hoor een gherucht/ helaes/ 't welck droeve maer verkond/
En door 't ghehoor myn hert met duyſent ſteken wond.

REYN. Wat iſt? CYPR. Men mompelt dat Orania zal trouwen:
Oraen de eelſte Nymph/ de perle aller vrouwen/
Doch als ik 't wel bezie/ en recht beoogh myn ſtaet/
't Schijnt dat myn ſters gheboort dat luk niet toe en laet/
Zo waerde en lieven Vrou myn echte bruyd zou weeſen:
't Schynt mijn planeet voorzeyd: helaes! ik macht wel vreſen:
Dat ik door liefdens brand zoud' ſterven zonder vreught/
En eynden met ghequel de lenten mynes jeughd'.
Doch aenghezien dat dit my was ten deel ghegheven
Ik t' ſtervend' lieven zoud'/ en niet beminnen 't leven/
Wenſch ik te ſterven zo dat ik mach zijn ghewis/
Het heur zy aenghenaem de d'oorzaek daer van is.
Mocht ik heur noch eens zien/ toont Reynhert my uw jonſte.

REYN. Dit's trouwe lievers wenſch/ en achtent groote gonſte
Te zien het gheen hun quelt/ of d'oorſaek van hun quel:
Zy zoeken Hemels vreughd maer vinden droeve hel.
Vriend Cypriaen dat dit heur Vader quam te voore
Dat zy 't heym'lik ghevry dus ſteel-wijs geeft gehoore
Zy waer in een beklaeghelike droeve ſtaet/
Hier om/ meen ick/ zy vlucht/ en u t'antwoorden laet/
Ja moogh'lik liefdt zy u/ hoewel zyt niet wil toonen
Dat zy uw liefde met heur weer-liefd' tracht te loonen/
Wat 't vrouwelik gheſlacht bevaynſder zyn als wy
Doch in ſtantvaſtichheyd wy wyzer zijn als zy.
Orania, ik neemt/ die teelden weerliefds vruchten
Want zoud' zy anders doen als ſtedich u 't ontvluchten?
Die gheen trooſt gheven kan ghelijk zy gaeren zou/
Maer hoorende uw klacht vlucht zy met groote rouw'/
Vermits 't midpunt heurs hert uw droeve klacht geraken/
Zo dat de nymphe vreeſt uw' weeſen te ghenaeken:
Want hoorende uw' klacht heur herte quelling vaet
Dus haeſtich te ontſlaen is d'alderwijſte raed/
Het gheen men niet en mach behouden noch verwerven.

CYPRI. Help God/ ach was dit waer/ dat myn wantrouw koſt ſterven/
Zo waerd ghy Cypriaen d'alderluckichſte man:
Maer zegt my Reynhert, Vriend/ of hier een weezen kan
Die heur mocht waerdich zijn/ die eedle Vrouwe ſchoone?

REYN. Hoe? kent ghy Woudheer niet/ Heer Heermans een'ge zone
Hoog-Prieſter van Diaen? zo faem-rijk en vermaerd.

CYPRI. Hoe lukkich Woudheer is/ die al 't gheluck vergaert
In uw onrype Jeughd/ den Hemel is u jonſtich
'k Beklaech myn ongheluck doch ben hem niet afgunſtich.

O Neen

REYN. O neen benijd hem niet: want arme Woud-heers ſtaet
Veel eer medooghen eyſcht/ vriend Cypriaen dus laet
V teug'len reens ghebit. CIP. Waerom Reynhert meedoghen?
REYN. Woud-heer bemind heur niet. 't ſchijnt dat hem is ontoghen
Het menſchelik ghevoel. CIP. Is 't moogh'lik? is hy blind?
Doch als ik wel aenmerk hoe zy ſtal myn ghezind,
Als zy met heur ghezicht vaſt ketende myn zinnen
Bleef daer gheen vonk noch vier/ 't ontſteken ander minnen/
Want al de liefd tot heur trok ik in my gheheel:
Maer Reynhert waerom gheeft zy heur weerliefd' ten deel
Aen hem die liefde haet/ en heure liefd' niet achten?
REYN. 't Is 's Hemelſche voorzicht die door Gods hooghe krachten
Die't huw'lik heeft beſtemt tot 's Vaderlands welvaer:
Weet ghy niet datmen hier betaelt noch alle jaer
Aen onſe Vrou Diaen, tribuyt? (ha droef verkonden!)
Dat 's een onnooſ'le Maeght/ als ſtraffe onſes zonden?
CYPRI. Vriend Reynhert zeght my doch wat ghy daer mede meent/
Wat zonde was zo groot die zulken ſtraf verdiend?
Kan wreedheid in Diaen verkrijghen oock victory?
REINH. Ik u verhaelen zal de droevighe Hiſtory/
't Welk een ſteenherdich-hert recht tot de grond gheraekt:
Een wyl verleen was hier een Held in deughd volmaekt/
Op Petronel verlieſt: een overſchoone Vrouwe:
Maer onſtantvaſt/ lichtvaerdich/ valſch en zonder trouwe:
Zy toonden langh weerliefd'/ of immer zo het ſcheen/
Tot Rychert, met beloft te lieven hem alleen/
En trooſten ſtaech met hoop zyn lang gheleden ſmerte/
Hy wenſchend' mid'ler tijdt de wenſch eens Lievers herte:
Maer laes! heel onverziens: g'lijk een Vrou vol lichtvaerd':
Verandert zy en lieft een botten boer onwaerd'/
Zo dat zy naderhand heur Reynhert niet vermochte/
Maer met heur nieuwe lief zy in weerliefd verknochte/
Vytroovend' Rychert flucx/ brak heur ghegheven trou/
Ziet hier de liefde van een wanckelbare Vrou.
Of Rychert heeft ghequynt zal ick u oord'len laeten/
CYPRI. Helaes! 't was zwaer verdriet/ maer wat kan quynen baten?
REING. Als hy vond dat zyn herts gheklach was tijdt verlies/
Nam tot Diaen zyn vlucht/ met be'en op deſe wijs.
Zo ick met een trou hert uw licht opt heb ontſteecken
Wilt nu het groot' onrecht van Petronella wreecken.
Zy hoorden het verzoeck/ 't ghebed/ en klaghen groot
Van dees ghetrouwen Held/ en dienaer zeer devoot/
Terſtont nam zy heur boogh: want gramſchap heur beheerden:
En in Batavia ſchoot een Peſt die 't al verteerden.
Ach alderdroefſte eeuw'! vol ramp/ en vol ghezucht
Gheneeſ-kunſt was gheen kunſt, want 't was al zonder vrucht/

All' volcken van wat staet/ 't zy arm of van vermogen/
't Verdweenen staende voet/ daer was gansch gheen meedoghen/
De een'ghe troost was hoop/ God biddend' t'alder stond
Te slissen dese plaech/ maer 't hooghe Orakel zond
Een antwoord al te wreed/ ghelijck een zeker teken
Dat 't herte van Diana toornich was ontsteken:
Doch zy kost zyn ghestilt/ zo Petronel, ontrou/
Heur opgheoffert was/ mits dien dat Ryc-hert zou/
De off'rhand zelven doen/ of wilden yemant sterven
Voor deze Vrouws misdaed/ men zou daer deur verwerven
Ons' vrou Dianas vreed': als 't Petronel verstond/
Verwachten zy by-stand heurs nieuwe lief/ maer vond
De trouwe liefde niet/ dies het ghrecht haer leyden/
Nae 't Heylighe autaer/ waer Ryc-hert heur verbeyden/
Tot dat d' ontrouwe Vrou ghekniela op 't autaer lach/
Met anghst' en zeer bedroeft/ verwachten de doodslach:
Maer Rychert zeer verbaest/ en 't herte vol medooghen/
Beneven naer ghezicht/ met tranen in zyn ooghen/
Zich keerden na zyn lief/ en 't offer zwaerd gansch bloot/
En sprack met diep ghezucht: als voorbood zijnes dood:
Nu Petronell' uw staet beziet bedruckte Vrouwe/
Wien dat ghy hebt ghelieft/ en wien ghy waert ontrouwe.
Daen zwaeyden hy het zwaert/ als 't woord was uyt zyn mond
Doorstack zijn eyghen hert/ en sturf aldaer terstond.
Door dit bedroefd' ghezichte Petronel verblenden/
Dat bevende van flaeuwt zy dood noch leven kenden/
Hoewel zy door het zwaert niet was ghewond in 't hert/
De droefheyd bond heur ziel door 's herts benaude smert:
En zo haest als heur stem verkoeverden weer krachte/
Zy barsten droeflijck uyt dees jammerlijcke klachte.
Ha genereuse Held! ha baeck des deuchdens licht!
Waerom woud ghy: zeyd zy: voor een ontrouwich wicht/
Dit vrome manne hert dees wreede wonde gheven/
Om uw gentile gheest t'ontroven 't lieve leven?
Daer na zy met voorzicht 't zwaert uyt zyn boezem treckt/
En zo bebloed/ helaes! zy 't in heur herte steckt/
En sturf voort op zyn borst met duyzent bitt're woorden.
Bedenckt hoe deerelijck dees twee hun zelfs vermoorden/
't Gheen zyn ghetrouwe liefd' en heur ontrouwe wrocht:
Dit 's d'oorzaeck vande plaech daer wy meed zyn bezocht.
CYPRI. Ellendich is dees liefd/ beklaechlijck heur ontrouwe/
Onluckich was zyn liefd/ doch luckich in zyn rouwe/
Mits hy in 't openbaer zyn trouwe liefd betoont/
En zy oock met heur dood zyn sterven heeft gheloont.
Wat volghden hier doch nae? 'k gh'loof immer dat doen stilden
De toorn van Diaen? REYN. Ach neen/ Diana wilden

Daer

Daer meed' niet zijn vernoeght/ want een jaer na die tijdt/
Heur gramschap weer ontstack/ en teelden nieuwe strijt.
Als wy aen ons Goddinne medelp verzochten/
Was 't antwoord al te wreed/ ja quader als wy dochten/
Hoe datmen doen/ en voort de volghend' jaren zou
Op-offeren aen heur een Bataviersche Vrou:
Daer nevens heeft zy noch een strickter Wet gaen maecken/
Dat zo de Man of Vrou ghegheven trouwe braecken/
En niemant sterven wil voor die ghezondicht heeft/
Dat den misdadighen hem flucx ter dood begheeft/
En op het autaer sterft/ om die straf te voorkomen/
Heeft Heereman (ons Vrouws Hoogh-priester) voorghenomen
Om 't Huwelijck zijn's zoons te brengen nu ten end:
Want 't hoogh Orakels wil ons duyd'lijck is bekend'/
Vermits het antwoord dat ons onlangs was ghegheven/
Wat 's Hemels wille is/ dus klaerlijck was beschreven.

Batavia niet eer, en zult ghy zien ophouwen,
De wreede droeve straf daer ghy meed' zijt geplaegt:
Voor dat hier twee uyt liefd in echte t' zamen trouwen;
Oock beyd' van Hemels bloed', en g'lijck ons heeft mishaegt
D'ontrouw van Petronel, *en dat verstorte bloed,*
Een ander door herts trou, die Vrous ontrouwheyd boet.

Nu is hier niemant die afspruyt van Hemels stam
Als Woud-heer en Oraen, mits zy van God Pan quam/
En hy van Hercules, waer over zy betrachten/
Na dit Huw'lix besluyt/ om zo ons bitt're klachten
Te brenghen tot een eynd/ hier toe streckt hun ghezind.

CYPRI. Hoe kan dees echt gheschien zo hy heur niet bemind?
Bedroefden Cypriaen, den Hemel is u teghen/
De mensch gansch niet vermach als door 't Orakels zeghen.
Mijn wille stijght te hoogh/ en mijn gheluck is laech/
Waer ick my vreughde zocht daer vind ick myne plaech.
Ach valsche loose hoop! ach al te stout beginnen.

REYNH. Zyt duldich Cypriaen, wilt ghy de liefd verwinnen/
De liefde nimmer van wantrouwe is verzaed:
Laet ons gaen Cypriaen, en zoecken goeden raed/
't Zal aen myn kloeck beleyd u gheenzins oock ghebreken/
Dat ghy noch huyden met Orania zult spreken.

Derde bedrijf.

MARGRIET.

HEeft yemant oyt ghehoort van dierghelijcke grillen/
Waer reyne liefd en haet met voordacht beyde willen

In een verbonden zyn met rustelijck verdrach/
Zo dat de een door d' aer/ 'k weet niet hoet wezen mach/
Zich onderhoud' en leeft/en zomtijts sterven g'lijcklyck/
Helaes! als ick aenschouw'/ myn Cypriaen die rijck'lijck
Van d'Hemel is begaeft/ zyn heusch gentiel ghelaet
Zijn lief'lijck opghezicht/ bevallich boven maet/
Zyn frisse Lentens jeughd/ zijn stoute vrome leden/
Natuur volmaecktheyds beeld/ zyn Hoffelijcke zeden/
Ontfonckt de liefdens vlam in myn beminnend hert/
Dees quelle overtreft de aller-zwaerste smert/
Ach slot-heer mynes ziel! o Prince mynes lusten!
O af-god mynes hert! ghy woeckerden myn rusten
Door 't Mannelijck ghezicht/ waer is myn gouden tijdt?
Als ick my zelven was/ en leefden steets verblijdt
In zorgheloose rust/ ach liefd'! 't is uw vermoghen/
Dat onze vryheyd flux door u ons werd' ontoghen/
Verwisseldt ons gheluck/ ons' weeld' in rouw verkeert/
Want die in vreughde was door droefheyd nu uyt-teert.
Beziet uw trotze zee/ uw onstantvaste baeren
Die Haven ons belooft/ maer nimmer by bevaeren
Recht vaste ancker-grond/ hoe vaeck gheeft ons de slip
Uw onghegronde hoop? en dryven op de klip
Van haet en stuur veracht/ daer zwerven dan ons zinnen
Gans reuk'loos zonder stuur/ g'lijck visschen zonder vinnen.
Uw' vreemde geyle aert/ wien ist die die verstaet?
Ghy inwaerts ons vermoord/ en uytwaerts uw ghelaet
Vertoond een ander schijn. ach liefd'! gheknaegh/en quelle/
Ja wy die ghy beheerscht als slaven uwes Helle
,, Niet weten wat ghy zyt: want die u wel beziet
,, Uw wesen noch uw aert verstaet ghy zelven niet.
,, Is lijck wel liefd' niet zoet? is 't niet een zoete pijne?
,, Is 't liefd' niet die ons voed? is 't niet een lieve lyne/
,, Waer liefd ons in bestrickt? is 't niet een wer'ld vol vreughd?
,, Is die mensch oock een mensch die in liefd' niet verheughd?
,, Is 't Cypriaen niet waerd' dat ick om hem nu sterve?
,, De liefd' vierdubbeld liefd/als wy weerliefde derven:
Maer als ick weerom denck dat zyn liefd elders streckt/
En hy een ander liefdt/ en myn herts liefd begeckt/
Mijn droeve quel bespot/ beboertende mijn klachten/
En dat mijn trouwe liefd gheen weerliefd mach verwachten:
Dan teelt liefd weer een haet/ dies ick verwonder dan
Dat ick hem noch bemin/ en hoe het wesen kan/
Dat lieve liefdens spae mijn herte kan door delven/
En vaecken spreeck ick dan/ helacy! met my zelven/
Ach dat ick had myn wensch van Cypriaen zo eel/
En was hy my alleen/en niemant anders deel/

Zo waerd ghy droeve Maeght de luckichste gheboozen,
En dan werd trouwe liefde weder zoet herkoozen:
Zo minnelijck en lief dat vaerdich ick beslupt
Te lieven Cypriaen, en sprekent klaerlijck upt.
Wat? een die my veracht? en my niet wil beminnen?
Wel wetend dat ick lief en kan gheen weer-liefd vinnen?
Zal ick hem bidden? neen. by d' Hemel 't zal niet zyn/
Als my dit dus voorbeeld vermeerdert myn herts pijn/
En breeckt mijn liefds beslupt/ my radend hem te laeten
G'lijck een onwaerdich man/ en Cypriaen te haeten.
Ick deed wel eer dat zom om my in groote smert/
Vol quyningh leefden/ en nopt vonden grond mijns hert/
En was verzocht/ghevrijd van d'alderschoonste Jeughden/
Doch ick beminden nopt: maer nam daer in mijn vreughden/
Bedrieghende hun wensch/met een bevaynsde trouw/
En waer zy waenden vreughd te zyn/ daer was hun rouw:
Met woorden was ick mild'/ hun houdend' in verlanghen/
En nu is Margriet zelfs met dese quel bevanghen/
Helacy! arme Maeght/ belast met onluck boos/
Wat deed ick/ lacy/ dat ick nu was Vryer-loos?
Hoe zoud' ick 't arme hert met reden wel beheeren?
Ghy Joff'ren wilt nu allen/ t' mijnder schade leeren/
Veel lievers aen te slaen/ neemt d' een/ zo d' aer u laet/
Had 'k Cypriaen alleen 'k waer in bedroefde staet.
Maer ick begaf my nopt gansch onder dese breydel/
Stantvastichepden zyn doch niet als fab'len ydel/
Een zotte dwaze gril van hoofdeloos ghezind:
De trouwe van een Vrouw/ zo ghy der eene vind/
Die trouw om d' eer ontziet/ ick acht het deughd noch goedheyd
Maer een verzierde Wet/ gansch sonder vreughd noch zoetheyd.
't Is een benaude band die zo de herten bind/
Dat wy van een alleen hier moeten zijn bemind:
Verstandeloos zyn die/ waer dat veel Vrijers vrijen
En hunne vrijster-lust met een alleene lijen.
Wat is 't vermomde schoon? ghezien en niet ghe-eerdt
Van veelen acht ick niet/ en is oock gansch niet weerdt:
Maer schoonheyd heeft heur wensch als vryers vryers teelen
Want dan heeft schoonheyd steeds veel poppen om te speelen.
Zo doen wy inden Haegh/met die ons vrijen/ want
Te weyg'ren vrijers spraeck waer hier een groote schand/
't Gheen d'eene niet kan doen werd door de aer bedreven/
Zom zyn om dienen nut/ en and'ren om te gheven.
Dus doetmen hier in 't Hof/met een lichtvaerd ghezind
Hier leerden ick de kunst die ick opt heb bemind/
D'een leyd ick by de hand/ en d'ander door de ooghen/
Doch die my best behaeght is in mijn hert ghetoghen:

Maer niemand van hun allen huysvest in myn hert/
Dies ick verwonder dat my Cipriaen teelt smert/
En in myn arme hert niet baerd' als bitt're pyne.
Ach/ watten quel is Liefd? wat wreedelijck fenyne?
Ick steel myn eygen rust/ 'k vermoord myn eygen kracht/
Met slupmerich gewoel 'k Auroras komst' verwacht.
Ha herte-breker liefd! Ha roover onzes rusten!
In dit beschaduwd' bosch steets graezen myn herts lusten/
En zoeck de lieve voed-steen mynes Cypriaen,
Wat zult ghy doen Margriet? ondeckt u/ bid hem aen/
Dat laet myn hert niet toe/ de schreume doet my vreezen/
Wat dan? Verzoeckt zyn liefd. Helaes! hoe kan dat wezen?
't Is best dat ick op't breedst' myn liefd' aen hem ondeck/
En zo my weer-liefd' mist/ bedroch daer tusschen treck.
Doch zoo't myn quel niet stilt/ en ick myn lief mach trouwen/
Zal gramschap wercken wraeck/ 'twelck Cipriaen zal rouwen.
Orania hy lieft: en acht myn liefde niet/
'k Zalt wreken oock aen heur/ als d'oorzaeck myns verdriet/
En deur myn schalck beleyd zy daed'lijck zal bemercken
Wat haet/ en liefde kan in vrouwen herten wercken.

ZEEG-HEER, HEERE-MAN.

ZEEGH. Hoe dat de Opper-Al door hooghe Godheyd machtich
De Mensch en wer'ld bestiert/ door waere liefd eendrachtich:
En alles hier beheerscht na zyn besloten raed/
Tot 's menschens nut en goed/ en heylheyd zynen staet/
Dit was ons laetst' bewijs. Maer laet ons nu doch spreken
Waerom dat in Woud-heer weer-liefde zou gebreken/
En dat myn dochter hem recht-grondich lieven zou?
Want is't de Hemels wil dat zy zal zyn zyn vrou?
En zo hy heur niet lieft/ hoe kunnen zy dan paeren?
Zou heur liefd' en zyn haet in echte t'zaem vergaeren?
Nochtans zo zeght ghy dat het moet en zal gheschien/
Op dat wy door dit huw'lijck ons gelucken zien.
Wie kan dat liever zyn/ Heer-man, als my/ heur Vader?
Als ick het wel bevroed'/ en overdencke nader/
Zo vind' ick dat onz' hoop recht teghens reden streckt/
Mits dat zy Woud-heer lieft/ en hy heur liefd' begeckt/
Want was 't des Hemels wil dat zy te zaemen huwen/
De Hemel had gheschickt dat hy heur niet zou schuwen/
Maer lieven reyne liefd' g'lijck hy de iacht bemind.
HEERE. Let op zyn ieughd/ hy is niet meerder als een kind/
Ganssch onervaren/ noch heel wulps/ in achtien iaren/
De tijd zal liefdens aert in hem wel openbaeren/
ZEEGH. Helaes! geen Vrouwe liefd/ maer tot het veld en iacht.
HEER. Verwondert niet want ieughdens aerde daer na tracht.

En

ZEEG. En niet na echte liefd? helaes? dit doet my treuren.
HEER. Die door zyn rypheyd mind/ misbruyckte de nature.
ZEEG. De liefde inde ieughd steets weeldelycke groept.
HEEG. En moog'lijck zonder vrucht als liefd ontijdlijck bloept.
ZEEG. Als liefde bloepd zo volghen wis de liefdens vruchten.
Vrind Heerman, dese re'en bodinnen zyn myns duchten.
Hoe zeer dit my verdriet ick u niet upten ken/
Want gh'lijck ick Vader van myn lieve Dochter ben/
Weet ick hoe Vaders liefd' streckt over lieve kind'zen/
Verdrieten zoudt my zeer dat Woud-heer zou verhind'zen
Zy elders niet en huwd/ daer zy werd toe verzocht.
HEER. Hoe? inden Hemel is dit huwelijck verknocht/
En 't is ons aller wensch: Ja zoud'men hier in falen?
Men zou Dianas toor'n weer op ons allen halen.
Ghy weet hoe dees Goddin is teghens ons versteurt/
Waer over ick gheloof: zoo 't immer is ghebeurt/
Een trouwe Priesters hert eenvoud'lijck kost doorgronden/
Wat door 't Orakels antwoord kan zyn upt ghevonden:
Dit echtelijck verzaem zal volghen t'zijnder tijd/
'k Moet u vertrecken oock hoe dat ick ben verblijd/
En heugh'lijck door myn droom/ 'k wilt u op 't breets verhalen.
ZEEG. De dromers zyn onwijs die na drooms vruchten talen.
HEER. Zeeg-heer ghedenckt u wel: doch hoe kan 't zijn belet?
Als men Landschepders dijck doorstack (Leydens onzet/)
Een spring-vloeds water door Noordweste wind zo vloeyden/
Dat visschen zwommen daer/ waer eerst de vog'len broeyden.
O blijd'/en droef ghedacht/ 't herdencken teelt my smert:
Vermits ick doen verloor/ helaes/myn eyghen hert/
Een teer onnosel kind/ het eerste mijns gheslachte:
O Zeegheer 't is zo versch en vast in myn ghedachte:
De stroomen voerden 't wech/hant-reyck was 't kind ondeeld.
'k Heb zedert steets ghehad zodanighen inbeeld/
G'lijck of de Visschen hadden 'twichtjen opghegheten.
ZEEG. Ghy hebt my dit verhaelt/ doch 'twas my gansch vergeten:
't Is droeffelijck/helaes! en 'tmoet u moey'lijck zyn/
Maer ick acht dat dees kind'ren ('theeft oock waerheyd schijn)
D'een voor de Zee/en d'aer voor 't Woud u is ghegheven.
HEER. Vriend Zeeg-heer ick verhoop door dees die is in't leven
Mijn eerste zoons verdriet weerom zal zyn verzoet/
Na Godes wil men hier gelaeten leven moet.
Doch Zeegheer hoort myn droom. Recht als de daeghraeds stralen
De stuure nacht verdween/ en 'theughlijck licht quam halen/
Ick heb bende ghewoeld de langhe naere nacht
Op't huw'lijck mynes zoons steets speelden myn ghedacht/
En d'ooghen gansch vermoeyd door 'tlange slupmrich waken/
Deed my de zoete slaep weer aen 't beschieten raken.

My beelden voor terstont g'lijck of ick had ghewaeckt/
En dat ick aen de Rijnens oever was gheraeckt/
Beschaduwt door 't gheboomt met lieflijck loof behanghen/
Ghestreckt met d'hanghel roed' om versche vis te vanghen:
My docht ick zach terstond dat uyt de strome rees/
Een naeckten ouden Man/'k ghevoelden strax een vrees/
Door 't onverziens verschijn/ hy hebbend in zijn n'armen
Zeer vriendelijck omhelst een iongh kleen kind'/ ach armen!
Daer is uw kind / zeyd' hy / wacht dat ghy hem niet dood/
En flux zoot scheen/ hy weer ter schicht in 't water schoot:
Daer naer een donder weer met buldringh is gherezen/
Gelijck of Hem'l en Aerd verborremde hun wezen/
Zo dat ick 't lieve wicht vast in mijn narmen sloot/
Doch storm ontrucktend 't my/ ach/ hoe het my verdroot.
In korte wijl daer na schoon weer doen weerom keerden/
En d' Hemel flux in stilt die 't onweer overheerden.
Het donderend gheraes verdreef de gouden Son/
De zuyd-zuyd-weste wind/ het Noordens-scherp verwon/
Zo dat het platte land/g'lijck vreughdens teken beefden/
Voortbrengend een gheluyd/recht als een stem die leefden/
En zeyden dat Bataef zou hebben rust en vreughd:
Door deze droom ick was zo heughelijck verheughd
Dat als ick was ontwaeckt my vastelijck voorbeelden/
Hoe dat de zelve droom een goede voor-zegh teelden/
Godt gunt/ Godt gheeft dat al tot onze vreughd mach zyn.

ZEEGH. De dromens beeld is niet als een verwaende schijn/
Herkauwers onzes wensch/ van 't gheene wy beminnen.

HEERE. Nochtans zo waeckt de gheest al dromen onze zinnen.
En mooghlijck werckt die best als het verstand niet stuurt.

ZEEGH. Al wat den Hemel wil is immer wis ghebeurt/
Wie weet wat Gods besluyt was voor onz' lieve kind'ren!
Doch dat uw zoon heur haet dat doet mijn hoop vermind'ren/
Hoe wel mijn dochter heur door trou aen hem verbind/
Doch g'lijck hy heur niet lieft 't mach zyn z' hem niet bemind/
Hoewel zy velen doet in liefde t' heurwaerts woelen/
En vreemd het waer dat zy gheen liefde zoud ghevoelen.
Ick zie/ helaes! zy treurt/ en deert my in mijn hert/
Waer zy eerst vreughde vond daer vind zy nu heur smert:
't Is jammerlijck verdriet van Huwelijck te spreken/
En in plaets van besluyt het zelfde weer te breken:
G'lijck inde dart'le Lent een ionghe teere roos
't Schuyl-plaetsken onder 't lof behendelijck verkoos/
En zynde dus bedeckt kan niemant na heur taelen:
Doch als de gouden zon ontdeckt zyn morghen straelen/
Kruypt uyt de reyne roos/ neemt na de zon heur keer/
Die dan verquickt en voed het roosiens herte teer/

Wiens

„ Wiens zuyv're zoete vocht uyt zuyghen d'honich byen/
„ En zomen dan de roos terstont niet af doet snÿen
„ Van heur beblade stam/ zy schielÿck gansch verdord/
„ En heur ghedaente tuycht dat heur yet smaecklÿckx schort:
„ Ja zo zy na zons loop ontfangt des middaeghs hetten/
„ Zo guynt en treurt de roos ghelÿck de zon gaet zetten:
„ Desg'lÿckx een jonghe maeght/ zo lang zy is bewaerd
In moederlÿck behoed/ is d'wech besloten daer't
Zoet minnen lieflÿck groeyd/ en na liefds lusten pooghen.
Maer als heur yemant ziet/ 'k wil zegghen lievers ooghen/
Die heur hun quel ondeckt/ heur klaghende zyn smert/
Zeer heuselÿck de maecht die opent hem heur hert/
En 't minnelÿck ghedacht/ die in liefds doolhof weyden.
Zo dan het stuur-onluck hun liefde doet verscheyden/
D'ellendighe Jonckvrou dan zwÿghende uyt-teert/
Door lieve liefdens vlam die ganslÿck heur verheert.
Uyt teerende helaes! de blozing heures kaken/
Vermits het lievend' hert liefds vruchten niet mach smaken/
En dus verliest zy 't luck neemt zy heur tÿdt niet waer.

HEER. Wy oord'lend vaken luck als 't onluck ons is naer/
Dies stelt u zelfs gherust: niet baeten kan onz' vrezen/
Wat God besloten heeft/ dat moet/ en zal doch wezen.
Zoo 't God voecht my ghenoecht. 'k beveeld zyn heyl'ghe raed
Ons' zorghe vrucht'loos is/ God houd bestemde maet.
Vriend Zeegheer laet ons gaen ghelÿck'lÿck nu ter kercke/
En met een y'vrich hert onz' danckb're off'rand wercken/
Ghy aen God Pan een geyt/ ick Hercules een stier/
En laet ons t' zamen gaen vreedzamelÿck han hier.

WARNAER.

Ghelÿck de vinn'ghe zon als hy de hond is nakende/
Het teer' ghebloemt zo queld dat zy ghestaech zyn hakende
Na d'avond-sterrens komtst': en gh'lÿck 't bezayde land
Van wurmen werd ghewroed. zo knaecht des menschs verstand
De gayle blinde liefd/ die ons zo kan bestricken/
Dat als men ziet zyn aert men moet van hem verschricken/
Nu pluymstrÿck/ dan veracht. Nu lacchent/ dan vol pÿn/
Nu zuchtend'/ dan weer geyl/ de liefdens grillen zyn/
Nu strÿd/ dan vreed'/ nu vrees/ dan hoope groeyd vol duchten
Nu zoet/ dan zuur/ nu wÿs/ en dan weer zotte kluchten.
Vermoeydheyd/ en wantrou/ bedroch/ en valscheyd wreed/
Verdriet/ en slaverny/ gheklachten/ hoon/ en leed
Met droefheyd/ twÿffel/ ramp/ een zieckt/ een dood vol quellen
Jalourseyd vol mistrouw/ en duyzent duyzent hellen
Zÿn knaghing teelt ghestaech. Die die hem noemden vier
Was een veel wetend-man/ verstond zyn dul ghetier.

Ziet hoe het vier ons lockt/ dan zoo 't ons kan ghenaecken
En aen ons toont zyn kracht/ wy moeten 't vyer verzaecken.
Hyrcania Tyg'ren gheen/ noch Lybia Leeuwen heeft/
Noch gheen serpent zo wreed dat hy hem gh'lijckheyd heeft.
Hoe? is 't liefd die ons queld? neen 't zijn de wreede Vrouwen/
Hun schalcke booze aerd/ de valschepd en ontrouwen/
Want liefdens lieve liefd' verand'ren zy in smert
En sluyten 's boezems wech om niet te vinden 't hert.
Zomtijts pluymstrijcken zy en liefdens nest besteken
't Gheen zy in d'eene uur toestaen in d'ander breken.
Betoonen zy u gunst in 't ooghenblick wech vlied/
't Gheen van hun werd verwacht men nimmer/ laes! geniet/
Ja die hun meest bemind zy alderminst bezinnen/
En die het minst verdiend zy aldermeest beminnen/
Zo datmen Vrouwen gront niet recht noch grondich weet/
Dit is de oorzaeck waerom dat de liefd is wreed/
Zo dat de liefds ghebreck alleen spruyt uyt de Vrouwen/
Of eerder (zo ick acht) uyt die die heur vertrouwen.
Zo is 't ghebreck in my/ want ick gheloof den trou/
Die quade booze Griet/ die alderschalckste vrou.
Ghy onbedochte jeughd wilt 't myner schade leeren:
Van my die al zijn jeughd door Vrouwen liet beheeren:
Hanghd nimmer meer uw hert aen vrouwe-schoonheyd zot/
Want een ghebeden Vrou waent dat zy is een Godt.
Waer toe is al uw' dienst? uw' bidden? zughten? weenen?
't Geween is kindere doent waer door zy meer versteenen.
Vroom onze herten zijn/ en mannelijck in kracht.
'k Was eens van dat ghevoel dat zuchten en gheklacht/
Bloed-brieven vol ghesmeeck. ghedichten tot liefds eeren/
Ghezanghen vol ghevlay/ en klaech'lijck musiqueren/
Weerliefdens vlam ontsteeckt/ ontvonkend' vrous ghezind/
Dan ondervindich leert dat ick gansch was verblind:
Zijn d'Herten gansch versteent/ 't ghezucht by wind gheleken/
En 't waterich ghetraen en kan gheen vyer ontsteken.
De viersteen nimmer vonckt ten zy dat ghy die slaet/
Daer om uw kinds gheween/ en uw winds zuchten laet/
Dan neemt bequaemheyt waer die u natuur zal brenghen:
Want eerlijck staech te zijn de Joff'ren niet ghehenghen/
Natuurens reghel ist: dit vastelijck ghelooft/
Die Vrouwens liefde treft/ en heur weerliefde rooft.
Ick zweert dat myn Margriet hier na zal zien ghetrouw'lijck/
Manhaftigher ghemoed/ en niet zo zwack/ en vrouw'lijck/
'k Heb tweemael Griet in tijds bequaemheyt vast ghehad/
Doch zy ontvluchten my/ dan ick beloof heur dat/
Vind ik heur daer noch eens ick zal heur zo wel troet'len/
Zy doet dan wat zy kan zy zal my niet ontwroet'len.

Tweede

REYN-HERT, CYPRIAEN.

OE langh heb ick ghezocht! ick meenden u te vinden/
Omtrent het huys Persijn, en dacht dat ghy beminden
Alleen in 't bosch te zijn/ dan doe ick u niet vond
Zo keerden ick nae 't Hof/ en kome zo voor 't rond
De Vyver-berch om gaen. CYP. Wat brengd ghy/ dood (of leven?
REYN. Mocht u goet doen myn hert/ gelooft ick zoud 't u geven.
Te roopen uyt uw quel ick yverich betracht/
Hoe wel het na myn wensch niet is in myne macht.
Vriend Cypriaen neemt moed/ betemt uw lieve zinnen/
Uw' zelven eerst verwind/ pooght ghy heur te verwinnen:
Verquickt u/ zucht het uyt/ ick zal uw zegghen voort/
Waerom ick koom/ kund ghy? doch wien heeft niet ghehoort
Van Heyn-wolfs-aerts gheslacht die lieve trouwe kare:
Zo aerdich in 't ghelaet/ hoogh van cleur/ blond van hare.
CYPRI. Reynhert hoe is heur naem? REY. Margriet. CYP. Z' is my bekent.
REINH. Te beter spoepd myn doent. maer ziet hoe 't luck zich wend/
Orania en zy g'lijck speelghenoten leven/
Ja zy heeft al 't ghehepm Griet te verstaen ghegheven/
En gunstich u te zijn heeft zy my vast belooft.
CYPRI. Is 't waer myn waerden vriend/ macht Reynhert zijn ghelooft?
De luckichst' ick my acht die opt den Hemel teelden/
En kost Margriet u niet ten naesten by afbeelden
Wat middel dat zy raemt die hier nu best toe past?
PEYN. Ach neen! want ick heb heur zo ver niet ondertast/
Vermits dat zy my zeyd te kunnen niet besluyten:
Dan dat ghy heur uw' liefd op 't breedste eerst most uyten
En dat 'z heur speelnoods wille grond'lijck eerst verstaet/
Want noyt yets wel begon als met voordaechte raed.
Dus wilt my doch uw' liefd van 't eerst tot 't laest ondecken.
CIPRI. Ach glorieus verhael/ waer toe mijn zinnen strecken/
Hoewel 't herdencken my: die hoopeloos bemind:
Niet teelt als bitt're pijn in 't lievende ghezind.
Ghelijck de wind de toers tot vlammingh doet ontsteken/
En d'uytgheruckte pijl de bloeds-tocht doet uytbreken
Vermeerdert 's lichaems pijn/ en dubb'len doet de smert:
Wil ick nochtans op 't korst ondecken u myn hert.
Den tweeden der wijn-maent als Redenryckers jonstich
't Onzet van Leydens nood aldaer vertoonden konstich/
Hun honghers nood verwin/ in 't zeventich vier Jaer/
Om dees naboots te zien zo schickten ick my daer/
Verzeld met and'ren meer/ wiens lusten derwers dreven/
Daer zach ick mijn goddin/ Souv'reyne mijnes leven.

Hoewel ick voozen nopt liefds vlammen had ghevoeld/
Zo vaerdich als mijn ooch op mijn lief had ghedoeld:
Was flucx bestrickt mijn ziel/ 'tweerstaen was my ontoogen/
Want 'teerste lief ghelonck 'twelck zy wierp op mijn oogen/
Brocht in mijn gheest terstond een helder fris gelupd/
En murmureerden steets met een gentiel bedupd/
En zeyd' gheeft my uw' hert. Ick kan u niet verklaeren
Hoe dat mijn zinnen all' doen in een Doolhof waeren.
Het goed en is geen goed/ noch 'tquaet en is geen quaet
Zoo't niet en is ondeckt. Waer over ick mijn staet
Aen een Vriendin vertrock/ die ick het durst vertrouwen
Vermits zy met mijn lief/en ander eed'le Vrouwen
Verzelden vaeck te zaem: dies ick verzocht heur raed/
Raed nu doch wat zy deed om flucx te vinden baet
Voor mijn benaude Ziel. In Vrouws-kleed zy my kleeden
In huyf en hayr gheproncht/recht na de Haechsche zeeden/
En bracht my zoo ter plaetse waer Orania was/
Met al haer speelghenoods verzaemd/op't klaver gras/
Vlack onder't dicht gheboomt. Waer zy te zamen speelden
Cornelia de Luyt / Lucrecias stem queelden/
De Cimbel Petronel, Margrieta blies de fluyt/
Helena de Bandoor/ Orania 'tlaechste gh'luyd.
't Scheen heur Vyole sprack/zoo zuyver zy toucheerden/
Zoo dat al het ghespel zich nae heur Gouverneerden.
Euridices accoort die Harmony niet had/
Want zoo lief was 'tghehoor dat ick my zelfs vergat:
Vermits mijn zinnen door het wandelen van d'ooghen
Verleyden zoo mijn gheest/dat ick was opghetooghen/
Door vreughde van't ooch/en' toor/die liefd' en kunst verkoor;
Zoo dat mijn Ziel/en gheest zijn Ziel/en gheest verloor.
Als nu de speele-lust had hun vercontste matich/
Een vande Nymphen rees/beleefdelyck/en statich/
Met heusch gelaet/en zeyd': Waerom en zouden wy/
Zoo't nu de Mannen doen/ niet oeff'nen ons gh'lyck zy?
In deze omm'gangs feest / met hun ghewere/en roeren/
Vermits wy ons ghewere zoo wel als zy liens voeren?
Laet ons malkander kussen / en die't lieflijckst' doet/
Zal hebben voor heur kus-loon een Laurieren hoed:
Het voorstel was hun lief 'tscheen zulcx hun allen lusten/
Want als 'twoord was gheuyt zy flucx malkander kusten:
Doch als't de vindster zach/riep zy/ speel-noods/'tis reen/
Dat d'alderschoonste mond van't kussen oord'lt alleen/
De Joff'ren all' ghelijck Orania doe verkoozen/
Die met een fier ghelaet/ en heusheyt aengheboozen/
Betoonden dat natuur inwendich had ghespeeld/
Ghelijck zy uytwaerts mild heur schoonheyd had ghedeeld:

Want

Want 'tliebe aenghezicht upt lout're jalousie/
Van heure lippens kleur/ flucx bloos gh'lijck Carmosije/
Doen stelden zp heur neer/en al de Nymphen rond
Die deden na vervolg de kus-proef aen heur mond.
De alderschoonste mond ick kusten doen al spelende.
Ach cost ick upten wat Ambroos ick doen was stelende:
Want een kus was geen een/maer duysenden vol vreughd/
Als ick de tijdt bedenck mijn Ziele noch verheughd.
Ha aldersoetste mond! gh'lijck Maysche Vyoletten/
Die d'eedele natuur met peerlen liet besetten.
Heur lippen/versch bedouwt/zaft als Cineesche zyd/
Van Hemelsche coleur/in Manna gheconfijt.
Ha eed'le Nectar-mond! wanneer zal fortuyn wenden?

REYN. Toekomende gheluck ghy hier upt wel bekenden.

CYPRI. Had heure danckbaerheyd daer by ghevoecht gheweest,
Al kusten ick met lust mijns ziele hert en gheest/
Zy kusten niet weerom/waer yv'rich ick nae haeckte.

REINH. Hoe voelden ghy u als uw' kussens beurt ghenaeckte?

CYPRI. Gheen tong dat upten kan/want 'tover-zoet gheweld
Van die ghenaeck-vreughd had in mijns ziels ziel ghestelt
Een vrees vol graghe hoop/zoo dat mijn manne krachten
Het wesen waeren quijt/vermits all' mijn ghedachten
Wt schaemte bloosden flucx / want een schuld-ken-ghemoed
Meld niet door d'uptwaerts spraeck/maer door 'tspraeckloose bloed/
Bevreest door't hoog' ontzich van heure schoonheyd cierlijck
Doch heur gentiel ghezicht zoo deftich en manierlijck
Vermoedichde mijn hert/dies greep ick weerom moed
En viel de waerde Vrou ootmoedelijck te voed/
En met een heusch ontzich ick paerden doen twee monden.
De Goden/Reynhert, noyt in Hemels Nectar vonden
De zmaeck die ick ghenoot. mits ick vernam terstont
G'lijck of een Hemel-strael mijn herte had doorwond:
Doch 'tmocht zijn dat het was om dat ick my zoud' wreken
En wezend' dus ontroert g'lijck of mijn hert woud' breken:
Door't raezende ghewoel: daer schorten weynich dat
Ick heure lip niet beet/ of die ghetekent had.
Ach hoe graeg was mijn lust! hoe gaf mijn geest de spooren!
Doch 'tscheen mijn arme hert zijn stoutheyd had verlooren/
Want heure azems geur betemden my te ras
Ghelijck een Hemels Wet die heuschepd zelven was.
Als 'tkussen was gheeyndicht/wy ghelijck verkooren
Met grooten yver om 'tKus-Vonnis doe te hooren /
Orania die rees/en stilden 's maechdens lust/
En sprack vrymoedich upt/dat ick 'tzoetst had ghekust.
Doen/gh'lijck voor-sproken was/zy my terstont oock kroonden
Met desen Lauren-krans / daer zy my mede loonden/

 Ha!

Ha wel verdiende gift! mits ick 't zoetſt' had ghebluſt/
En onder deze tent mijn hert en ziele ruſt/
Ghy eeuwich blijven zult in duurende memory/
En in gheſtaelt gheheughnis eyndelooze glory:
Dit is het teken/ Reynhert, mijns verloozen ſtaet.

REYNH. Met deernis ick beklaech uw onluck boven maet.
En uw verdriet beween/ want 't zoet dat wy eens ſmaken/
Veroorzaeckt dat wy voorts daer meer en meer na haecken:
Maer die noyt dronck noyt dorſt. hoe gingt voort zeght my doch
Was heur oock yets bewiſt van uw zo lief bedroch!

CYPRI. Dat is my onbekent ghy weet dat Vrouwen heelen
Zeer konſtich door gheveyns/ en niemant mede deelen
't Gheen hun ervaren is. maer mid'ler tijdt mijn lief
Te Leyden heur onthiel/ ſtal ick ghelijck een dief
De ſpijze voor mijn ziel uyt 't Hemel-licht heurs ooghen/
Doch korts daer na/ helaes! my werden weer ontoghen/
Het by-zijn mijnes liefs/ verplaetzend na den Haech:
Ach Reynhert! wiſt ghy met wat bitterlijck gheknaech/
En droefelijck getreur myn arme herte ſchreyden/
't Scheen dat de ziel mijns ziel doen uyt mijn wezen ſcheyden/
Vermits mijn gouden zon zo ſchielijck was ghetaent/
En 't onluck my ontrock het licht myns liefs ghedaent/
Een kil-koud' my bevingh/ gheteelt uyt groote hetten/
Met kleumingh en ghebeef/ de zieckte my beletten
Dat ick niet nae 't ghewest/ waer mijne zon doen rees/
Mijn dadelijck begaf door angſtelijcke vrees/
Vermits 't ghevaer mijns zieckt my dwong na huys te trecken/
Ghy weet wat quel het is 't zieck zijn in vreemde plecken.
Mijn komtſte was daer lief/ doch ick bleef in ghequijn/
De koortze meerden ſteets/ uyt teerden my in pijn:
En dit benaut verdriet my deerlijck tormenteerden/
Tot dat de zonne uyt de ſtier tot de bock keerden/
Ja duerden noch/ ten waer mijn Vader wel bedocht
Aen 't hooghe Orakel flucx raed voor my had verzocht
En d' Hemel zijnd' beweeght uyt heyl meedooghen goedich/
Antwoorden dat ick weer na 's Graven Haghe ſpoedich
Moſt reyſen ſtaende voet/ gh'lijck of die lieve lucht
Raed voor mijn zieckte had: dan 't was ganſch zonder vrucht/
Het lichaem wel ghenas maer 't herte bleef vol quellen.

REIN. 't Is wonder Cypriaen 't gheen ghy my gaet vertellen/
't Verhaelen van uw zieckt ontſteeckt noch meer uw brand/
'k Hebt alles wel verſtaen/ 'k heb nu het recht' verſtand:
Ick gae flucx na Margriet om met heur niet te falen/
En al d' hoedanicheyd uw's liefde te verhaelen:
Verwacht my op het Hof. CYP. Verlieſt doch gheene tijd/
Ghy weet wat zwaer verdriet mijn droeve herte lijd.

Di

Die nae de uure haeckt om met zijn lief te paeren/
't Verlanghen is een Hel/ elck uur schijnt duyzend Iaeren.

THEODORA, hebbende by heur een wind-hond.

Recht als de gouden zon met purper aenghezichte/
Van d'aerde af-schepd nam/ en het ghestrael zyns lichte
Rees boven d'Horizon/ doen was ick al in 't veld/
Zo dat dees teere leden moey'lijck zyn ontstelt/
En my rust luste dwinghd hier onder deze bomen
Te schuylen voor een wijl. O dat ick nu mocht dromen!
Gh'lijck of mijn wreede lief aen 't lieven waer gheraeckt/
En hy een vrije Vrouw van dees slavinne maeckt/
Onnoos'le ooghen slaept: beneveld doch mijn smerte/
En band de zorgh eens uyt myn vrijgheboozen herte.
Nu sluymer ooghen slaept en laet mijn quelle rust/
Quel uyt wantrou gheteelt: ha schaeckster mijnes lust!
Helaes mijn vrije hert door liefds verkies mijns ooghen
Gheraeckt in slaverny. O Princelijck vermoghen!
Wat porden u ghezicht/ zo dom en onbedocht/
Dat ghy door uw verkies 't hert voor een slaef verkocht?
Wat was 't? wat kan 't doch zijn? wat is 't? is 't uw verkiezen?
Most ick door uw verkies mijn vrijheyd gansch verliezen?
Beklaegh ick d'ooghen? neen/ is myn Woud-heer niet waerd/
Mijn vrijheyd/ hert en ziel? is 't niet de liefdens aert/
't Verliezen onzes zelfs om trouw'lijck te beminnen?
Bezadicht droeve hert / bedaerd uw naere zinnen/
Wien zach oyt man ter wereld schoonder van statuur?
Zo manlijcken ghezicht/ waer d'eedele natuur
Heur kunst in heeft betoont/ 'k gheloof hy is gheboozen
In Venus gaylste jeughd/ want is een Mars in toozen/
En Cinthea in doent/ zelfs God Mercuur in spraeck.
O dat ick machtich waer om te verkrijghen wraeck/
Van zijn ondanckb'ze hert. mijn klacht wil hy niet hoozen/
Hoe hert'lijck ick hem lief myn liefd is liefd verloozen.
» Ach over-wreede Ieughd: onmenschelijcke wet/
» Die zulcken strickten toom voor vrouwen hebt ghezet/
» Dat wy ons hertens wensch/ en liefd niet moghen uyten/
» Dan moeten onze liefde heymelijck besluyten/
» Of anders waer 't oneer zoud zijn gheopenbaert/
» Verkiezen wy zo wel niet door de liefdens aert
» Ghelijck de mannen doen? of waent ghy dat onz' wezen/
» En reyne liefds ghezind zo wel niet is ghērezen
» Uyt een oprechte herts tocht die onz' ziel beheert?
» Of gift ghy dat de liefd ons door 't schoonspreken leert

Hoe

Hoe datmen lieven zal die ons bevaynsd'lijck vryen?
Dees wetten gansch en al Natuure teghen strijen/
Hoe vaecken lieft de maecht voor dat zy werd verzocht/
En werd zomtijts ghevrijd van dien zy noyt en docht.
Heur weerliefd' waerd te zyn/ en die zy had verkoozen/
Mits zy heur liefde heeld al zwijghend gaet verloozen.
Onmenschelijcke wet! onredelijck ghebod!
Zal ick mijn lief Woud-heer, myn hert en ziels af-god
Die liefde-waerde Held myn liefde niet verklaren?
't Waer wenschelijck/ helaes/ wy noyt ghebooren waren.
Doch ick ondeck mijn quel/ dan Woud-heer hoord my niet/
Hy ziet mijn droef gheknaech/ en spot met mijn verdriet.
Somtijdts de droeve stem/ myn klaechlijck dwinghd te zinghen.
Helaes! fa Elami, die zulcke droefheyd bringhen/
Dat myn verdruckte ziel op yeders note kickt/
Gh'lijck een ziel brakend hert dat na zyn azem snickt.
Men vind gheen harmony die droefheyd opt verheughden/
Noch gheen snaerspel zo zoet die liefdens quel verbreughden.
Hoe zal ick zinghen zo myn hert gestadich steent?
Doch Theodora zinght dan zinghende oock weend.

KLAECH-LIED.

Arst uyt ghetraen ghelijck Aurora *wreckt*
En zoet'lijck weent op myn gheliefdens borst,
Ghelijck den douw 't ghebloemt tot vreughde treckt,
Zo laet meelydens vocht nu laven dorst,
Smeltend' het wreede ys zyns hertens vorst.
Vliet heet ghezught, en stuurt uw azems brand,
't Ondoyen 't ys van zijn steen-harde-hert,
Wiens wreede vrost: gh'lijck of hy waer ontmand,
Heeft gheen beweeg van mijn bedroefde smert,
Helaes! mijn bitt're pijn hem meer verherd.
Stem barst vry uyt, en klaecht uw helsche quel,
Biggeld ghetraen langhs uw' bleecke aenghezicht
En weend zo staech tot dat d'ooghens ghezwel,
d'Hemel beweeght te zien myn liefds onrecht,
En breeckt zijn trots gemoed door trouwe plicht.
Quel, zorch, en vrees tot ruste niet gheraeckt

Aen

Aen myn liefs deur met hoop om meely ringhd
Dan myn prins slaept dewijl myn liefde waeckt.
Dus ist zyn haet die my tot wantrouw dwinghd,
Zo dat ick quynend' sterf gh'lijck de zwaen zinghd.

Ha wreede Woudheer! zo de liefd u niet kan dwinghen
Dat u meedooght myn quel, hoe zoud myn droevich zinghen
Beweeghen u tot liefd? was ick ghelijck ghy zyt
Ghelieft van uwen Heer. Is 't niet een quel'ke spijt
Dat hy u troet'lich streelt/ u voedend op voordachtich?
Helaes! ick die hem lief/ en smeeckich bidde klachtich/
Werd met veracht gheloond/ hoe zeer ick zucht en ween/
't Is vruchteloose doent. Doch 't gheen my queld alleen
Is dat hy u zo zoet en minnelijcke kusten/
Ach had ick eene kus/ zo payden hy myn lusten.
Doch aenghezien myn wensch niet hebben mach dat deel/
Kus ick u lieven hond/myn lief Woud-heers juweel.
En of ghy by gheval door sterre-lucke-gonstich/
My toeghezonden waerd/ ghelijck een leyds-man jonstich/
Laet ons gaen waer natuur/en liefd' ons beyde leyd.
Wat 's dat? wat hoor ick daer? het schijnt de hoop my vleyd/
En dit benaude hert doorstraelt met blijde schichten
Gh'lijck of ick door 't ghezicht myn knagingh zoud verlichten.

WOUD-HEER.

WOUD. Hou/ hou/ Saturnus hou. THEO. Ach 't is zyn lieve stem.
Nu moedich Theodoor, den Hemel zend my hem/
En vinde 't gheen ick zoeck. 't Is raedzaem ick nu myde
Dat Woud-heer my niet ziet. Ick schuyl aen deze zijde:
Want mooghlijck zal hier door zyn liefde zijn verwreckt.
Ha Mieuwes.

MIEWES.

Hier my vrou. THE. Verschuyld u. MIE. Wel. TH. Vertreet.
THEOD Blijft daer tot dat ick roep/laet oock de hond niet razen.
't Is Woudheer die daer jaecht/'k hoort aen zyn hoorens blazen:
Nu zoeckt hy na zijn hond/ die d' Hemel by my brocht.
Ach Godt dat dezen hond nu liefdens vruchten wrocht/
Het schijnt hy is na by/ hier zal ick hem verwachten.
Ha Hemel gunt hy nu mijn pijne mach verzachten.
WOUD. Ick heb myn hond ghezocht in 't duyn/ en oock in 't veld/
Dan vruchteloos mijn gheest/ en lichaem zeer ontsteld/
Ramp schen dat wilde wild/ ramp schen de vreemde plecken.
Wat Joffrou zie ick daer? die zal my nieuws ontdecken.
Helaes/ 't is Theodoor die my queld 't alderstond:
Doch noot breeckt alle wet: 'k moet vraghen na mijn hond.

Joffrou hebt ghy onlangs hier niet ghehoort gheruchte
Eens Hinne/en een hond/die my ter jacht ontvluchte?
Ick bid u schoon. THE. Nu schoon? lief/ acht ghy my oock schoon?
Ghy weet dat ick u lief/en liefd eyscht lieflijck loon.

WOUD. 't Zy schoone of niet schoon/gheeft antwoord op myn vraghen/
Ick weet van liefd noch loon/ komt komt ick moet gaen jaghen.

THEO. O slotheer myns gheest! warande waer myn ziel
Zijn graechste voedzel vind/wild ghy dat ick nu kniel/
Gh'lyck voor d'afgod mijns herts/en buyghe ond'r uw voeten?

WOUD. 'k Geloof de vrouw is zot. THE. Ha Woud-heer, wreede en zoeten/
Ghy vyandt mijnes ziel. wie zoud ghelooven dat
In uw gentiel ghezicht zo grooten wreedheyd zat?
Volght doch gheen vluchtich wildt/maer volght een tamme Hinne/
Die ghy vanght ongheiaecht ghebonden aen de minne.

WOUD. Ick quam hier niet om u/dan om 't gheen ick verloor/
Ghy zinghd uw oude zangh/dus vaert wel Theodoor.

THEO. Ondanck'b're Woud-heer, lief/ wilt ghy dus haest vertrecken?
Vertoeft ick zal u nieuws van uwen hond ondecken.

WOUD. Ghy boert. THE. Helaes 'k en doe ick zweer het uw ghewis/
Ja by de vlam mijns liefds dat ick weet waer die is.
Hebt ghy Saturnus niet op een Hins-spoor verlaeten?

WOUD. En oft waerachtich waer/ wat kan dit zegghen baeten?

THEO. Saturnus en de hin zijn beyd in mijn gheweld.

WOUD. Ghy raest. THE. Verkleumde Jeughd/o al te wreeden held!

WOUD. Myn schoone Theodora wilt de hond my gheven.

THEO. Ha perle myns ghezicht! O Vrij-heer mijnes leven!
Wat onluck dat het uyt uw hont/ helacy/rijst/
Dat ghy my schoone noemt en my uw gunst bewijst/
Doch zonder uw vergheldingh zult ghy d'hond niet krijghen:
Ach had ick myn herts wensch! ick zal hem hier meed drijgen.

WOUD. Myn gouden Theodoor helpt my doch aen myn hond.

THEO. Wilt ghy 't vergheIden lief/dat ghy die by my vond?

WOUD. Ja ick ter goeder trou. ick zal heur noch bedrieghen
Met schoon-praet moet ick heur in slaep behendich wieghen.

THEO. Met wat mijn lief? mijn hert. O Hemel dat ick had.

WOUD. Wat is 't daer ghy om wenscht? waer haeckt ghy na? zeght wat
Is 't dat uw hert begheert? wilt vry'lijck my verklaeren.
Ick gheef u Theodoor twee duyfkens die nu maeren/
Of mynen besten Pauw/ontfanght het gheen men bied.

THEO. Ach Woud-heer ick begheer uw Pauw noch Duyven niet.
't Is uw weerliefd mijn lief waer hert en ziel na haken.

WOUD. Myn liefd? is 't dit alleen 't gheen uw hert ken vermaken?
Ick gheef u al myn liefd hertgrondich zonder list/
Doch dat my dan de Hond/ en d'Hinne niet en mist.

THEOD Ach Woud-heer dat ghy 't wist/dat ghy wel kost doorgronden
Wat dat de liefde is/ wat daer in werd bevonden/

Daer

Daer ghy dus mild van schÿnd/en dat uw herte sprack/
Ghelÿck u tonghe spreeckt. WOU. Ghy valt in 't oude wrack.
En spreeckt van deze liefd gh'lÿck oft waer yets bezonders/
Ghy scheld my wreed te zyn/ 't is Theodoor yets wonders/
Ick gheef u all' mÿn liefd/en zÿt noch niet te vreen/
Dan volght my vroech en spaed'/ dit 's ymmer buyten re'en/
Wat duycker waent ghy oock? my stadich dus te quellen?
THEO. Bedroefde Theodoor waer wilt ghy hoope stellen?
Waer zoeckt ghy herts verlicht/ van lieve Woud-heers hand?
Die gansch gheen wermt ghevoelt hoe zeer myn herte brand?
Woud-heer ghy zyt mÿn vyer/ghy kunt het/ lief/ verkoelen/
Ghy die mÿn hert ontsteeckt/kund ghy gheen brand ghevoelen?
WOUD. Wat is doch deze liefd/en brand doet my bewÿs?
THEO. Lief/ als ick u aenschouw dan 's liefd een paradÿs.
Maer als ick overweegh de pÿn myns hertens quellen/
Verandert liefde in een aekelÿcke Helle.
WOUD. Ja watten zotten gril/komt/komt/gheeft my mÿn hond.
THEO. Gheeft ghy my eerst de liefd daer ghy van spraeckt terstond.
WOUD. Ick gaf u die gheheel: niet zÿt ghy te ghenoeghen/
Ghy mooght die na uw lust/ en uw begheerte voeghen.
Belet het yemant u? doed daer meed na uw lust.
THEO. Helaes! ick zaep in 't zand/ arm herte vol onrust.
WOUD. Wat meend ghy? geeft my d' Hond ick moet nae 't bosch weer keeren.
THEO. O af-god mynes ziel! als ghy hebt uw begheeren/
My flucx ontvluchten zult/bespottende myn brand.
WOUD. Och neen/'k en zal. THE. Niet Woud-heer? geeft my dan een pand.
WOUD. Wat is 't dat ghy begheert. THE. Ick vreest u te vermanen.
WOUD. Waer om doch Theodoor? THE. Ick zoud my zelfs beschamen:
Ha spieghel mynes hert! wiens kracht my heeft beheert/
Spied ghy 't uyt d'ooghen niet wat dat myn hert begheert?
Ach dat ghy zonder spraeck verstond mÿn herts verlanghen.
VVOUD. Is 't eyschen zulcken schand/en gheen schand dat t'ontfanghen.
THEO. Hoe komt dit wreede woord in deze schoone mond?
VVOUD. Nu weet ick wat ghy zoeckt/ ick ziet/ ick ruyck nu lont.
Ghy wilt eens zÿn ghekust: is 't dit daer ghy na haeckte?
Heb ick 't niet recht gheraen? 'k weet ick uw wensch geraeckte
Wat? bloost ghy Theodoor? was 't niet een fraeye vond?
Wel ghy zult zyn ghekust maer gheeft my eerst mÿn hond.
THEO. Woud-heer belooft ghy 't my? WOU. The'door ter goeder trouwen.
THEO. Zult ghy mÿn waerde lief/ beloften met my houwen?
VVOUD. Ghy twÿffelt/daer 's myn hand/ 'k verzekert u ghewis.
THEO. Waer zyt ghy Mieuwes? knaep/ wel waer of Mieuwes is?
MIEW. Wel wat gheraes is hier? al zaft/ al zaft wy komen/
Wat Woud-heer en mÿn vrouw? het schÿnen yd'le dromen.
Nu is mÿn vrou vernoecht/ ick weet waer 't heur oock deerd
Gansch kracht dat Woud-heer nu mÿn Vrouwe niet onteert.

THEO. Woudheer daer is uw hond: die ghy hier had verlooren.
WOUD. Ha myn Saturnus, lief/ mijn beest/ myn herts verkooren/
Ghelukkich is de uur dat ick u weerom vin.
THEO. Ach dat ick waer de hond! zo had ick zyn weer-min.
WOUD. Hoe? zyt ghy niet ghequetst? ick qualijck dat gheloofden.
Waer is de Hinn' The'door die ghy my oock beloofden?
THEO. Begheert ghy die/ mijn lief/ noch levendich/ of dood?
WOUD. Zo d'hond heur heeft ghequetst 't waer immer wonder groot:
Zo zy noch levend is, ghy hebt heur dood ghevonden.
THEO. Helaes! een wreede schoot alleen heur herte wonden.
WOUD. Ghy boert/ is 't hert gheraeckt/ zy dan niet leven kan.
THEO. Woud-heer ick ben de Hinne daer ick spreeck van/
Gheluckich is de quel zo ghy myn quellingh stilden.
WOUD. Ho ho is dit de Hin die ghy my gheven wilden?
THEO. Acht ghy de Hinn' meer als een redelijcke Maecht?
WOUD. Door, ick bemin u niet want ghy my niet behaecht.
Ick haet u Theodoor, ghy schaemloos zonder reden.
THEO. Is dit u danckbaerheyd? ach al te wreede zeden!
Is dit het loon mijns ghifts die ghy my nu betoont?
Vergheld ghy dus myn liefd'? werd ick nu dus gheloont?
U ghevende my zelfs/ en uw hond daer beneven/
En lijckwel dwinghd myn liefd u alles te vergheven/
Mits ghy door uw' verzellingh myn herts quel verlicht/
En my ghenieten laet myn zon/ dat 's uw ghezicht.
Ick volgh u waer ghy gaet/ myn liefd kan niet vermind'ren/
De liefd volght eyghen raed: dus niemant kan 't verhind'ren.
Als mijn lief is vermoeyd zal ick zijn blancke vel
Met dezen zyden dwayl/ oy 't vriendlijcx weerom wel
Afdroghen 't zweet zyns lijfs/ en laten hem dan rusten
Op Theodoras borst/ en blussen myn herts lusten.
Ghelijck verplichte dienst ick draghe zijn gheweer/
Hem dienende te recht/ mijn lief/ mijn Prins/ myn Heer:
En zo hem in het bosch-jacht zomtijts mocht ghebreken/
Zal hy de quel zyns hert op mijn borst moghen wreken/
Ghelijck 't bequaemste wit. En raeckt my lief eens doel/
Dat is 't midpunt mijns hert wat liefelijck ghevoel
Zal 't voor mijn ziele zijn. Hoe zoet'lijck zoud ick sterven!
Ha wenschelijck dood! dan hoe zal ick verwerven
Mijn wreede Woud-heers gunst? mijn liefds-quel hy niet stilt:
Hy haet my/ vlught van my/ doch vlucht hoe dat ghy wilt/
Mijn gheest die in u leeft zal nimmer van u scheyden/
Want liefde teughelt my/ laet liefd my dan oock leyden.

MARGRIET.

Hoe wijslijck doet fortuyn dat zy heur gunst laet erven
Aen die met vlijt betracht 't ghewenschte te verwerven:

De onderwinding leert dat slofheyd nimmer heeft
Die gaven die fortuyn aen de zorghsuld'ghe gheeft/
Had kloecke naerstichheyd my stedich niet gheteugeld/
Ick zou de wensch myns herts nopt hebben zo ghevleugheld
Aen een ghewisse hoop, zoud' een traghe zottin
Wel hebben zo ghevepnst jaloursheyd heures zin?
Voor het bedeckt bedroch kan niemant zich wel wachten/
Ghelijck het schip in zee op klippen zeyld by nachten/
Die gheen vriend veynzen kan / ken oock gheen vyand zijn:
Het snootst was opt ghewrocht onder een vrinde schijn.
Orania die zeyd zy niemant opt beminden/
Hoe zoud' een jonghe maecht heur immer kunnen vinden
Bevrijd van geyle min? dat gh'loof is met my uyt
Natuurs kracht is te groot in zulcken jongen spruyt.
De liefde heeft zyn aert in and'ren wel bewezen/
Die zo laugh was ghevrijd zou die in't net niet wezen
Van lodderlijcke min? die dat niet gh'looft is slecht.
Hier komt myn speelghenoot/ fortuyn ghy wel te recht
Betoont nu uwe gunst. hier zal ick my versteken/
En overhooren wat zy heymelijck zal spreken.

ORANIA.

Ha Gravenhaechsche bosch! o alderzoetste lust!
Bevrijd van veel gheraes/ oprechte ware rust/
Hoe yv'rich wenscht mijn hert hier onder uwe boomen/
T'herkauwen 't zoetste zoet uw's smaeckelijckste dromen.
Ach dat den Hemel my zo luckich had ghemaeckt
Dat ick ghenieten mocht waer myn hert meest na haeckt/
En dat ick na myn wensch myn woonplaets mocht verkiezen/
Zo wilden ick zeer graech en willichlyck verliezen
Den overtrotzen Haegh voor uwe schaduws zoet/
Hun ruste is gheen rust/ dan quelling in 't ghemoed/
Hun goet en is gheen goed/ hun vreughde is gheen blijheyd/
Hun ruste onlust is/ en boeyen onzes vryheyd.
Ziet hoemen met ghewoel na groote eere tracht/
Staech strijdende na staet des rechters stoel en pracht:
Doch als 't verkreghen is/ en na hun wensch beheeren/
Zy nimmer zijn verzaed dan gierich meer begheeren.
't Boerinneken gherust in slechte noodruft leeft:
Wiens zoete armoed nopt gheen armoeds voelen heeft.
Wat is 't dat ons bekoort tot gierichheyd bedriechlijck/
En ons ghezicht verblind door 't valsche goed verv liechlijck?
Het welck de rust onz's ziels in 't minste niet belicht/
Dan blinde kennes teeld tot 't alderheylst' ghezicht.
De slechte Herderin leeft na natuur en reden/
Gherustelijck in vreughd/ 'k versoey de Haechsche zeden.

Niet als een zorgh alleen heur staech in d'ooren blaest/
Dat is 't bevolen veed 't welck in heur weyden graest.
En die heur lieft zy loont weer met heur weerliefd plichtich/
Niet die de wer'ld bestemd: noch menschen raed voorzichtich/
Dan die die liefdens God heur uyt den Hemel zend/
En gh'lijck hy heur bemind zy heur weerliefd bekent/
En liefdens vlam ondeckt die z' in heur hert ghevoelden/
Ja zy ondeckt hem gheen die zyn liefd niet verkoelden.
Ha gouden luckens luck! die zulcken lief verwerft/
Dat dood niet werd ghevoeld voor d' ure alsmen sterft.
Helaes! myn herte quijnd en voeld thien duyzend dooden.
Is dat Margriet? zy is 't/ een mijnes speelghenooden.

MARG. Orania ghy hier! zijt vriendelijck ghegroet.

ORAN. 'k Mocht nieuwers beter gaen als waer ick u ghemoet.

MA. Speel-nood ghy heur ghemoed die nimmer van u scheyden.
't Schynt dat myn liefd tot u/ my op dees wech nu leyden/
'k Was half op u versteurt/ mits ghy mijn by-zijn schuwt/
Orania, Waerom! om dat ghy zyt ghehuwt? (weten.

ORAN. Ghehuwt? MAR. Gehuwt. ORA. Gehuwt? dat h'voor ick best te

MA. 't Gheen all' de wereld weet houd ghy dat als secreten?

ORAE. Dat waer te kinds Margriet. MAR. En waerd te zyn belacht.

ORAE. 'k Gheloof niet speelnood dat ghy 't voor de waerheyd acht.

MA. Weet ghy daer gantsch niet van? mach ick het vast gheloven?

ORAE. Ghy weet hoe dat ick my aen Woud heer most beloven/
Doch d'echtelijcke staet en is noch niet ghereed/
'k Verklaer u dat ick van gheen ander huw'lijck weet/
Wien was 't doch speelghenood die u dees boert voor-stelden?

MA. Mijn Broeder Wolf-aert 't my voor wis en waer vertelden.

ORAE. De huwelijcke staet verandert onz' natuur/
Ghelijck een nieuw herboort. MA. 't Is oock de heylste uur
Die hier ter wereld is/ En staet onz' hooghste vreughden/
Vol lust en herts vermaeck/ omhelster aller deughden.

ORAE. Helaes! MA. Laet zuchten hem die is in groote ellend.

ORAE. Wien? MA. Vraecht ghy 't? Cypriaen, die doen daer was ontrent/
Als my mijn broeder 't nieuws uws huwelijckx mee deelden
En droefheyd zulcken quelle in zyn herte teelden/
Dat zy by na zyn gheest hem wreed'lijck had ontrooft/
Had ick hem niet vertroost en vastelijck belooft/
Dat ick uw huw'lijckx band voorzeker weer zou breken.

ORAE. Hoe zoud ghy dat bestaen? durft ghy zo stout'lijck spreken?

MA. En waerom niet? OA. Hoe doch? MA. Licht zoo't is uw begeer.

ORAE. Ach dat ick wist dat dit kost zijn ghelepdt ter neer/
En dat ghy 't heelen zoud/ en my uw trouw verstrecken/
Ick zoud de grond mijns liefd uw opentlijck ontdecken/
De alderzwaerste quel daer 't hert med' is belaen.

MA. Zoude ick 't gheheym verbreen? de wer'ld zoud eer vergaen.

ORAN. Ach dat ick ben beloofd aen een die all' zyn zinnen/
Meer tot het jaghen stelt als tot het lief beminnen/
Vernield myn droeve hert/ en zwijghende upt teer.
Weet ghy wat my beheerscht? de schaemte/en mijn eer/
Want ick mijn Vader heb/en onze opp're Vrouwe
Diana mijn beloft / en vast verbond van trouwe
Ghegheven en bevest. Dat ghy dit breken kost/
Orania zou zijn van deze plaegh verlost.
En ghy alleen de werckster mijnes vreughds ghenuchten.
MARG. Is 't hier om dat ghy treurt? is dit d'oorspronk uw's zuchten?
't En is niet zonder reen: ick heb u vaeck beklacht:
Zou zulcken Vrou als ghy/ zo lieven fieren macht/
Van Woud-heer zijn veracht? 't is teghen alle reden/
Onredelijcke jeughd! o al te wreede zeden!
Waerom spreeckt ghy't niet upt? uw quel eyscht goeden raed/
'k Verwonder ghy u van een kind dus teug'len laet.
Doch wilt ghy zyn ontlast/ zo moet ghy eerst verwinnen
V zelfs/ en breken trou/schaemt roopen upt uw zinnen.
ORAN. Het quellijcke verdriet 't gheen ick ghevoel zo zwaer/
My zelfs vergheten doet gh'lijck of 'k my zelfs niet waer.
Zoud ick vergheten trouw? zoud ick de schaemd verzaecken?
Treck ick heur upt mijn hert zo vliecht zy in mijn kaecken.
MARG. Die door dees zotte gril de quel in 't herte slupt/
Tiert/ raest/doch zonder reen/ en drijfter die niet upt/
Had ghy 't my overlanghe te verstaen ghegheven/
Ghy waert nu gansch bevrijd/en zoud in ruste leven:
Doch ghy zult heden zien wat uw vriendin Margriet
Zal wercken tot ontlasting uwes quels verdriet/
Dan zo ick uw bevrij door naerstichevd ghetrouw'lijck/
Zult ghy dan volghen raed/en gheven u tot houwlijck?
ORAN. Wy zullen dat hier na besluyten met voordacht.
MARG. Hoe? Cyprianens liefd b'hoort niet te zyn veracht:
Ghy weet dat hier niet eenen is zo vroed en aerdich
Die door zijn trouwe liefd meer weerliefd kan zijn waerdich.
Orania dus wreed? hoe komt het ghy niet loont
Hem die u zo ghetrouw'lijck zijne liefd betoont?
En u zijn helle klacht: Ja zweert om u te sterven.
Kan al zijn klacht en liefde gheen weerliefd verwerven?
Orania hoort hem eens spreken na zijn lust.
ORAN. 't Waer beter Cypriaen zich houden kost in rust/
En roopen upt de wensch die niet is te bekomen.
MARG. Zeght hem dat zelven/ wilt voor Cypriaen niet schroomen.
ORAN. 't Vermeerd'ren zal zijn quel/ quelt hy hem zo ghy zeght.
MARG. 't Is raedzaem dat ghy zelfs uw meening hem uptlecht.
ORAN. Zoud ick hem staen te spraeck zo waer mijn eer verlooren.
MARG. Waerom doch? meent ghy dan dat yemant u zou hooren?

ORAN. Al hoordent niemant Griet. hoe? yemant mocht het zien.
MARG. Zo ghy 't my niet belooft zo zal oock niet gheschien.
't Gheen ick bedocht om uwe quelling te verlichten/
Ziet wat de Vrouwen zijn verzotte arme wichten:
Orania vaert wel/denckt dat ghy my verloort.
ORAN. Margriet! hoe dus Margriet? Margriet, vertoeft/een woord.
MARG. 'k En zal voor u niet doen/ wilt ghy 't hem niet vergunnen.
ORAN. Begheert ghy dit alleen? Margriet ick zalt hem jonnen.
MARG. Ick anders niet verzoeck als 't gheen ick heb ghezeyd.
ORAN. Doch dat hy niet verstaed dat dit was uw beleyd.
MARG. Laet ghy de zorgh op my/ 'k zalt na uw wil beschicken/
Dit is de rechte wech/ 'k zalt haesken wel bestricken.
Hebt ghy yet anders meer dat ghy op my begheert?
ORAN. Och neen! MAR. Wanneer zal hy dus luckich zijn vereert?
ORAN. Bestemt ghy nu de tijd/ en ick zal u niet faelen.
MARG. Recht na den noen ten tween/ ick zalt wel zo bepaelen/
Dat Geertruy en Angniet by ons oock zullen zyn/
Beneven Duyf, en Haes, Livina en Catrijn,
In 't bosch op d'oude plaets/ recht by de jonghe Linden/
Omtrent de versche beeck/ daer zullen wy de blinde
Dan spelen na onz' wijs/ en Cypriaen die zel/
Gelooven dat ghy daer alleenlijck quaemt om 't spel.
ORAN. De vinding is zeer goed/ doch dat het de Joffrouwen/
Niet mercken wat wy doen/ 't zou Cypriaen berouwen
Zoo 't waer ondeckt Margriet: neemt hier doch wel op acht.
MARG. 'k Versta uw meningh wel/ en 't is oock wel bedacht/
Doch stelt uw hert gherust/ ick zalt wel zo belegghen/
Dat ghy hier na met reden wel zult moghen zegghen/
Dat ick uw eer bemin gh'lijck ghy de myne doet.
ORAN. Ick weet dat ghy my lieft/ 'k vertrou u alles goed.
Vaert wel/ tijd/ uur/ en plaets zal ick zeer wel onthouwen.
MARG. Is zy niet wel bewaert die op my wil vertrouwen?
En mijnen raed ghelooft? ziet hoe zy is verblind
Ick weet wat bidden werckt van die oprecht bemind.
Zo zy slechts comt in 't bosch het spel zal gheen spel wezen
Voor heur/ dan ick zal nu behendelijck door dezen/
Mijn aenslach weten of zy Cypriaen bemind:
En als ick recht verstae de grond van heur ghezind/
Zal ick heur na myn wensch en wille zo beheeren/
Dat zy macht'loos zal zijn heur zelven te verweeren/
Of mijn beleyd ondoen: waer door zal zijn ghelooft/
Dat ick niet/ maer zy zelfs heur eere heeft gherooft.

WARNAER.

Ghy onbeschaemde Griet, ghy zult ghevanghen blijven.
WARN. Orania nu helpt/ wel waer wilt ghy my drijven?

Op my!

Op my! VVA. 'k Zal nu mijn leet vol wreken op dit haer/
Ha ghy lichtvaerde Griet/tiert/ krijt/ maeckt vrij ghebaer
Ghy leugenen-Meesters/die menich hebt bedroghen
Door uwe schoone spraeck/en uw dievegge-ooghen.
Hoe hebt ghy my verkloeckt/ghebrocht in dit verdriet
Ghy looze znoode prij/ ha ghy vervloeckte Griet.

MARG. Bedaerd u VVarnaer,lief. VVA. Wat was ick doen uw booshepd
Uw Cypriaen verkoor? en my bedrooght met looshepd. (trouw/

MARG. Ick VVarnaer? VVA. Vraecht ghy 't Griet? gaeft ghy my niet uw
In onz' Kapnsburgher marckt? ghelijck een eerb're vrouw/
Te Velzen dat verknocht/ en t' Scheveling deed blijcken
Uw open hert/ en zwoord daer nimmer af te wijcken.
Denckt ghy niet dat ghy my uw rijghsnoer gaeft upt min
In 't Haerlems bloemen dal? en printen daer vast in
Dat ghy gheen man als my beminnen zoud uw leven/
En hebt u liefd en trou een ander nu ghegheven/
Bedrieght my en bespot my valsch'lijck nu in 't lest/
'k Zalt u vergheldeu nu/ ja met den interest.

MARG. Wilt ghy my wepg'ren dat ick my verschoon met reden?

WAR. Zeghd op. MA. Hoe zoud ick lief? laet my/ laet my met vreden/
Laet my doch rijsen lief/ ick ken u immers niet
Ontvluchten ick belooft u by myn trouwe. VVA. Griet
Durft ghy noch van uw trouw met my zo stoutlijck spreken?
Ghy onbeschaemde Griet vol argh' en looze treken
't Is best dat ick u merck/voor valsch in 't openbaer.

MARG. Lief/ Warnaer kund ghy dit doen aen dit schoone haer?
't Gheen uw hert eertijds bond/en u ghezind verheughden
Aen uw Margriet door wien uw hert/en ziel verbreughden/
En vaecken zwoort de dood voor heur u lief zou zyn:
Vermoogt ghy nu aen heur te doen dees quell' en pyn?
O Hemel! ha fortuyn! waer zalmen op vertrouwen?
Denckt op verleden tijd. O God! wat zyn de Vrouwen?
Helaes! misdoet ghy my? die u alleen bemind.
Verhard uw hert als steen? is dus wreed uw ghezind?

WA. Ho ho ghy arghe teef meent ghy my te bedrieghen?
Waent ghy met schoon gheklap my weer in 't slaep te wieghen?

MARG. Stoot ghy my met de voed? hoe zyt ghy dus verherd?
Heb ick u yets misdaen? o af-god mijnes hert/
Vergheeft het my mijn lief / hebt meelij/ neemt meedooghen/
Om 't zoetste zoet t welck ghy trockt eertijts upt mijn ooghen/
En noemdense sters lichten/ stillers uwes pijn/
Helacy deze ooghen nu traens tochten zyn/

WA. Ziet dees vervloeckte vrou zou my hy na beweghen/
Ten waer dat redens stuur my wyzelijck hiel teghen/
Zoud ick betrouwen heur die van trou is berooft?
Ja zy bedriecht die meest die slecht'lijck heur ghelooft:

Want onder deez' ootmoet: dit schijnzel aller ghoedheyd:
Niet als een schalck bedroch: en gallich-bitter-roed leyd/
En 't gheen men niet en waent ick daedlijck in heur vond/
Dit is die Griet die den duyvel op 't kussen bond.
MA. Mijn hooft/ myn hayr/opme/ kunt ghy u zelfs niet temmen?
Wilt/ Warnaer, my alleen een gunste slechts toe stemmen.
WA. Wat is 't dat ghy begheert? MA. Dat ghy mijn reen verstaet.
WAR. Het schijnt dat ghy noch waent met u bevaynsde praet/
En dit ghemaeckt gheween my listelijck t'ontwand'len.
MA. Hoe kunt ghy/Warnaer, lief/dus wreedelijck my hand'len?
Zijt ghy van reen berooft? is dit de vrucht uw's trouw?
'k Gheloofden vast'lijck dat ick u verbidden zou.
WA. Ick zal uw u ghedarmte uyt u lichaem trecken.
Margriet meent ghy my tot medoghen te verwrecken?
MA. Ghy overgheven fielt/ verschrickelijcke gheest:
Half mensch/ half bock/ half wolf/ o onnatuurlijck beest!
Zo ghy gheloost dat ick u nimmer kost bezinnen/
Zo hebt ghy 't recht ghetreft/ wat zoud ick toch beminnen?
Uw botten platten muyl? uw vuylen geyten baert?
Uw eezels ooren/fielt? uw stinckend' vlees onwaerd?
Uw grijnzich stuur ghezicht? uw kevel-kin/ghy tandeloos?
WA. Wat zegt ghy? MA. Wat ick zeg? gy schalcken guyt en schandeloos.
WA. Aen my ghy vuyle teef? MA. Aen u ghy oude gheck.
WA. 'k Verwonder ick uw tong niet uyt uw backhuys treck.
MA. Ghy onbeschaemden zot/ghy dwaezen mallen Fobert/
Ghy aldersnootsten fielt/ghy ongheschickten grobert/
Ghy plompen botten dief/ ghy sterteloozе hond/
Ziet nu den droes eens staen/ha/ha/schelm ruyckt ghy lont?
Ghy dronckеn dullen dief/ghy schuym-brock des rabauwen.
WA. Wel wat gheraes is hier? durft ghy my dus toesnauwen?
MA. Ghy beer/ghy uyl/ghy bock/ghy stier/ghy bul/ghy nar
Uw' namen zijn zoo veel dat ick daer in verwar/
Ghy lammen strammen schelm/ghy alder snootsten stinckert
Ghy braynelooze geck/Schavott'ghe vuyle linckert/
Ghy onverzaechde boef/ghy God vergheeten zwijn/
Ha dat ick waer een man. WA. Wel wat zoud' dan doch zijn?
MA. Dat zoud' ghy zien ghy fielt. WA. Ick zoud' u levend' eeten.
MA. Waer meed' ghy oude zot? uw tanden zijn versleeten.
WA. Ghy duyvel komter uyt/ ghy baselissche Griet.
MARG. Ghy dief. WA. Ghy meer. MA. Ghy schelm.
WA. Comt ghy maer hier. MA. 'k Wil niet.
MARG. Moort/Moort. op me/hoe raeck ick uyt zijn handen?
WAR. Beziet/wat liefs/zijn dit niet zuyvre panden?
Ghy gayle minnaers/merckt/ ziet hoe ick werd' bespot
Ziet dit is Vrouwe liefd'/dit is de minnaers lot/
T'was niet ghenoech dat zy schalck veynst heur doent en wezen
Dan heur zichtbaere haer most oock bedriechlick wezen.

Ghy kunstighe Poeet beziet dit hayr als goud/
Beziet de mommery daer ghy zo veel van houd.
Uw vaersen nu herroept/ uw voet ghedicht als prijzen/
Des Vrouwen hooghe waerd: beziet wat zy bewijsen
Door 'tlistelijck bedroch/ die dus vercieren 't hooft/
Ghelijck dees booze Griet/ die yewerts heeft berooft/
Uyt zom verschricklijck graf/ dit haer om te vercieren
Heur haerelooze hooft/ is 't hier om dat wy tieren/
En raezen gh'lijck verzot? o alderslechst' ghezind!
Dus werden wy verleyd/ ziet watmen doch bemind/
Beziet de Vrouwens doent/ de baecken des ellenden/
Ziet wat onz' herten steelt/ ziet wat ons doet verblenden.
Een yegh'lijck zich bedenckt/ herkauwende de vrucht
Waerom beklaech ick my? waerom maeck ick gherucht?
D'oneerbaeren altijd in 't eynd heur wercken loonen/
Dan deughdens wercken steets de deughd met deughde kroonen.

Derde Bedrijf.

CYPRIAEN.

Erheughelijcke Lent/ 's aerds ciercel-koesteresse:
G'lijck Ceres ghy beyronckt zijt ghy liefds voedsteresse
Ghy keert wel dan/ helaes! met u keert anders niet
Als het bedroefde beelde mijns verleen verdriet.
Ghy Lentens-aerds-goddin verweendlijck u bekleden
Dan laes/ ick niet en ben die'k was in tijd verleden:
Helaes verloozen tijd men nimmer weer om vind.
't Is bitterder/ o liefd! dat 't gheene men bemind
Verliest als ofmen 't noyt te vooren had bezeten/
De liefd zoud moghen zich een God te zyn vermeten/
Datmen die gunst behiel die luck verkreghen had
Door 't wercken van tijd/ of liefds beleyd/ en dat
Men dan in gheender wijs ons 't zelve mocht onterven/
Of als men het verliest dat gh'heughingh oock most sterven.
Zo myn hoop 't gh'hoopte treft/ o hoop! of by aldien
Mijn hertens wensch de hoop niet al te hoogh doet vlien/
Zo zal ick huyden zien heur die door liefds beleyden/
Myn ziele heeft gheboeyd. 'k zal heur hier doen verbeyden/
Door 't droevighe gheluyt mijns klachte en ghezucht.
Op dat zy klaerlijck merckt de quel van liefdens vrucht.
En mijn verblind ghezicht met honghers nood beladen/
Zal op heur ooghens strael hun graghe lust verzaden.
En of myn wreede Vrou betoonden heur hoogh'moed?
Helaes/ het schijnt daer komt een heuring in myn bloed.
Nu zal myn afgoddin: de oorzaeck myns gheests dwaelen:
Ghelyck een trotze zon op deze ooghen straelen.

Ach alderliefste schijn schijnt zo dat uw weerschijn/
Weerliefdens kool ontfonckt/medoogende mijn pijn
Reynhert die zond my hier/en zeyde ick onder veelen/
Orania, en Marg'riet die blind-hockt zou zien speelen/
Helaes 'k en zie niets blinds ten zy ick 't zelven ben:
Want armen Cypriaen zich zelven nauw'lijckx ken/
Te laet ick mooghlijck koom/zoud' ick mijn tijt vergissen?
Zal ick door mijn verzuym mijn lux-uur moeten missen?

Orania, vier of vyf Ioffrouwen, Margriet.

Oran. Verheughelijcke bosch/ vermaeckelijcke tijd/
Nu Joff'ren dat ghy hier te zaem verzamelt zyt/
Wy zullen speelghenoten/speelen nu de blinde.
Cypri. Ha gunstighe fortuyn/ Orania beminde.
Oran. Nu Jofferen begind/beginnen wy terstond.
Cypri. Ghenezen heeft zy my die my eerst had ghewond.
Oran. Is Celia hier niet? die 't spel zo heeft ghepresen.
Zy laestmael was de eerst de laest zal zy nu wezen.
Cypr. Nu machmen zegghen recht hoe dat de liefde blind// is/
En die oock anders waent dat die gheheel verzind// is.
Orae. Ick vrees voor dit gheboomt/dus wilt van hier my leyden
Tot op het ruyme veld, en t' zamen van my schepden:
Nu yeglijck loop zijns weeghs/ want nu begint het spel.
Cyp. Wat raed nu Cypriaen? want ick zie hier niet wel
Bequaemheyd dat dit spel mijn komtste zoude loonen/
Ten zy den Hemel nu zijn gunste wil betoonen.
Ora. Speelnoods dit duert te langh/ben ick nu uyt 't gheboomt?
Zyt ghy al t' zaem ghereed? de blinde immer schroomt.
Rey van Ioff. Wie zou ghelooven dat de liefde is vol blindheyd?
Wy ziende hy ons leyd na zijne aerds ghezindheyd.
Nochtans is liefde blind ghelijck ick nu bemerck
En daer beneven valsch/ en geyl in al zyn werck.
Al waentmen dat hy boert hy bruyckt zijn looze machte/
Boeyd/teugeld/bind/en stuurt de alderstoutste krachte.
Na zijn verwaende gril/en kinderlijcke aert/
Met godelijck ghebied beheerscht hy al de aerd:
Te schuwen liefd is best te trots is zyn vermoghen:
Want blindlings ziet hy meer als Argus met veel ooghen.
Ora. Ghy loopt te ver van honck, om dat ghy 't vanghen vreest.
Al heb/ al heb/ al heb. wien mach dat zijn gheweest?
Komt nader Joff'ren/ naeckt ghy maeckt gansch gheen gheruchte/
Doch ick verzeker u ghy zult my niet ontvluchten.
Cyp. Waer ben ick? ha Goddin! in hemel of op aerd?
Is uwe Hemels troon ders vreughde oock vergaerd?

Heeft uw verwelfsts triumphens tintel sterrens lichten/
Dees blijde glorien oock? dees Hemelsche ghezichten?

ORAN. Ach speelnood Theodoor! het scheen dat ick u had/
Helaep 't is de boom. wel/wel ick hoor wel dat
Ghy schaterende lacht/doch zult my niet ontwand'ren/

CYPRI. Ha mocht ghy Cypriaen! in dezen boom verand'ren!
Daer is Joffrou Margriet, 't schijnt dat zy my niet ziet.
Nochtans zy winckt en wijst dan ick verstae heur niet.

ORAN. Ziet deze schalcke boom bedriecht ghestaech mijn wenschen/
Voorwaer de blinden zyn arme en bedroefde Menschen.

CYPRI. Griet met heur ving'ren wijst/doch ick kan 't niet verstaen:
Wat zy my zegghen wil/ hoe zoud ick kunnen raen?
Ick weet nochtans dat zy het meent ter goeder trouwen
Zy moogh'lijck wil dat ick my schicke by de Vrouwen.

ORAN. Zal ick met dezen boom nu speelen al den dach?

MARG. 'k Moet spreken alhoewel ick 't garen anders zach/
V vanghen laet ghy up!/ hoe staet ghy dus ghy mallen?
Ghy bloter/waent ghy z' in u arm zal komen vallen?

CYPRI. Ha hemel dat mijn hert niet na begheerte streckt/
Verstout uw bloode hert na dat uw wensching treckt.

ORAN. Noch gae ick eens rondom/dan zo ick niemant vanghe
Zo schepd ick upt het spel het duurt my veel te lange.
Margriet nu heb ick u/ die zoeckt die vind in 't last
Wilt ghy 't ontworst'len/ lief! ick heb u al te vast.

MARG. Had ick aen Cypriaen dees raed nu niet ghegheven/
Hy had niet uptgherecht noch ick had niet bedreven.

ORAN. Zyt ghy 't of zyt ghy 't niet? doch ick zal 't haestich zien.

MA. Hier zal ick mercken best wat datter zal gheschien.

ORAE. Ick ken u wel Margriet, doch wie zoudt anders wezen?
Hoe komt dat ghy niet spreeckt? nu nu ondoet my dezen
Ghenochte vasten knoop/ wel wilt ghy niet? wat reen?
Hoe zal ick troet'len u/ houd houd daer isser een/
Ontbind mijn ooghen nu ghy die my hebt ghebonden/
Margriet nu maeckt een eynd/ 'k zal u zo lieflijck monden
Met d'alderzoetste kus die ghy opt had uw leven/
Hoe futselt ghy Margriet 't schijnt dat uw handen beven/
Wat vreest ghy my t' ondoen? nu nu ondoet de knoop/
Ontblindhockt my 't ghezicht/ 't wed ick u dan ontloop/
Hoe zijt ghy dus verbaest? wech wech ick zalt wel vinden.
Maer ziet hoe vast dat ghy mijn ooghen hebt gaen binden/
Ja met een dubb'le strick/ nu ben ick eens verlicht/
Help God wat 's dit/ opme! wat schrickelijck ghezicht?

CYPRI. Orania mijn lief/vooghdesse mynes leven/

ORAE. Ghy snoden schalcken droch: waer zal ick my begheven?
Geertruda, Theodora, Celia, Margriet,

CIPRI. Orania bedaerd 'k misdoe u immer niet:

Waer vlucht ghy afgoddin? hoort hem die ghy eens hoorden/
En ziet hoe deze steeck mijn herte zal vermoorden.
ORAN. Helaes/wat doet ghy man? wat wreetheyd wilt ghy doen!
Uw zelven herten? d'Hemel wil uw ziel behoen.
CYPRI. Hoe wreed ghy zyt liefd dwingd my u noch te beminnen/
Daer is 't gheweer/doet ghy 't/ontroerster mijnes zinnen.
ORAN. 't Waer uw loon Cypriaen ghy die verraed een maecht/
Zy die u noyt misdeed/ 't moet d'Hemel zyn gheklaecht.
Wat porden u tot deze woestighe ghezindheyd?
CYPRI. Mijn liefde. ORA. Liefd? de liefd noyt teelden zulcke blindheyd.
CYPRI. Ghelooft dat liefdens kracht my stuurden op dit pas:
Want ghy omhelsden my eer ick verzoeckend was
Een heuschelijck ontzich mijn hertens lust beletten/
Dat ick verloor de tijd die liefd stelt in zijn wetten/
Het hooghste luck des tijd tot noeghing mijnes lust/
Onwillich ick verloor: 'k mocht hebben doen ghekust
U Nectar-lieve-mond/dan schreum my zo verblinden/
Dat ick by na vergat dat ick my Vrou beminden.
ORAN. Verwijt ghy my het gheen ick blindelinghs bestond?
Was 't liefd die u beheerscht? was 't liefd die u hier zond!
Al die met reden lieven deze valscheyd mijen/
Wt re'en spruyt hun beleyd/ en schuwen v'rraderijen.
CYPRI. Gh'lijck 't hongerige wild om voedzel woudwaers vlied/
Door graechte des natuur/ en nood die gheen wet ziet.
Ick die alleenlijck leef op 't schijnzel uwes ooghen/
Verloor dat Hemels licht 't welck my/ helaes! ontoghen
Was door het ongheluck/ dit dreef my uyt het woud/
Na voedzel mijns ziels aes/ de nood heeft my verstout/
Om door uw reyn ghezicht te voeden 't laffe leven/
Dus wilt de schuld my niet dan lief u zelven gheven/
Want 't redelijck beleyd / daer ghy van spraeckte te voor/
Ick reedlijck heb ghebruyckt/dan gaeft my gheen ghehoor.
ORAE. Wat nood is 't die u jaecht? wat pord u dus te spreken?
't Is geen re'en die u leyd / ten is gheen wijsheyds teken/
Was 't reden die u stuurt ghy teelden redens vrucht/
Waeromme volcht ghy heur die stadich van u vlucht?
Ghy arbeyd zonder loon/ wat waent ghy te verwerven!
CIPRI. Dat ghy my klaghen hoort voor / en eer dat ick sterve.
Ach dat mijn naere hert nae 't leven upten kost/
Hoe zeer mijn ziele haeckt om eens te zijn verlost/
Dan/lacy/ waerde vrouw! al had ick duyzend tonghen/
Homeers welsprekenheyd/wiens woorden zielen dwonghen/
Of dat ick waer Mercuur al 't gheen ick zegghen zou/
Waer slechts een druppel uyt de vloed mijns zielens rou.
Gheen woorden noch gheklach mijn pijne wel afbeelden/
Zins dat me Vrou de ziel/ helacy! my ontsteelden.

Zo u/helacy! het meedoghen niet beweecht/
'k Bid u/ Princes/ ghy u alleenelÿck beleeght
Te hooren mÿn gheklach als mÿn ziel zal vertrecken/
Op hoop oft laest ghezucht uw meed'ly mocht verwrecken.

ORAN. Nu spreeckt u meeningh uyt/ dan dat ghy 't kort verhaelt/
Mits dat ghy nimmermeer na mÿn weerliefde taelt.

CYPRI. In al te kleen besteck dwinghd ghy (ha wreede Vrouwe!)
Te boeyen reyne liefd'/ o dat de naeckte trouwe
Mÿns liefd u kundbaer waer/ ick ben wel zeker dat/
Ghy zweeren zoud dat die gheen maet maer onmaet had.
't Schÿnt dat ghy 't niet ghelooft/ ghelooft dan doch mÿn klaghen/
Mistrout ghy Cypriaen, dit bosch moocht ghy het vraghen/
De bulderende strand/ die'k duysiwerf heb verdooft
Door 's herts bedroeft gheknaech/ die zielen ruste rooft.
Hoe vaeck heeft Cypriaen in eenicheyt ghezeten
Aen d' oever vande zee in 't dool-hof zyns gheweten/
Beweenende myn smert/ met klaechghelÿck ghemoed/
Dees ooghen traenden staech ghelÿck zee ebd/ en vloed.
En ghy ghebied (me Vrou) dat ick niet meer zou talen
Na u/ mÿn afgoddin/ wiens ooghen my ontstalen
De vrÿheyd mynes hert: Orania ick sterf/
Ten zy ick u lief/ door liefde uw weerliefd verwerf.
Helacy/ Enghel-nymph/ als nu zal zyn ghetoghen/
Mÿn ziel na 's Hemels koor: zalt u oock tot medooghen
Beweghen vyandin? ha zoete vyandin/
Ach wat kracht heeft de liefd! wat macht heeft reyne min!
Verweende nÿmph/ voedst'res mÿns droeve zielens leven/
Een lonck goddin/ my wilt met deze sterren gheven/
Op dat ick die bezicht als voor-bood mÿns doods pÿn/
Verteerende mÿn jeughd. laet die die d'oorzaeck zyn
Gheweest van al mÿn vreughd/ nu oock de werckers wezen/
Mÿns bitt're levens eynd. de sterren waer uyt rezen
Mÿn morghestondens licht/ laet die nu brengen voort/
Het duystre avonds eynd' 't welck wreedelÿck vermoord/
De teere Lentens loot mÿns jeughdens groene daghen.
Orania, het schÿnd/ verhard meer door mÿn klaeghen.
Kunt ghy my hooren lief/ en gheen antwoord verleent?
Zyt ghy ontvrout myn Vrou? is uw Vrous hert versteent?
Dit is o wreede onluck 't bedroefste mÿns ellenden/
Ziet deze wreede vrou: noyt wreeder ick hier kenden:
Zy wenscht my dood/ nochtans door vrees te doen mÿn jonst/
Het sterven te ghebien/ ontzeyd my deze gonst.
Dats een lonck heurs ghezicht om my zo 't zwaert te gheven/
Ghelÿck een scherpe vlÿm/ scherprechter mÿnes leven.

ORAN. Beloofden ick u yets/ als slechtlÿck dat ick u
Ghespreeck aenhooren zou/ waeromme klaecht ghy nu?

Hoe looslijck dat ghy spreeckt/ ick merck' uw schalcke laghen/
Waerom acht ghy my wreed? is 't om dat ick u klaeghen
Niet na uw lusten stil? die lievers klacht ghelooft/
Ghelooft dat die zeer doolt van re'en is berooft.
Noemt ghy my wreed om daer-door wreedheyd te verand'ren?
En denckt ghy niet dat uw pluymstrijckery en and're/
Mondspelingh 't mijnder lof/ en schoonheyd: gansch onwaerd/
My meer misnoecht als my te schelden wreed van aerd:
Waent ghy door pluymstrijck'rij weerliefde te bedelven?
Neen/ neen/ o Cypriaen! ghelooft/ ick ken my zelven/
't Is zeker groot misbruyck die schalcklijck is ghezind/
Doch 't is in ons een deughd die valsch'lijck zijn bemind:
Want 't gheen ghy wreedheyd noemt/ bescherm is onzes eere/
Doch gh'nomen 't waer misbruyck dat wy jonckvrouwen teere
Hun loonen wreedelijck die lieven ons alleen/
Ick bid uw zeght/ wanneer was 't ick u wreed'lijck scheen?
Was 't niet den tijdt als 't my met reden wel betaemden/
Te toonen gheen meelijd? vermits ghy u niet schaemden
Te zijn ghelijck een schalck: door u vriendin gheleed/
In onze Maechdens spel/ in vrous habijt ghekleed/
Verbuylend 't eerb're tijd verdrijf van all' de Maechden/
En menghden uw ghekus met ons: ghy onverzaechden:
't Herdencken my vergramt doch d' Hemel is bewist
Dat ghy alleen daer quaemt door uw bedeckte list/
'k Hebt naderhand verstaen wel tot mijn groot leedwezen/
Doch myn eerbaer ghemoed is vrij van u tot dezen
Tijdt dat ghy door 't bedroch myn eere niet en braeckt/
Mits ghy niet anders als myn lippen hebt gheraeckt:
Maer zeghd my wat voor loon ghy hebben zoud ontfanghen/
Had yemandt meer verstaen uw alderbuylste ganghen/
En ick gheen meedely met uw bestaen ghehad?
't Gheen ghy nu wreedheyd noemt. O Cypriaen waer 't dat
Het meedelijden my doen had gheweest ontooghen/
En wreedheyd my beheerscht/ uytroyster van 't meedooghen/
't Had 't leven u ghekost/ helacy 't meedely
Recht stuurden mijn ghemoed: want alhoewel dat ghy
Doen straffe waerdich waert/ mijn meely ick betoonden/
En door 't meedooghen ick u misbruyck gansch verschoonden.
Zo ghy my lieft/ ick bid u/ lieft dan oock mijn eer/
Verzoeckt doch anders niet. Hoe? weet ghy niet hoe zeer
Den Hemel zulckx mishaecht/ en d'Hemel straft die zonden?
Het sterckste schilt 't welck ick oyt in my heb bevonden/
Was het ontzich mijns eer/ door rechte eerb're lust:
Dus Cypriaen vertreckt/ verlaet my/ houd uw rust/
De ware deughde leert qua-lust door reen te teug'len
Het misbruyck immer wroecht de vreughde vlucht met vleug'len.

Ver-

CYPRI. Verwurghde Batavier/nu is't tijd dat ghy sterft.
ORA. Dien die de deughd' ontziet victory steets verwerft.
CYPRI. Waend niet gentiele Nymph/dan dat ick uw eer achte
Zo waerdich als mijn ziel/oprechte liefd noyt trachte
Na eere schenning. 'k zweer u dat zo mijn ghedacht
Die meningh had / ick zoude bidden 's Hemels kracht
Beweghen mocht mijn hert dus staende voet te breken/
G'lijck myn verdiende plaech/en een rechtvaerdich teken.
Ten is geen heete minne die my spreken doet/
Ten is geen Venus kuur die door het heete bloet
Steets kittelt by-slaeps lust: neen Hemelsche Goddinne
Het is onmaet'ghe liefd/en gheen vervloeckte minne
Die uw weerliefd' verzoeckt/wat Venus t'zamen breyd
Zoo d'oude spreucke leert/ in't eynd de kneppel scheyd/
Me-dooghd my/Engel / lief/laet meed'lyd u beheeren.
ORAN. Die niet mach dat hy wenscht / moet 'tgheen hy mach begeeren.
CYPRI. Liefd's nood en heeft geen wet/ g'lijck d'onderbinding leert.
ORAN. De tyd het grootst' verdriet verzoet of gans verteert.
CYPRI. Het geen in't hert verschuyld onmoogh'lick is t'ontvluchten.
ORAN. Ick raed u Cypriaen eyscht van my geen liefds vruchten.
CYPRI. Ach was mijn ziel verhuyst! of was myn hert verherd.
ORAN. De tijd verkoeld de liefd/verzacht oock alle smert.
CIPRI. Veel eer zal wreede liefd' myn geest en ziel ontbinden.
ORAE. Zoo is hier dan geen raed voor uw herts zieckt te vinden
CYPR. Het sterven. ORA. Ziet wat raed ghy kunstelick verziert/
Dit is't waer meed' de liefd de lievers tong verciert/
Dan 'therte meent/helaes/zo haestich niet te sterven/
'tIs een beveynsde vond om weerliefd te verwerven.
Doch/ laey/dat uw gheest zulcx dadelijck besloot /
En ziel en lyf ontbond door een onrype dood:
Zoo most ick 'tgheen ghy zecht gheloof dan ymmer gheven/
Uw' dood zoud' zyn mijn dood in dit bedroefde leven:
Daerom leeft/Cypriaen, en lieft my niet/'tzal mijn
Zo ghy uw' quelling staeckt: bewijs uws wijshepd zijn.
CYP. Zoud' ick niet lieven/lief? zoo most dit hert uyt teeren.
Wilt ghy de stantvast zien 'k zalt anatomiseren.
ORAN. Nu Cypriaen, vertreckt/en voed op uw ghetreur.
CYP. Denckt dat een yegh'lijck vind zyn kruysken voor zijn deur.
ORANI. Ach Hemel! ha natuur/waer ben ick toe gheboozen?
Vaerd wel. CYP. Nu heeft myn ziel de gheest zyns ziel verlooren/
Orania vaerd wel/vaerd wel/ha trotse Vrou!
O wreede/al te wreed! Nochtans zal ick ghetrou
V blyven tot het laest. Vaerd wel perl' aller vrouwen/
Goddinne/lief/vaerd wel. Komt tranen vol duyst rouwen/
En droefheyd zit hier neer/helpt nu mijn druck verbreen:
Hanghd uw zwaermoed'ghe hooft/zwaermoedich/ach/ met reen

F Op

Op uw vermoeyde borst/ zo mach de wereld mercken/
Wat dat de reyne liefd in onze jeughd kan wercken/
Spreyd nu uw narmen uyt/en vry u handen wringhd/
Beeld af de droeve staet waer liefde u toe bringhd/
Verblind uw oogs gezicht / 't ghezicht zal u bedrieghen/
En uwe tong verstomd/de spraeck doet niet als lieghen.
Wech hoop/hoop is gheen hoop/maer voedster van 't verdriet/
Ghelijck een grill'ghe mom die nimmer eynd en ziet.
Liefd vleughelden mijn hoop/en leerden heur hoogh vlieghen/
Wijd vande laghe aerd om my in slaep te wieghen/
Want als myn yd'le hoop nu kunstich vlieghen kon/
Vertrotsten op heur weet/ en vloogh flucx na de zon/
Wiens aldersterckste licht/en vinn'ghe heete straelen/
Mijn vleug'len zenghden flucx/ het welck my weer deed daelen/
Van 't top des hooght zo laech in dees bedruckte quel/
Dat ick die d'Hemel zocht begraven ben in d'Hel.
Vw tranen biggeld uyt/ wenscht om de duyst're nachten/
Dats droefheyds rechte tent/en wilt de tijd verwachten/
Tot dat de noorde wind zo stuurich gierd en raest/
Dat 't stoutste manne-hert door 't hooren zich verbaest.
Klaecht dan met zulck ghedruys/en tiert met donder woorden
Dat ghy de wind verdooft/ach dat den Hemel hoorden/
Bedroefde Cypriaen, gheen troost? gheen hulp? gheen rust?
't Is een rampspoedighe staet die alleen 't sterven lust.

Vierde Bedrijf.

ORANIA, MARGRIET. Sonder dat Orania Margriet kan zien.

O Trouwen Cypriaen! ha Cypriaen beminden! (vinden
Dat ghy mijn hert mocht zien / ick zweer ghy zout daer
Oprecht en trouwe liefd/ghegrond op deughd en eer/
Zodanighen liefdens aert/ die verre liefdens leer
In 't lievē overtreft/doch schreum dwingd my te veynzē /
En voede op de quel mijns droevighe ghepeynzen/
Die my de liefde teeld'/ ha dat ick na myn lust!
Ghelijck de krijchs trompet verkund oproers onrust:
Mocht schrillen dat ick lief/ zo zoud mijn herte stillen/
En dat de ruyze-wind die 't stomme bosch doet trillen/
Ghelijck een Echo dreef de klanck in mijns liefs oor/
Hoe welkom zoud het zijn als Cypriaens ghehoor
Mijn hertens bode dreef/ in 't doolhof zynes zinnen/
En watten gulden eeuw zou dit arm' herte vinnen
Als ick verzekert waer dat hy ghewiss'lijck wist
Hoe hert'lijck dat ick lief/ recht anders als hy gist

Orania Helaes! d'onluckichste gheboren/
Wat vorderd u deez' liefd? is 't meer als liefd verlooren?
Wat baet het dat dees held u hertelijck bemind?
Wat baet het dat ghy hem zo grond'lijck zijt bezind?
O Hemel al te wreed waerom wilt ghy ontparen
't Gheen trouwe en reyne liefd door liefde wil vergaeren?
Ach stuure liefd! is 't liefd die onze liefd verleyd?
't Gheen d'Hemel bondich bind toeval des tijds schepd/
't Gheen d'Hemel wil hoe kunnen menschen dat beletten?
Heeft Hemelijcke liefd nu wereldlijcke wetten?
Ziel-hongh'rich vliet mijn gheest na Cypriaen om aes/
't Welck dit arm herte voed/ ja zoo 't ghezind/ helaes!
Zomtijts yet anders werckt/ ach dat ghy wist hoe vinnich
Mijn gheest 't ghezind berispt: ja raest ghelijck ontzinnich/
Ter tijdt toe dat de vijf weer trecken eene lijn/
Dat 's dat 't ghezint des ziel op Cypriaen weer zijn.
Ha wanghelaten wet! die wille wil bestuuren/
En wreedelijck verkracht de neyging des natuuren/
Om niet te voeden lust/ ja oordeeld hun ter dood/
Helaes! 't misbruyck zo zoet ghelijck de straf hooghnood.
Lieft die oock na liefds wet/die niet zou willen sterven
Om eens natuurens lust zo smaecklijck te verwerven?
Ha alderheylste eer! ontzichghelijcke wet/
Mijn dart'le en gayle wil ick buychzaemlijcke zet/
Ond'r uw rechtvaerde straf/straft na uw wil mijn zonden/
Vermits verwoeste min eers teugel had ontbonden.
En waerden Cypriaen wilt dees mijn wreede schijn
Verschoonen/eedle Held/ want ghy kund mijn niet zyn:
Doch poocht ghy lijckwel/lief/ uw quel op my te wreken?
Wat meerder wraeck wenscht ghy/als dat hert en ziel breken
Door 't zuchten en gheween? Ach hoe mijn ziele bloedt!
Uw pijne is mijn pijn/uw druck voelt mijn ghemoedt.
MARG. Speelnood wat zeght ghy nu/ heb ick 't niet wel gheraden?
'k Hebt wel ghezeyd dat ghy met liefde waert beladen/
Dan mond'ling hebt ghy 't zelven nu gheopenbaert/
En lang met my gheveynst/en noyt my zulckx verklaert:
Schiet u coleure niet/ 't zijn doch ghemeene plaeghen.
ORA. Al-melster klap'-getong: zy heeft ghehoort myn klaeghen.
MARG. Bekent ghy nu uw liefd nu ghy 't niet lochgh'nen kond?
ORA. Helaes! ick nu bevind dat d'onbedachte mond
't Gheweten onzes herts niet heymelijck kan heelen.
MA. Ghy zijt te wreed/waerom laet ghy Cypriaen queelen?
ORAN. Hoe noemt ghy het wreedheyd 't gheen uyt med'lyden spruyt?
MARG. Noyt teelden goeden grond quaet noch fenijnich kruyd/
Merckt hoe beveynst ghy zijt/ beooght u wreede zinnen/
Ghy laet uw liefde door de schreum en vrees verwinnen.

ORAN. Helaes. MA. 't Ghezucht betoont d'inwend'ghe hertens pijn/
Doch meest voor Vrouwen die te laf van moede zijn.
ORA. 't Waer wreedheyd dat ick hem op weerliefd zoude troonen/
En gheen vruchtbaer verbolch / dus om meelyd' te toonen
Zoo schuw ick Cypriaen, en stadich van hem vlucht.
MARG. En Waerom zoud' uw liefde t'zijnwaert zonder vrucht
Doch wezen? OR. Laes / ghy weet ick Woud-heer moste trouwen/
En zy verliezen 'tleven die geen b'lofte houwen.
MARG. Ach arme/en slechte wicht/ist dit dat u belet?
Wats d'oudst' Dianas wil? of lieve liefdens Wet?
De liefdens wortel werd in d'hertens born ghetooghen:
Dianas zotte wet die beeldmen ons voor ooghen.
Den Hemel heeft natuur in 's menschen hert gheplant/
Niet door beschrijf of leer: dan door Gods eyghen hand/
En waer natuur ghebied ghehoorzaemt 't al op aerde.
ORAN. En dat Dianas toorn heur straf op my aenvaerde/
Natuur noch liefdens wet zou my gheen handreyck doen.
MA. Dat all' het Vrou'ws gheslacht waer van u zot vermoen/
Zo mochtmen zegghen recht vaerd wel gheluck'ghe daghen/
't Is een verzotte gril die na deez' wet hun draeghen/
Slechthoofden die 't onrecht/ onnosel/ duldich zijn/
Hoe? zoudt al zijn ghestraft die wett'lijck schuldich zijn?
't Land bleef ganssch Vrouweloos/ doch zo zom/ vande slechten/
De wet misdoen/ 't is reen/ hun straf zy na 's lands rechten/
Vermits zy in 't verschoon niet listich zijn en fijn/
Want d'eer is anders niet als eerelijcke schijn.
ORAN. Het gheen men niet vermach is raedzaem te verlaeten.
MARG. Ten werd u niet belet ghy slechthooft/ boven maten:
Ja watten mallen trup/ en watten zotten wicht
Ziet ghy niet dat ghy zijt recht in uw eyghen licht?
Onz' leven is te kort om te verslijten deerlijck/
Met een lief/ en de mans na ons al te begheerlijck:
De waerheyd zich niet schaemt/ 't zy 't is hun wreed ghemoed
Of 't zy naturens fael/ die 't in hun groeyen doet:
Weet ghy niet dat zy ons niet lieven noch niet achten/
Dan mid'ler tyd wy zijn in onze jeughdens krachten?
Maer als de schoonheyd dord door onz' verkleumde bloed/
Verachtmen ons ghelijck By-korven zonder zoet.
Ach dat ghy wist hoe dat de mannen ons versmaden/
Vermits hun is bewist hoe dat wy zyn beladen
Met zwackheydt en ghebreck in onz' beiaerde tijd/
En gh'lijckmen ons jong lieft/ zo werdmen oud benijd.
't Is anders met hun liens als met de arme Vrouwen:
Want zy op hun verstand hun moghen meer vertrouwen/
't Welck met de Jaren groeyd/ waer door zy zijn gheacht/
Ge-eert: en oock outzien/ dan 't Vrouwelijck gheslacht

In

In d'oudheyd werd verfoeyd. Dus neemt de jeughd uw's leven/
Zorghvuldiglijcke waer/ 't is u daer toe ghegheven:
Want als eens is verwelckt de lenten onzes jeughd/
Keert schoonheyd nimmer weer die smaeckelijcke vreughd/
Hoewel dat d'oudheyd oock zomtijds wel liefd kan baeren/
Dan noytmen grijzaerts vond die rechte lievers waeren.

ORAN. De raders ghelden niet/ het zegghen valt u licht/
De eerbaerheyd my dwinghd/ en mijn verbonden plicht/
Dat ick Dianas wet mach gheenzins overtreden/
Doch kostmen vinden yets gegrond op ware reden/
Waer door ghegheven trou mocht werden gansch ondaen/
Zo zou dit droeve hert zich vande quel ontslaen/
Den Hemel my behoed dat ick myn trouw zou breken.

MA. Flaeuhertigen die blijven in hun onluck steken.
Doch zeght my speelghenood/waend ghy dat uw Woud-heer
Zo zeer zijn trouwe acht gh'lijck ghy behoed uw eer?

ORAN. Hoe zou Woud-heer zich trou in trouwe kunnen draghen/
Zo hy de lieft niet lieft/dan laet my woedich klaghen?

MARG. Meent ghy hy liefde haet? zo zijt ghy zeer verblind/
Gh'looft dat hy liefde lieft/ en liefdens werck bemind/
En heymelijcke doet daer and'ren veel van spreken/
Stil water diepe grond dit zijn bevaynstheyts treken/
Ho ho Woud-heer is loos/ en hy bemind u niet.

ORAN. Wien is 't doch die hy lieft? ondeckt het my Margriet?

MARG. 't Is onze Lobb'rich die hy troetelden behendich.

ORAN. Uw schommel-kock Margriet? hoe? dit is al te schendich/
Is Woudheer dus verwoest? bemind hy deze truy?

MARG. Wacht speelnood tot dat ick 't u grondigher beduy/
Recht teghen d'avond als de nachte aen komt kruppen/
Zo steelt hy uyt zijn huys/ en komt zeer heym'lijck sluppen
Van after door den Hof: waer Lobbrich op hem wacht/
Niet als de maene schijnt/dan als de duyst're nacht
Hun gunstelijck verschuyld/ verquickende hun zinnekens/
Met smaeckelijcke vreughd ghelijck twee dart'le minnekens
Ghy weet wel waer dat ons prieel staet inden hof/
Daer houden zy bordeel/ doch dat is wat te grof/
Dan daer speeld lief met lief/ ach watte zoete grillen?
Speelnoodt 't was eens dat ick 't prieelken hoorden drillen/
G'lijck of de wind door 't lof des telghen had gheruyst/
En 't scheen oft blinde wicht doen al zijn pijlkens juyst
Verschoten had in 't wilt/ zo dat zy met hun beyden/
Doen met de krieck des dach stil van mankander scheyden/
Had ghy Oraen ghehoort hoe Lobbrich was ghekust/
'k Weet dat uw hert daer na zoud hebben graech ghelust/
Nieuwschierscheyd my dreef dat ick 't doen gingh bezichten:
Baervoets ick derwaerts teech: waer dat deez' lieve wichten

Verkoelden hunliens brand: dat ghy wist hoe het gras
't Welck van dees lieve lieven plat ghewentelt was/
Terstond verheughlijck rees/ als blyheyds rechte teken/
En als de gouden zon zijn straelen uyt liet breken/
Verwermende den douw/ al 't lief ghebloemt ontloock/
De versche Lentens groente teelden lieve roock/
Ghelijck of deze plaets 't Goddinne koor behaechden/
Orania hoe is 't? OR. Helaes wy arme maechden!
MA. Waeromme zucht ghy doch? komt komt grijpt weer u moed/
Ick dacht wel dat dit nieuws in d' hetten uwes bloed
Zoud wercken 't gheen ick zie. hoe zyt ghy dus verslaghen?
Dit is de liefdens aert die zomtijts stuure vlaghen
Zend alsmer minst op denckt. Is u niet wel bekind
Hoe ons de wet verklaert/ dat die trou die ons bind
De Mannen oock verplicht? en indien dat de Vrouwen
Hun in ontrou bespien: hoe wy dan moghen trouwen
Een ander na ons zin/ hoe zeer het werd beklaecht/
Dus is Woud-heer ontrouw/ verkiest waer 't u behaecht.
ORAN. Eer dat mijn teere Jeughd tot lieven was begheven/
En 't vrij gheboozen hert ghenoot de vreugd mijns leven/
Doen was 't een gouden eeuw: dan als ick eens verkoor
Door Vaderlijck ghebod/ en vryheyd gansch verloor/
Zo acht ick dat die trou niet toestaet nieuw verkiezen/
Of dat ick eer en faem ghelijcklijck zou verliezen.
Al lieft Woud-heer een ander/ laes! mijn trou ghemoed/
Beklaecht wel zyn misbruyck dan lijckwel dat en doet/
In 't minste gheen verschoon dat ick mijn trou zou breken/
Diana mocht dan oock op my heur gramschap wreken/
Dat waer noch 't zwaerst verdriet/ my dunckt ick spreeck met reen/
Men zeyd van ouds Margriet een plaech quam noyt alleen/
Dus schuw ick d'eene plaech op dat my d'ander mist.
MA. Ick dacht ghy wijzer waerdt/ en dat ghy beter wist/
Zo Woud-heer breeckt zijn trouw zo blijft ghy gantsch ontslaghen/
Diana onse Vrouw sal u daerom niet plaghen/
Woud-heer moet zijn ghestraft/ 't welck is de grond des wet/
Verandert uwe liefd' 't geen niemant u belet/
Verkiest waer 't u ghelieft: payd uw verliefdens zinnen.
ORAN. Is 't waer Margriet? is 't waer dat Woud-heer ken beminnen?
MARG. Ghy kund het zelven zien/ en zult dan zyn ghepayd/
Hoe Woud-heer luste boet met Lobb'zich onze mayd/
Doch zy bemind hem niet/ dies zal hy niet bedijen
Want Lobbrich die verhaeld my all' zijn pv'rich vrijen/
Ick hebt nu zo beleyd met Lobbrich in 't secreet/
Dat zy Woud-heer in 't bosch verdachvaert heeft: ghy weet
De wech nae 't nieuw gheplant/ daer zullen zy ghemoeten/
Wilt ghy nu volghen raed/ wy zullen hun begroeten/

En beyd betrapen 't zaem/ dus zyt ghy van Woud-heer
Ontslaghen/zonder schenning uwes faem noch eer.
Wat dunckt u vande vond? dit blijft hier by ons beyden.
ORAN. 't Is wel bedacht Margriet, dan hoe zult ghy 't beleyden?
MA. Laet my bezorghen dat/ laet ick de leyd-ster zyn.
Aen 't eynde van het bosch/recht by het huys Persyn/
Is een beknopte plaets/bedeckt met lommer bladen/
Voorzichtelijck doorvlucht/ aen yder zijd' twee paden/
Dool-hovens wijs ghelepd/en streckt recht Zuyd en Noord/
Waer dat de nymphkens vaecken minn'lijck zyn vermoord.
De duysterheyd des plaets kan ick u niet beschrijven/
Noch wat het dart'le kind daer vaecken gaet bedrijven
Hoe duyster dat het is/het laet zyn pijlkens vlien/ :
En treft het minne hert gh'lijck of hy 't wit kost zien:
En zijnde dus ghewond, helaes! als onervaren:
De lodd're liefkens flucx vier narmen t' zamen paren/
En lymen vast te gaer vier lippen/ en met een
Ghezucht zy zuchten beyd/ elck troost s' anders ghewecn/
En minnelijck gheklach/ tot dat zy rust verwerven/
En wenschen dat zy steets dus zoet'lijck moghen sterven/
Maeckt ghy nu daer te zyn eer dat zy komen daer/
Voecht u dicht by de plaets/ want daer is gheen ghevaer/
Dan treet vry stout'lijck in/en wilt hun komtst verbeyden
Tot dat ghy Woud-heer ziet hy lobbrich in zal leyden:
Daer zult ghy zien wat spel dees twee aenvaerden t'zaem/
Hoewel 't uw Hel zal zyn droef en onaenghenaem.
En als zy dus verzaemd zyn na hun hertens lusten/
Zo zal ick spoedich gaen/ en Margriet zal niet rusten
Tot dat het overspel dan zy in 't openbaer/
Aen Heerman, die Dian' van heur hooghe Autaer
Hoogh-priester heeft ghemaeckt: dus zyt ghy dan ontslaghen
Van Woud-heer die u noyt gheen liefde heeft ghedraghen.
ORANI. Zoud ghy 't aen Heereman dan gheven te verstaen?
Margriet zo haestich niet/ten waer niet wel ghedaen.
Hoe? aen zyn Vader/Griet? MA. Daer is niet aen gheleghen:
Ter wereld isser niet dat Heerman kan beweghen:
't Zy gh'noot/ of eyghen baet/ of liefde tot zyn Zoon:
Dianas heyl'ghe wet: want hy verwacht zijn loon:
In 't minste zou misdoen. OR. Ick gae God wil my stercken,
Ter wereld niemant wrocht noyt eenighe goede wercken/
Ten waer door Gods bestuur/dies wil ick nu terstond/
Recht na den Tempel gaen/ O hooghen Hemel rond!
My nederich ghemoed/ wilt my u gracy gheven/
Want yv'rich ick betracht gansch na uw wil te leven.
MARG. Een recht Godvreezend hert in alle plaetzen vind
Een Tempel/ daerom tracht dat ghy de tijd nu wind.

Gheen

ORAN. Gheen tijdt verliesmen als wy ons tot Gode keeren/
De tyd heeft Gode zelfs in Godelijck beheeren.
MA. Orania vaert wel/dat ghy voorzichtich zijt.
Nu loosheyt vol bedroch werckt nu de trou ter spijt.
Orania die meynd dat zy Woud-heer zal vinden
Ter plaets waer ick heur zeyd: dan 't zal zijn myn beminden/
En waerden Cypriaen. hier is nu werck voor my/
Om door mijn valsche tongh te klappen zo dat hy:
'k Wil zegghen Cypriaen: ghelooft dat zijn verkoozen
En lieve lief Oraen: heur eere heeft verlooren/
En lieft een slechten boer/ en zal hem zeggen voort
Waer dat Oraen nu is: die/gh'lovende mijn woord/
Na Woud-heer daer vertoeft/ zo dat zy gheen van beyden
Daer zullen zien het gheen dat ick hun zeker zeyden/
En beyde heb belooft. wat staet my nu te doen?
Neen dat en kan niet zijn/ dan vaerdich moet ick spoen
Na Heereman, en hem ondecken hun oneeren/
Dat Cypriaen en zy by 't huys Perzijn boeleeren.
En zijnde dus betraept in Godloos overspel/
Orania die moet: dan niet de jong' ghezel
Flucx sterven na de wet: en zo mach ick dan trouwen
Met Cypriaen, mijn lief/ die nu betracht te houwen
Orania, Helaes! hier komt hy wel te pas/
'k Wil my verschuylen hier op dit beschaduwt gras.

CYPRIAEN.

Bedroefde gheesten hoort / en luystert nare hellen/
Beooght myn onluckx ramp/ en dees mijn bitt're quellen/
En deze wreede Vrou met medelijdens schijn/
Z' is wreedheyds rechte beeld. ghenoecht wil zy niet zijn
Alleenlijck met mijn dood/en zy weet dat mijn leven
Een langzaem sterven is/zo dat zy my laet streven/
In doods en levens wrack/ die wantrouws fury teelt/
Zo dat zy van doods dood my maeckt het rechte beeld.
MA. 'k Veyns of ick hem niet zach ick hoor hier yemant klaghen
Met jammerlijck ghetreur/ zal ick wel durven vraghen
Of ghy 't zyt Cypriaen? die dus droef murmureert.
CYP. Ach die een schaduw waer! of gansch tot stof verteert.
MA. Hoe is 't met u gheweest zins ghy met uw verkoozen
Verzelschapt waert in 't bosch/laet my dat nieuws nu hooren?
CYP. Gh'lijck een kranck-dorstich herte meest verlanghen heeft
Steets na verboden dranck/ en zomen hem die gheeft/
De drinckert drinct hem dood/verslaet zyn brand en leven/
Alzo was ick/ helaes/ door liefdens brand ghedreven/
Te laven uyt de sterren heurens ooghens zoet/
Waer onder mijn Nym phs hert op wreedheyd woestich voet/

Het

Het doodelijck fenijn/ ick waenden te verkoelen
Mijn hert 't welck nu meer blaeckt als ick opt cost gevoelen.

Ma. De liefde Cypriaen heeft in ons gheen gheweld
Als 't wezen 't gheen de liefd in onze herten stelt/
Welck wezen ons opqueeckt ghelijck een mem-kint teere
Dat zoet en minn'lijck is/ dan zo de liefds beheere/
Vermeestert u in 't laest/ en dat liefd wert te groot/
Zo is de liefd gheen vreughd/ dan een beknelde dood.
Want gh'lijck de liefd in 't eerst ons lief was en behaechlijck/
Zo werd de liefd in 't laest ons plaeghe onverdraechlijck.
Dus Cypriaen, ghelooft/ dat oude liefd is quaet/
Want zomen in ons hert de liefde wort'len laet/
De liefd die niet als zoet voor ons te zijn behoorden/
Dan wreedelijcke tracht onz' herten te vermoorden/
Benevelende reen/ verduysterende 't licht
Ghelijck of 's menschen hert aen een lief waer verplicht:
Dan die de liefdens paden wijslijck wil door wand'ren
Moet niet stantvastich zijn/ dan vaeck in keur verand'ren:
Die zich aen eenen bind is zeker gansch onwijs:
Wat doet ons eeten graech? veranderingh van spijs.

Cypr. Eer ick my van myn liefd' lichtvaerdich zou begheven/
'k Had gragher met de dood te wisselen mijn leven/
Mits dit ghetrouwe hert gheen ander keur toelaet.

Ma. Verstaet ghy liefdens aert? zoud ick heur die my haet
Beminnen Cypriaen? zy mocht mijn haet eer vreezen.

Cypri. Margriet, ghelijck het goud door 't vier ghe proeft moet wezen/
Zo moet trou door 't verdriet/ weet ghy dat liefds stantvast
Beproeft werd als die werd met wreedheyd aenghetast?
Dees troost heb ick in 't zuurtst' van alle mijn herts quellen/
Al werd mijn liefd veracht verwurght in duyzent Hellen:
Dit knaghende verdriet my lijckwel niet vervaert:
Want mijn Orania is meerder quelle waerd.

Ma. Ach dulle vreemde liefd'/helaes! wat slechte zotheyd
Vermomde kindse Jeughd? ziet watten dwaezen botheyd:
Wat is doch dese trou? die ghy tot heur bewijst?
Wat is 't dat ghy bemind in heur die u mispr ijst?
De schoonheyd uwes liefs die ghy niet kunt ghenieten?
Is 't om dat zy u loont met duyzent duyst verdrieten?
Is dit meedoghen zo zy staedich u veracht?
Is dit gunst zo ghy van heur gheen weerliefd verwacht?
Wat waent ghy dat ghy hier gheen ander lief zult vinden?

Cypri. Zoude ick verand'ren? neen/ 'k sterf liefts om mijn beminden/
Al wilden zulcx mijn wil/ al had mijn hert de kracht/
'k Bid Hemel my beneem de wil/en oock de macht.

Ma. Ghy voor u zelfs behoort zorghvuldigher te wezen.

Cyp. De hoop die my bezit doet my gheene pijne vreezen.

MARG. Ziet voor u Cypriaen, gh' u niet bedrieghen laet/
Ghy niet gelooft hoe dat Orania u haet/
En met afkeer en trots u schempich is versoeyende
CYPRI. Victoryen mijns trou/ waer door mijn liefd is groeyende:
MARG. Wat zoud 't zijn dat hy wist hoe zy hem heeft bezind.
Doch zeght my hebt ghy noyt geen Vrou voor dees bemind?
CYPRI. Zy was mijn eerste lief/ en zy zal zijn de Vrouwe
Die 'koffer op my zelf/ heur wil ick zijn ghetrouwe/
Zy was mijn eerste lief en zal oock zijn de last.
MARG. Na dat ick nu bemerck zo moet ick gh'looven vast
Dat ghy van rechte min noyt hebt beproeft te vruchten/
Ha/ had ghy eens ghesmaeckt oprechte liefds ghenuchten/
Proeft die eens Cypriaen, smaeckt eens dat zoetste zoet/
Proeft eens de lieve vreughd van Nectar-liefdens goed
Wat smakelicke lust het is/ als liefdens vryheyd
Doet gloeyen liefdens hert door weerliefds zielens blyheyd/
Als waterende mond spreeckt/ zeggend'/ herts lief ziet
Al wat ghy nu beooght is 't uw/ en t'mijne niet.
Ziet ghy yets schoons mijn lief/ ziet ghy in dit ghezichte
V zelven 'tis doch geen/ want door mijn liefdens plichte
Off'r ick u op mijn ziel/ in dit hert/ in deez' borst/
Mijn herte / huys-vest ghy. Ach die eens upten dorst
D'onsprekelijcke vreughd'/ die niemant kan verklaren
Als die het wezentlijck door 't pleghen is ervaeren.
CYP. Die onder deze ster gheboren is Margriet
Ghelucktich is/ helaes mijn sterre teelt verdriet.
MARG. Verstaet my Cypriaen, ick zeyd hy na verkooren/
Hier is een reyne Maecht zeer eerbaer/ wel gheboren/
Beleeft/ heusch/ en gentiel/ zeer minnelijck van aert/
Die uw liefd' is ghelijck ghy heur weerliefd' zijt waerd/
Zuyd-hollands fleur/ en steelster aller lievers herten
Ghevrijd van d'eelsten die/ helaes/ met pijn en smerten
Heur lieven vruchteloos. en zy met reyn ghemoed
Bemind u/ Cypriaen, g'lijck zy heur zelven doet.
Neemt waer bequame tijd. dit luck wilt niet verliezen/
Ick weet zo ghy heur lieft zy zal geen ander kiezen.
't Bestaet alleen in u/ want zonder klacht oft zucht
Zult ghy genieten weer-mins smakelijcke vrucht/
Vraeght ghy niet wien het is? Wien ist? ick ben't/ beminden/
Margriet is 't Cypriaen, en proevend' zult ghy 't vinden.
CYP. 't Onkuysche minne-spel had in my noyt ghebied.
MARG. Beproeft het eens/ en keert dan weer nae 't oud' verdriet/
Op dat ghy spreken moocht van minnens lieve goedheyd.
CYP. Helacy het misbruyck verbittert al de zoetheyd.
MARG. Doet het om heur/ mijn lief/ die gansch geen leven heeft
Als door uw ooghens licht/ 'twelck myn ziel 'tleven geeft/

Bekoore-

Bekoorelijcke held! gund my uw lieve lippen/
Ach had ick u nae wensch/ ghy zoud' my niet ontslippen/
Ghy weet wat dat het is die zijn lust beed'len moet.
Verzoeckt ghy zelfs meelv/ en weygert 't uw gemoed?

Cyp. Hoe ken ick geven t'geen ick zelfs niet kan verwerven?
Orania, mijn schoon/ om uw liefd' wil ick sterven/
Al is't dat ick uw meelv en medooghen mis.

Ma. Helaes/ het schijnt dat u 'tverstand ontvlogen is.
Wien zijt ghy doch ghetrou? hoe laet ghy u verheeren/
Hoe duttich ghy verdoold. Wilt dit eens uyt u weeren.
'k Moet melden myn ghedacht. Cipriaen ghelooft ghy
Dat uw lief u niet lieft om eerbaerheyd / die zy
Ontziet? of om heur eer? Ick weet zy is boelerende
Met een veracht ghezel die uw liefd' is onteerende.
Merckt ghy't niet Cypriaen? wel hoe zijt ghy dus dom?
Daer gh'raeckten ick zyn hert: nu antwoort/ zijt ghy stom?

Cyp. Helaes/ myn droeve geest zwerft tusschen dood en leven/
Hoe durft ghy't zeggen Griet? zoud' ick geloove gheven?
Orania oneerbaer? Neen ick g'loof het niet.

Ma. Gheeft ghy het geen geloof voor dat ghy't zelver ziet?

Cypr. Margriet ten kan niet zijn/ ick weet 'tis onwaerachtich.

Marg. Wilt ghy het zelven zien uw quellijcke en klachtich
Verdriet/ zo ghy het noemt? Die ingang ziet ghy wel:
Daer leeft uw lieve lief in schand'lick overspel/
Daer werd uw' liefd bespot met duyst broot-droncken vreughden.
Is 't niet een lief juweel? daer ghy dus in verheughden/
Daer is't bordeel uws liefs/ die dartlijck heur begeeft
In narming heures lief/ die heur weer-minne heeft/
Beweend uw zotheyd vry/ beklaeght u jeughdens leven.

Cip. Ach alderdroefste eeuw! Geen g'loof kan ick het gheven/
Hebt ghy't ghezien Margriet? bodinne mynes dood.

Ma. Gezien/ en vaeck ghezien heur vuyle werkens snood/
Ghy zult het zelven zien/ de oorzaeck uws getreure/
Want heden is hun dach/ en tijds bestemde ure:
Schuyld achter deze haech/ ghy zult hun beyde zien
Na hun boeleer-plaets gaen/ en watter zal geschien.
Vertoeft hier/ stelt u neer/ zo zult ghy't zelfs aenschouwen
Wat uw beminde is/ die ghy noemt per'l der vrouwen.
Wel waer is u verstand? waer stuurt ghy u ghezicht?
Ziet ghy in't korte gras yets dat uw hert verlicht?
Myn waerden Cypriaen! Ach/ kost ick met hem veynsen/
En met stil-zwijgens tent belomm'ren myn gepeynsen/
Ghelijck ick u verzoeck/ zo werden ick verzocht/
Medooghd my/ waerde lief! deez' bloemen noch de locht/
Dit sprakeloose gras/ waer wy nu t'zaem op leenen/
Niet weten wat wy doen/ noch wat de herten meenen.

De alderschoonste bloem gheplucket niet op heur tijt
Verwelckt/verbalt/verdort/natuur alleen ter spijt:
Soo't kussen u beschaemt/waer toe zijn schoone lippen?
Gheraeckt die Cypriaen, laet gheen bequaemheyd' slippen:
De kus zal uwen zijn ghelijck die is de mijn/
't Schijnt dat ghy't lief ghekus acht g'lijck een zuure pijn:
Thien duysent die zijn haest ghetelt/en weer verlooren/
Wat zeght ghy: eyghen hert? wat zeght ghy my verkooren?
Ach dat uw azem/ lief/ bewalmden dit aenschijn/
G'lijck douw 'tghebloemt verquickt hoe mild lick zoud ick dyn
Ghetroetel kus betaelen/met duyst kussen dubbel/
Te kussen duyst werf duysent is in't minst gheen trubbel.

CYPRI. Al had de liefde u Mercurijs tongh verleent/
V minne-tochts verzoeck zou by my zijn beneent.
Betooverden ghy d'herten g'lijck de Meere-minnen
Mijn vast ghegronde trouwe zoud' ghy niet verwinnen/
Mits mijn stantvaste hert ghewapent inde door
Keert al het valsch gheluyd voor d'ingangh van't ghehoor.
Noemt doch uw liefd gheen liefd/want liefd is opghetoghen
Naest s'Hemels hooghe Troon/zins dat vleesch lust vermogen
Liefds naem ghestolen heeft/en onder heure tent
De lust-Vrou is gheplaetst/en eerb're liefd' gheschend/
Want dees vervloeckte Vrou met heur niet brenghd als schaden/
Ghelijck de snoode rijp vernield de schoonste bladen.
De reyne liefd steets duerd. broo-dronckken luste sterft/
De reyne liefd is trou/de luste trouheyd derft.

MA. Zacht/zacht/daer komt Oraen, is't niet gh'lijck ick u zeyden?
Houd u uyt heur ghezicht/ en wilt my hier verbeyden
Tot dat ick kome weer. CYP. O alder droefst' ghezicht/
Ha Hemel waer's uw nacht? Verduystert 'theld're licht.
Nu zult ghy Cypriaen de waerheyts proef ontdecken/
Om deze ziele uyt uw lichaems rif te trecken.

ORANIA.

Noyt was ter Wereld yets goets door menschens doent gewrocht
Soo aenden Hemel hulp daer toe niet werd verzocht.
Van hier ging ick ter kerck met quellijcke vermoedheyd/
Nu vind ick my gerust door Godes milde goedheyd/
Mits ick gelaeten my gants stelle nae de wil
Mijns scheppers/alhoewel ick angstelijcke tril/
En beeve voor t'gezicht van 'tgeen Margriet my zeyden/
Vermits ick Woud-heers komste duldelyck verbeyde/
Dees ingangh zy my wees/ick trede in om zien
Wat door de lust des Vleesch baldadich zal gheschien.

CIPRI. Bedroefde Cypriaen? tghezicht ziet al te veel/
God gave ick ooghloos waer/of dat het waer myn deel

Te daelen in mÿn graf/ ach Hemelsche voorzichte/
Waerom gaeft ghy 't ghezicht? om te beooghen 't lichte
Van dit treur-eynde-spel? vermoorden Cypriaen,
En twÿffelt nu niet meer: verdrenckt nu door 't ghetraen/
Dees oogh-ghetuyghen nu/ uw lief is u ontoghen/
Uw lief een ander lieft/ niet door de werlds vermoghen/
Noch menschelÿck beleyd/ maer door de minne-wet/
Die heeft u heur ontruckt/ en heur weerliefd belet/
Oraen was 't niet ghenoech/ ghy noyt my gunste jonden/
Waerom bedrooght ghy my noch door u valsch verkonden?
En zwoordt dat Cypriaen van allen kusten zoet/
Ach droeve herte sterft/ verkleumt de lauwt uws bloedt.
Zy die u 't leven gaf zal nu de oorzaeck wezen/
Van uw onrÿpe dood zy waer eertÿds uyt rezen:
De vloeden uw's ghenoeght/ en u volmaeckte vreught/
Vermoord de ziele nu van uw verquiste jeughd.
Sterft spoedich Cypriaen ghy hebt gheeynd uw leven/
Laet deze bitt're dood uw pÿn verlichtingh gheven.
Hoe? zoud ick sterven dus? en zonder dat ick wreeck
Het leet dat my gheschiedt? en dat ick eerst doorsteeck
Het hert van die 't my doet? voor d'ooghen zyn ghesloken/
Rust niet ghy stouten narm voor dat ghy hebt ghebroken/
Dat schalcke en booze hert van hem die d'oorzaeck is/
Dat ick mÿn schoon verlies/ en op dat ick niet mis/
Is 't best dat ick verwacht hier/ en my hou verburgen/
Omtrent de lommer-haeg/ en daer zÿn hert verwurghen/
Als hy tracht in te gaen/ na zÿn beminde boel.
Helaes! mÿn herte klopt. het schÿnt dat ick ghevoel:
Een waerschuw in mÿn bloed gh'lÿck of verraderÿen
Het eelghebooren hert in gheender wÿs kan lÿen.
't Is best dat ick hem roep tot opentlÿck ghevecht/
Waer tÿd ghetuych zal zÿn van mÿn verdriets onrecht/
Dies ick hem daeghe uyt: hier zal ick hem verbeyden:
Neen/ d'Haegh'naers mochten 't zien/ die zouden 't willen scheyden/
Ghelÿckmen vaecken zach/ en onderzoecken gaen/
Wat 't vechtens oorzaeck was/ en waerom wy 't bestaen/
Missaeck ick 't gheen my pord/ voor valsch men my zal schelden/
En zo ick 't hun ondeck zal deze tonghe melden
't Boeleeren met mÿn lief/ 't welck heur eers fame schent:
Ach dat ghy Cypriaen heur nimmer had ghekent!
Hoewel z'een ander mind/ mÿn liefd kan niet verkeeren/
Te meer zy my veracht doet meer mÿn liefd vermeeren.
Het gheen men niet verkrÿcht men yverichst begheert/
Tweerdt zulcx vry Cypriaen nu 't d' ondervindich leert.
Schen ick mÿn Enghels eer zo dood ick zelfs mÿn ziele/
Die zy langh heeft ghevoedt en acht'loos ick verniele/

Mijn oude trouwe trou/ om wreken deze zmert/
Die mijn Goddinne Vrou veroorsaeckt in mijn hert:
Nochtans hy sterven moet die mijn lief heeft ghestolen/
Doch g'lijck hier doodslach noyt kan blijven strickt verholen/
Ja 't stomme koude bloed kruypt daer 't niet gaen en kan:
En meld de doodslach flucx/ ondeckt de wisse man:
Breng ick my in 't verdriet. hoe? vrees ick dan het sterven?
Zoo 'k immer sterven moet? deez' daed zal doch verwerven
Een glorieuse naem/ want zo ick hem doorsteeck/
't Is teken mijns herts trou/ vermits ick 't ong'lijck wreek
't Welck aen mijn lief gheschiedt: want zy was niet gheboozen
Om zijn gheboel te zijn: mijn Enghel was verkooren
Door Hemelschlijck besluyt om kuysheyds pronck te zijn:
Zyt Hemel myn ghetuygh: desgh'lijckx om dat zy mijn
In echte staet zoud wezen/ tracht na dees victory/
Onsterffelijcke naem/ en Bataviersche glory.
Orania, mijn lief/ ontfanght dees trouwe ziel/
Die offer ick u op/ ootmoedelijck ick kniel
Voor u/ mijn hoogh' Autaer/ vaert wel souv'reyne Vrouwe/
Hier zal nu blijcken klaer mijn onbeveynsde trouwe.
Orania onteert? die onbevleckte roos?
O dart'le vuyle minn'/ ach gaylheyd/ schalck en loos.
Als ick hem heb ghehert zal ick dit hert doorwonden:
Hier zullen zijn/ helaes! twee dooden dan bevonden/
D'een door dees hand ghedood/ en d'ander door de rouw'.
O alder-droefst ghezicht! o treurelijck aenschouw!
De galmte dezes bosch met reen mach murmureren/
Vermits mijn lucx ghenot dus Metamorphoseren:
Was 't hier niet waer mijn lief my in heur narmen sloot?
Is 't hier niet waer ick nu my quynend kerme dood?
Was 't hier niet waer ick vond mijn langh betrachte haven?
Is 't hier niet waer ick nu my zelven zal begraven?
Was 't hier niet waer mijn lief zo strijsden voor haer eer?
Is 't hier niet waer zy die nu heeft verlooren weer?
Ack luckkeloos ghewest! o bittere ghedachten!
Gheheughenis/ helaes! uytbuldert droeve klachten/
Gheheughenis waerom is 't dat het u gheheught?
Gheheughenis te wreed vermoord mijn lentens-jeughd.
Beooght ghy noch de plaets? ha boomen mocht ghy spreken/
Ghy olme-lommer-tuyght/ bewijst nu eenig teken
Van 't gheen hier was ghepleeght/ dat ziel verquickingh zoet/
Beweeght u stomme lof door mijn verwurght ghemoed.
Trild aerde nu ghy ziet d'uytmunting dezes wond'ren/
En duystert Hemels tent/ vry buldert/ laet het dond'ren/
En tiert ghy trotse zee/ u opent bruyne aerd/
Slockt al de schepsl'en in/ helaes! wy zijn niet waerd/

Dat

Dat wy ghenieten lucht om voeden 'treed-lijck leven/
Bereyd u Cypriaen, 'k wil my na hun begheven.
Margriet die zeyden my 't gheen ick hier nu bevin/
Ziet wat de liefd vermagh/ en hoe ons plaeght de min.

't Vijfde Bedrijf.

THEODORA, ROEMERT. Theodora in Iaghers kleden.

THEO. Vriend Roemert zoudt ghy my niet hebben dus ghekent?
ROEM. U in dit Boere kleet? Noch twijffel ick of ghy 't bent.
THEO. Wat heeft de liefde kracht/ wat heeft de liefd vermogen?
ROEM. Vermoort de herten door 't afkeer/ en onmedoogen.
Eē jonge maecht als ghy door minnes schicht verblend/
Wiens teere jeughdt onlanghs verleen ick heb ghekent/
Noch kinds/ het schijndt ick u noch op mijn narmen houde/
En stuur te staen en gaen/ en ick u leeren zoude/
Te spreken Taet en Mem/ als ick in dienste was/
Uws Vaders/ liefde toont in u zijn schicht te ras:
Doen waerdt ghy zo bevreest/ yets schichtichts u verbaerde/
Zo datmen met voordacht u voor verschrick bewaerde:
En nu gaet ghy alleen in 't Haeghsche-bossche-woudt/
Niet vreezich noch beanghst/ dan onbeschreumt verstoudt.
THEO. Die liefdens kracht bestrickt/ en vreest gheen ander wonden.
ROEM. De liefde heeft in u g'lijck-aerdicheyt ghevonden/
Vervormdt u van een maeght in mannelijcke schijn/
Wie zou gheloven dat dit Theodoor zou zijn?
THEO. O dat ghy zaeght myn hert/ hoe 't boefken daer is herende/
Het is een wreede kancker die 't hert is uyt teerende/
Zaeght ghy dees boezem Roemert 't zoud u hert verslaen.
ROEM. Is 't Woud-heer Theodoor? heb ick niet wel gheraen?
THEO. Ghy hebt het recht ghetreft. ROE. Ziet wat de liefd kan wercken.
Durft ghy in mannens kleedt in dese vreemde percken/
Uw maeghdelijcke eer dus stellen in ghevaer?
En of het yemandt wist/ ghy zoudt in 't openbaer/
Gansch schennen uwe eer/ dan waerdt/ helaes! ach armen!
THEO. Ghy weet niet wat ghy zeght/ de liefd zal my beschermen.
ROEM. Ach watten zotten tocht/ ziet watten gaylen gril/
Die Jeughdens herten dwinghd/ en teugeld zin en wil/
Zy waendt dat niemandt ziet/ 't geen heur herts schichten wenschen:
Wat mach de liefde zijn? THE. Een dwing-God aller menschen.
ROEM. Waer hebt ghy nu gheweest dat kan ick niet gheraen.
THEO. Recht tijdigh gingh ick/ Roemert, waer ick had verstaen
Dat mijn beminde lief zijn jachte zou aenvanghen/
Hoe spoorden doe mijn hert? Ach liefde wat verlanghen

Had

Had ick/ tot dat Woud-heer quam daer hy't had ghemunt;
Recht anders het gheviel als my eerst was verkund/
Want als ick naeckten by de nieuw' gheplante linden
Daer vond ick Woud-heers hond/'t Juweel van mijn beminden/
En gh'lijck ick alles lief wat Woud-heer opt behaeght:
De voetsteen/ en de grond waer Woud-heer heeft gheiaeght:
Zo lockten ick den hond/en nam hem met voordachte/
Wel wetende hoe waerde dat mijn lief hem achte/
En dadelijck besloot hem zijn/ en mijnen heer
Te zenden/ mits ick wist hy hem zoght op en neer/
Op hoop dat ick daer deur zijn weerliefd zoud' verwrecken/
Doch hoe 't voorts met my ging zal ick u nu vertrecken:
Mits Woud-heer quam op 't slach/ en met wat heuschepd dat
Hy sprack tot dat ick hem de hond ghelevert had/
Doch met beloften dat hy 't aen my zou verghelden/
Dan doen hy had de hond/ helaes! mijn Woud-heer schelden/
Ondanckbaerlijck/en wreed/ ontvluchtende my ras/
En zonder hy voldeed 't gheen hy my schuldich was.

ROEM. Ha Woud-heer overwreed/ 't schijnt hem ghebreeckt ghevoelen/
Hoe kost ghy Theodoor uw tooren noch verkoelen?

THEO, Gh'lijck of zyn koude aerdt het vier mijns liefds onstack:
Want zijn onvriend'lijck loon int minst mijn liefd' niet brack/
Maer heeft dit arme hert tot meerder liefd ontsteken/
Nochtans zo pooghden ick my van Woud-heer te wreken:
Ziet watten zoeten wraeck: om in dit Jaghers kleet
Mijn lief te moghen zien het waer hem lief of leed/
Dies ick my doen terstond dicht by de Jaghers stelden/
En om dat ick my zelfs niet onverziens zou melden
Hiel ick my buyten schoot om niet te zijn bekent/
Dan gh'lijck de liefd' my dreef zo quam ick vaeck omtrent
Mijn waerd' en lieve lief. en voeden op 'tgezichte/
Want als ick hem aenzach terstond mijn hert verlichte/
Nu ben ick hem weer quijt/ die alder eelste man/
Die alderwreedste held. ROE. Thedora ick en kan
Niet heelen 'tgeen ick denck/'twelck spruyt uyt oude trouwe
Die ick u schuldich ben. denckt dat ghy zijt een Vrouwe/
En u gansch niet betaemt 'tgheen reuck'loos ghy bestaet.

THEO. O Roemert dat ghy wist hoe ick opt heb ghehaet
Een eerb're maeght heur liefde zoude openbaeren/
Doch my was onbewist dat hier geen wetten waeren/
Als nood de mensch bestrickt. dus liefd' my dwinghd/ ick moet
Ondecken mijn verdriet. ach hoe mijn jeughdens bloed
En dit arm' herte brand/verwarrende mijn zinnen.

ROEM. Waer ick als Theodora 'k zou hem niet beminnen.

THEO. Als d'Oogen eens verspien waer door men eerst verkiest/
En datmen voorts besluyt/en 'tvrye hert verliest

Dan

Dan werdmen liefdens slaef/ vermits 't verlies ons zelven/
Weet ghy dat liefde kan 't mid-punt ons hers doorde lven?
Verbormende de ziel: na reyne liefdens wensch:
Dus liefd verandert flucx nature vande mensch;
't Is Theodora niet die myn herts ziel ken teug'len/
Al waert in mijne macht/ al had mijn wille vleugh'len/
Mijn ziele stond't niet toe/ want hy door liefde leeft/
T'is Woud-heers liefd alleen die mijn hert 't leven gheeft.

Roem. Te amelen is 't best. wilt ghy in dese kleeren
Gaen na uw Vaders Huys? 't zal schand'lijck u onteeren.

Theo. Wist ick waer Mieuwes is/ hem gaf ick in bewaer/
Mijn hulzel en mijn keurs by 't huys Perzijn, alwaer
Ick hem belasten dat hy my zoud komen vinden:
Vriend Roemert zo ghy opt my trouwelijck beminden
Zo wildt eens derwaerts gaen/ zeght dat ick hem ghebiet
Hy my de kleden brenghd die ick daer by hem liet.

Roem. Zeer gaeren Theodora, waer zult ghy my wachten?

Theo. Hier of hier dicht ontrent: o vlieghende ghedachten!
Ghedachten ha ghedacht! hoe wreedelijck beheert
Ghy deze borst? Helaes! hoe pynelijck uyt-teert
Ghy 't overwonnen hert? door hoop om te verwerven/
't Gheen daer de ziel na haeckt die duyzend doon moet sterven.

't Verlanghens quel na 's herts ghewenschte hoop,
Smert verdriet en rouw uyt hun natuure teelt,
Waer 't hert na haeckt daer neemt 't ghezint de loop,
Mist dan ons voorneem het herte treurich queelt:
Ach zwak verkiezet hert, vol smert, wat 's d'oorzaek ws geklaeg?
Helaes! ghy styght te hoogh, en uw luck is te laeg,
Keert keert, flucx keert, en keert na 't oud verdriet:
Want Woud-heer *die ghy lieft u wredelijck afvliet.*

Wat grijzert zie ick daer? of hy my wil bespien?
't Is best dat ick nu gae waer hy my niet kan zien.

Horatius, en Adriaen.

Hora. Ick heb wel op het breetst aen Heereman verhaelt/
Het gheen my inwaerts quetst/ nochtans hy niet en taelt/
Te stillen mijn herts quel/ of liefd/ hoe zal ickt noemen?
Zou dit besneeude hooft van liefde durven roemen?
Zou in dit koude bloed Cupidos vinn'ghe pijl
Doel-treffen na zijn lust? en heerschen voor een wijl/
Door krachte zijns natuur in my daer 't niet betaemden?
Het schijnt ick ziet/ick voelt/gh'lijck of natuur heur schaemden/

Verbieden niet de Iaeren gayle minnens klap?
En waent ghy blinde wicht my noch te treffen knap?
Ontspant de schicht uws booghs/merckt wien ghy wilt beschieten/
Doch uw verblinde ooghen reden noyt toelieten/
Dan reuckloos zonder wit uw pylen vlieghen heen /
Uw' kindsheyd 'tal verschoont want ghy zyt zonder reen.
Tuylt niet u aerdts ghelyck/ 'k en weet niet hoe ghy durfte
Op deeze oude leden en verkleumde borste
Stout plaetsen uw' gheweld/dats uw verhette bloed
Waer myn bevrozen borst uw stuure afkeering doet.
Vreest ghy inde koud' uw weezen te bedelven?
Al waer dat uw' natuur mocht raken van heur zelven?
Wat zegh ick? droom ick g'heel? Is't niet uw aerts manier
Dat die waer ghy in sluypt steets branden in uw' vier?
Wat vraegh ick? voel ick niet? 'tschynt dat myn arme herte
Orania verteert/noyt voelden ick meer smerte/
Want zints zy stal myn hert/helaes/dees gryzen man
Op heur ghezichte voeden/dies ick tuyghen kan
Dat liefd' als opper-God is moghend' van ghewelde/
En waer hy plaetze neemt zich zoo beheerschend stelde
Dat elck zich zelfs verliest/ en zoeckt na weer-liefds vrucht
Ick zoeck helaes/dan mis/ en quyn door liefdens ducht.
ADRIA. Horatius, hoe dus? hoe zyt ghy/Heer/dus moed'loos?
Is uwe wysheyd 'tzoeck, en zyn uw' zinnen vroed'loos?
Bedaert/uw oude hert/en toont u duldich/Heer/
Die lydzaem onluck draeght daer is 'tluck gunstich weer/
Wys is hy die't al veynst als 'tniet gaet na zyn wille.
HORA. Ghy weet niet wat my deert/'tis zulcken vreemden grille
Die niemant recht verstaet als die't ervaeren heeft:
Helaes/vriend/Adriaen, die in dees zmerte leeft/
Ghelyck dees Gryzaert doet/ gheen veynsen kan hem stillen/
'tIs zulcken vreemden quaet dat wy niet trachten willen
Te zwyghen 'tgheen men voeldt/en is zo vreemt van aerdt
Dat waermen hem verzuist/hy meerder groeyd/en baerdt
Noch quellycker verdriet/'t en is u niet te uyten
Hoe schalck en loos hy is om d'herten te besluyten:
Ia dat uyt kill'ghe gronden vier'ghe zuchten vlien
En die hy dus bestrickt niet als duyst duchten zien.
ADRIA. Wat ist daer ghy van spreeckt? ick ben met u beladen.
HORA. 'tKan niet ghewroken zyn/en zult het oock niet raden
Ziet ghy't niet int ghezicht? de spieghel mynes hert
Het treurende ghemoed als tBeeld myns zielens smert.
Doch merckt ghy't niet 'tis reen/want wien zou durven zegghen
Dat in een ys-koud hert noch vier'ghe vlammen legghen.
ADRIA. 'k Verstae uw meeningh niet/wat is het doch daer ghy
Dus greuwelyck van klaecht? is't goed verlies? waer by

Uw

Uw voorneem luck-loos faelt om in uw oude Jaeren
Te leven na uw lust? Horatius zeer gaeren
Ick d'oorzaeck weten zoude/ is 'tverlies van maech/
Van vriend/of bloed-verwant? my antwoord op de vraegh/
Of is u yets misluckt? Het gheen ghy anders gisten/
De wijsten oock wel doold/ en of het u eens misten
Kan dat de ruste roven uws bedaerd ghemoed?
Ter wereld niemant is voor onlucks ramp behoed.
Of isser yets dat streckte teghen 's Landts welvaeren/
Want d'oude liens ghemeen hun quellen met die maeren/
Bezorghende het best dat tot 's Landts welvaert streckt.
Ick bid u duyd'lijck/spreeckt/wat ist dat u ghebreckt?
Horatius grijpt moed/laet redenen u teug'len
Is u hulp in mijn macht/mijn wille die heeft vleugh'len/
De vriendschap ons ghebied d'een d'ander by te staen/
Vrymoedich my ghebied/ uw wil zal zijn ghedaen.

HORA. Heur hayren glinst'ren g'lijck de Hemels goude straelen/
Het schijnt de Zon van daer zijn God'lijck licht moet haelen.
Twee schoone tintel-sterren met prachts Majesteyt
Ick in heur brallen zie/ 'tgeen zoo mijn ziel verleyd
Door Ziele-roof-ghelonck/en 'tHemelijcke wezen
Ja dat de minste gluur het stoutste hert doet vrezen.
Nochtans een groot ghebreck natuur niet kost ontvlien/
T'welck is dat heur ghezicht heur zelven niet ken zien.
Heur kaerxkens Purper rood/ghelijck Aurora spoedich
Rijst/en uyt yver bloost ghemoetende Pheeb moedich.
Twee lippen k'raelich schoon/ die nimmer missen douw
Mankander kussen steets uyt liefde tot hun Vrouw.
Ha schoone Yvooren burgh/ verweende beeldts volmaecktheyd/
Bewaerders heures tonghens kunstighe bespraecktheyd.
Ha schoone Marm're hals/ en zuyvre witte spier/
Voert heure eed'le hooft met hooflijcke manier.
Natuerens kunst zy draeght als Marm're App'len aerdich
Met blauwe ad'rens ciercels zuyvre borsten waerdich/
Doch 'trecht beschrijf van dien ken niemant doen op tbest/
Ten zy dat ick die noem broodroncken Venus nest.

ADRIA. Horatius hoe dus? hoe? zijt ghy buyten westen?

HORA. En blijft zy dus versteent wat zal ick doen ten lesten?
Want hoe ick meerder zucht hoe thert meer zuchten wil/
Voor heur afkeer/helaes/ick anghstelijcke tril.

ADRA. 'kVerstae de grond noch niet/wat duyker mach het wezen?
Bemind de oude geck? wien ken hem dan ghenezen?
Is't liefde die u quelt/ en oorzaeck uws gheklaech?
Warachtelijck ick schaemt my dat ick het hem vraech.

HORA. En oft de liefde waer wat zoud' ghy daer toe zegghen?

ADRA. Dat in een oud wijs man geen zotte liefd kan legghen.

In zo bedaerden man/ zo ſtatich/wijs/en vroet/
Stock-oud/ en ganſch verſtijft/ die tyd wit gryzen doet/
Zou die brood-dronken min noch waenen na te apen?
't Betaemt niet graeuwe hoofden/ maer wel ionge knapen.
Doch zo u d'eenicheyd verdrietich vallen mocht/
En dat ghy om 'tghemack dan onder allen zocht
Een vrouwelijck verzaem/ 'twelck re'en en billijck hier is
De menſche uyt natuure een gezellich dier is/
Queld u daer mede niet/ ick wil u daer toe raen/
En helpen na mijn macht u zulcken koop toe ſlaen.
't Moſt zyn een oude Vrou/ en eerlijck van geſlachte/
Een iong' u niet ghelijckt / wacht u wel voor die vrachte/
Want ghy zijt oud en koud' de ieught u ganſch veracht/
Zy nam een ander haeſt als ghy daer minſt op dacht.
En uwen platten muts en zou u dan niet paſſen/
Ghy weet niet wat voor vrucht in mayſche riet kan waſſen.
HORA. Een oude koude Vrouw/wat liſt waer dat voor my?
ADRIA. Horatius hoe dus? wilt ghy noch ſlapen by?
Zy liep wel van u voor/ ghy kund doch niet als grollen/
Zoud' ghy een Venus dier noch durven minn'lijck ſnollen?
'k Lach als ick daerom denck/ om dat het niet en ſluypt/
't Klinckt my wel vreemd in't oor/ men ſpeeldent voor een kluypt
Zoo't onſe Kamer wiſt/ want alle Reden-rijckers
Staet het beriſpen vry/ gelijck Zede-bekijckers.
Dus ſtelt het uyt u zin/ en ſlaet het vander hand/
Want dat het yemand wiſt 't waer voor u groote ſchand/
Uw lijf ſtaet daer niet na/ wilt daer niet meer van kallen.
HORA. 'k Ben noch een vrolijck man/ en 't zou my wel aenvallen/
'k Ben groender als ghy waent/ denckt ghy dat ick niet kan?
ADRIA. Gh' mooght een goed looper zyn/ doch 'tſchijnt u ganſch niet an.

REYNHERT.

REYNH. O alderdroefſte maer! 't zyn onze oude zonden
Die wercken dat wy noyt barmherticheyt en vonden:
Ten zyn de menſchen niet/ 'tis Hemelijck beloop/
't Is nu met ons ghedaen/ nu ſterft al onſe hoop.
ADRIA. Wat ſtemme hoor ick daer? zo droevich en zo klachtich.
REIN. Waer is uw goedheyd Heer? O hoogen God almachtich!
Ha Sterren wat's u doend? vermoord ghy onz' voorſpoet?
Beſpot ghy onſe hoop? en rooft ons aller goed?
ADRIA. 't Schijnt Reynherts ſtem te zyn /laet ons gaen derwaerds vaerdig,
REINH. Waerom beklaegh ick u O Hemel zo rechtveerdich?
Ghy Reynhert hebt de ſchuld/ ghy zijt de oorzaeck wis/
Ghy ſtuurden't vier waer door de vlam ontſteken is:
Ick heb het ſpel gewrocht/ op my zo moetmen't wreken/
Ghy eerſt ontblieſt de kool daer't vier door is ontſteken.

Doch

Doch d'Hemel is bewist dat liefd my heeft ghestuurt.
Bedroefden Cypriaen! Orania die truurt.
Zeegheer van rouwe quyndt/ en Heer'man mach wel klagen/
Verdruckte Bataviers! bedroefde naere dagen!
Mijn hert door rouwe barst/ 'k weet qualijck waer ick vlie/
'tIs alles druck/en quelle wat ick hoor of zie.
HORA. Wat's Reynhert d'oorzaeck uwes zuchten en uws steenen?
REI. Het algemeen verdriet. helpt vry ons' staet beweenen:
ADRI. Spreeckt duydelijcken uyt/ zo machmen u verstaen.
REI. Het geen men lang verwacht heeft/ is ons nu ontgaen/
Zeegheers geliefde kind/ de steun zyns oude Jaren/
Waer doormen heeft verwacht Batavias welvaren/
Vermits 't Orakels wil was heur met Heermans zoon
Te huwen/ om onz' Vrou Diana te voldoen/
Orania ick meen/ 't hert scheurt my dat te segghen.
HORA. Orania? wilt my het duydelijck uyt legghen/
Die schickelijcke maecht? die alderwaerdste Vrouw'/
De tranen barsten uyt als tekenen mijns rouw':
Hoe? is zy dood? REY. Ach neen! maer sterven moet zy deerlijck.
Helacy dat is 't minst/ heur doenten zijn t'oneerlijck.
ADRI. Oneerlijck Reynhert? hoe? HOR. 'k verstae u noch niet wel.
REI. Om dat zy is betraept in leelijck overspel/
't Is Vrienden te bedroeft/ zo ghy hier wilt verbeyden/
Ghy zult heur moogh'lijck zien na d'offer-plaetse leyden
Die deughdelijcke Nymph/ dat aldervroomste hert
Als ick het wel bedenck 't mijn zinnen gansch verwerd:
Doch d'oude spreucke zeydt als wijze luyden dwaken/
Zo maken zy te grof. ADR. Wilt ons nu voort verhaelen/
Wien dat heur heeft onteert. REY. Helaes! zo waerden vrind
Als ick oyt heb ghehad. HOR. Heeft hy heur langh bemind?
RE. Helaes! hoe weet ick dat? vaeck hoorden ick hem klaghen.
ADRI. Zo melden hy zijn smert. RE. Ick bid wilt niet meer vraghen/
Dan zyn onluck beklaecht. HOR. Is hy 't dan niet ontvlucht?
RE. Dit 's my noch onbewist/ en 't ghene ick beducht.
ADRI. Is hy oock in 't verdriet zo moet hy mede sterven/
Want beyde schuldich zijn. RE. Mocht hy zo veel verwerven/
Zo nam hy wel ghedult. HO. Hoe meent ghy Reynhert dat?
REYN. Om dat ick weet dat hy gheen tijdingh liever had/
Dan dat het zelve zwaert 't gheen heur hert zal doorsnijden/
Oock zyne hert doorstack: ach! die hem zulcken blijden
En lieve mare brocht! maer zo zy sterft alleen
Zo zal hy met gheklaech en droeffelijck gheween/
Daegs sterven duyzend doon. AD. Wat Held mach dit doch wezen?
REYN. 't Is onzen Cypriaen, HO. Heeft Cypriaen dan dezen
Zo lieven reynen maecht in dit verdriet ghebroght?
REYN. 't Is Cypriaen waer dat de minne-kuur in wroght.

Hy niemandt heeft ghetroudt/ waer door 't recht hem zal vrijen:
Maer d'arme en droeve maecht zal deerlijck moeten lijen/
Vermits zy met Woud-heer ten houw'lijck was belooft/
Doch noyt hy liefden heur zo yeghelijck ghelooft/
't Gheen heur verdrooten heeft en gantsch verwerd heur zinnen/
Dies zy besloten heeft een ander te beminnen.
Ha wreeden Woud-heer ghy alleene hebt de schuld!
Van deze maechdens ramp/ want zy had gheen gheduld/
Dat ghy alleen de jacht en heur niet zoude lieven.
Hoe vaeck heeft zy 't gheklaecht met duyzend bloed'ghe brieven.
Doch hoe schoon dat zy sprack ghy achtent g'lijck de wind/
Niet denckend dat ghy met herts yver waerd bezind.
Orania die treurt/ helaes! met groote reden/
Dus laet ons nu ghelijcklijck storten ons ghebeden.
ADRI. Voor dit onnoos'le bloed. HOR. Gheen onrecht d'Hemel doet.
REYNH. Heer gheeft heur recht beken. HOR. En oordelt nae 't ghemoed.
Orania onteert? met reden machmen zegghen/
Dat onder eer'b're schijn oneer'b're wercken legghen.
Ziet hoe ick was verblind/ wie docht dat deze Vrouw/
In minne kuure was/ en eerloos weezen zou?
Den Hemel hoeden my/ zoud' ick in d'oude jaeren/
En Herfst mijns levens nu met zulcken vrou vergaeren?
Waer is heur schoonheyd nu waer door zy was ontzien?
Nu zal de eer en schoonheyd gh'lijcklijck heur ontvlien.
O krachtighe natuur! die verre boven leere
De menschen hier beheerscht/ en deze Joff'ren teere/
Na uwen wil ghebied/doch zoment wel aenmerckt
't Is alleen niet natuur die inde Vroukens werckt:
Want vaeck men heeft ghezien hoe destich en hoe eerlijck
Onz' maechden zijn gheweest/en naderhand zo deerlijck
Door vuyle knapens klap/ die listelijck/ en loos
Met schijn van reyne deughd/ontstelen 't hert des roos/
Ghelept/ in 't blinde nets beloften heur te trouwen/
En laey/ zy ghelooft de schalck zijn woord zal houwen/
Vermits al heur ghezindheyd op de minnaer valt/
Maer/ laes/ de loozen droch met zijne trouwe mald:
Zy waenende zijn liefd onbrekelijck te binden/
En die ghegheven trou vasthoudende te vinden/
Vergunt hem zijn verzoeck/ dus zijnde by ghebrocht/
En byt zo aende hoeck daer d'Hangh'laer lang na zocht:
Vermits de blinde minne 't arme wicht doet doolen:
Vertrouwend dat dit spel wel blijven zal verhoolen:
En flucx daer na den boef die 't duyfken heeft betrapt:
Door zijn brodroncken spraeck die hy de maecht toe klapt:
Vliecht na een ander min/ en wil na d' eerst niet taelen/
Dus is d'eerlooze guyt de oorzaeck heures dwaelen/

Die

Die listelijcke is ghebrocht in 't zwaer verdriet/
Zy acht heur minnaer trou/ maer laey/ vint het niet/
Beklaechghelijck bedroch. mocht ick hier eens ghebieden/
'k Zou zulcken strickten wet voor ons Bataessche lieden
Gaen stellen/ en waer yemant zo vermeet'l en stout/
Dat hy besliep een maecht/ en wetlijck niet ghetroudt/
Het leven hy verloor/ en niemand zoud 't verhind'ren.
Is 't niet een zwaer verdriet dat goedeliens hun kind'ren/
Door fieltelijck belepd nu daechlijcks zijn gheschent?
Ghy Batavierkens zijt doch nimmer zo verblend/
Die glory uwes faem met voorzicht wilt bewaren/
De laure krans is uw/ die ghy zo langhe Jaeren/
Door uw eerbaere aert gherechtlijck hebt ghevoert/
Versoept dat booze hert 't welck na uw eere loert/
Verzmaet de gayle min/ waer u schand-vleck is groeyende/
Behoed u voor die schicht/ en zyt In Liefde bloeyende.

MARGRIET.

Lauriere kranse kroont uw Margriets hooft met glorie/
'k Heb huyden na mijn wensch verwonnen de victorie/
Voorzichtelijck belepd/ en 't luck my heeft ghediend
Dat my volkomen al mijn wensche is verliend.
Orania is vast/ met reden mach zy klaghen/
Doch Cypriaen die moet vry en vranck zijn ontslaghen/
Vermits de straf alleen ghelepd is op de Vrou/
Nu zy ghebroken heeft belofte eer en trou/
En als zy is onthooft 't welck niet langh aen kan draeghen/
Zo zal ick Cypriaen mijn hertens minne klaeghen.
Orania die heeft alleen mijn wensch belet/
Dat ick hem heb ghemist in mijn lust-zieke bed/
Nu zal hy mijne zijn/ en zonder langh te borghen/
Mijn hert van vreughde klopt/ laet nu violen zorghen.

ORANIA, zijnde in ghevanghenis, binnen werdt droevich ghemusikeert, en ghezonghen dit navolghende, Orania midler tijdt slaept, en de musijck gheeyndicht zynde, ontwaeckt Orania.

DRoeve borst zucht uyt uw hertens rouw,
Vw Zon is nu ghedaeld, Helaes verlaten vrouw,
Ick treur, ick zucht, ick ween, ick quijn, 'thert klaecht,
Des sters onluck van een onnoosle Maecht.

2. *Doch myn ziel van vreuchde schaterend' lacht,*
Mits nu de Pool ghenaeckt die hy langh heeft verwacht,

My

Mijn ieughd, verheughd, met vreuchd, want ziet
s'Hemels ghezant die hem de Laurier biet.

3. Dies mijn dood helaes, gheen sterven is,
Want g'lijck 'tlichaem de aerd ziel Hemel ervend' is,
Dits 'tloon, en kroon, van eer, die d'Heer wis gheeft
Aen 'tvroom ghemoed dat na zijn wille leeft.

4. Nimphen al bewandelt vaeck mijn graf
En danckt onz' Vrouw Diaen *die my heur gunste gaf.*
Vaerd wel, vaerd wel, vaerd wel, uyt jonst staeg bloeyd
Op dat ghy al g'lijck Hemels spruytjens groeyd.

5. Treurt natuur, doch vreughdich zal mijn ziel
In d'Hemel zijn geplaetst g'lijck 'tvleesch in d'aerd verviel,
Ick vrees de pyn niet als ick mach zijn wis
Dat Cypriaen *zijn leven zeker is.*

ORAN. Ontwaeckt onruste slaep/wat was't dat my voorbeelden!
Het scheen ick in mijn droom Goddinnen zach die speelden
Verheughelijck/ helaes nu zie ick anders niet
Als een benaude boey vol naerheyd en verdriet:
'tVermoeyde zinne-koor tot sluymeren my dreven/
Doch 'therte en de ziel zeer angsthelijcke beven
Voor 't naken en de comste mijns rampspoed' gheend:
Dat ick onschuldich ben den Hemel is bekent.
Nu rijst de gouden zon die 'k niet en zal zien daelen
O Heyl'ghe Hemels licht/wiens Goddelijcke straelen
De Scheps'len overtreft in nutbaerheyd en Lust
Door uw' ghezwinghe loop die gheen minute rust/
Als ghy in't top uws hooght ghevlucht zijt van beneden
Tuycht mijn onnoozelheyd'/ wilt mijn onschuld verbreden
Ja tot d'Antipodes laet deze fame vlien.
Vaerd wel Godlijcke Zon/de laest die ick zal zien:
Hoewel nature treurt/hoe vreughdich zal mijn ziele
In d'Hemel zijn ghehuyst! laet d'aerde 't Vleesch vernielen
Ick vrees die pijne niet/als ick mach zijn ghewis
Mijn lieven Cypriaen het leven zeker is/
Al d'heerscher al en al laet deze held doch leven/
Gund dat mijn stem de laste vaert-wel hem mach gheven:
Recht als de laeste snick mijns herts verliest zijn kracht.
Die valsche en boose Griet heeft my hier toe ghebracht.

EEL-HERT.

Steen-hertich most hy zyn/ beroofT van herts medoogen/
Die ziende uwen staet/ niet met betraende oogen
Beklaeghden het onluck van u/eerbaere maeght:
En all' ons welvaerts gront. O Batavieren klaeght!
Laet vrolijcke Pans pijp onz' plaeghen nu betreuren/
Die eerst met vreughde zong/ laet rouwe 'thert verscheuren.
Her-rekent heur af komst'/ zy sproot van God Pans stam/
Om Woud-heers Bruyt te zyn/ die van Hercules quam/
Om Dianas toorzen door hun Echt te stillen/
En 't is dees waerde Vrou/ die wy nu off'ren willen.
Orania 't is tyd/ bereyd u om te gaen.

ORAN. Eel-hert vertoeft/ick bid/ helaes! had ick ghedaen
Daer ick meed' ben belast/ zo waer ick straffe schuldich/
En die gerechte dood ick lijden zou gheduldich.
Maer dat Natuur/ helaes/ door dees' ellende groot/
Vermoord wert door het zwaerdt (helaes onnoos'le dood!)
Is't Eel-hert niet te vreemdt? Had God natuur gegeven
Een wetenschap/ dat zy mocht scheyden van dit leven/
Doch zonder zond' te doen/ in't werck heurs eygen end
Om niet ghedood te zyn door't schricklijck instrument:
Mits d'edele natuur als heur dood zal ghenaken/
Helacy/mocht door vrees heur schepper-Heer verzaken.
Waer blijft dan d'edle Ziel? EEL. Nu spreeckt ghy buyten reen.

ORAN. Eel-hert 'tmach zyn myn geest/ door't droevige geween
De zinnen heeft ontstelt/ zo dat ick meer wil zeggen
Als ick met redens band wel vastlijck kan beleggen.
Doch dat ick sterven zal/ en dat door mensche hand/
Onschuldich/ en helacy/ met zo groote schand.
Ick voel myn ziel die klaecht/ Natuur kan't niet verdragen.
Ach mocht ick sterven nu! 'k zout sterven niet beklagen/
Vermits ick sterven moet. Gund Hemel my geduld/
Want ghy/ Al-Wetert, weet ick sterve zonder schuld.

EELH. Dat ghy onschuldich waert/ hoe zouden wy verblijden?
Uw zonde blijckt ons klaer/ghy moet de straffe lijden.
Ach hadden wy den Hemel zelven yets misdaen/
En dat ghy tegens God dees zond niet had bestaen/
Door ons ghebeden wy den Hemel zouden stillen/
De Batavieren, lacy/ niet gelooven willen
Dan dat ghy schuldich zijt/ en d'oorzaeck uws ghequel.
Hoe? zijt ghy niet betraept in godloos overspel?
En waert ghy niet beloofT om met Woud-heer te trouwen?
En spreeckt ghy uws onschuld? zwijght/zwijght of't zal u rouwen.

ORAN. 'k Heb teghen d'Heylge Wet van God my niet ghezet.

EELH. Orania 'k gheloof dat ghy naturens wet/

Dat's liefds/niet hebt misdaen/maer wel ons God almachtich.

ORAN. De menschen zijn 't alleen die 't my doen/ is 't waerachtich/
Dat ons gheluck van Gode komt door zijn ghebiedt/
God wil niet dat ick lijd' onschuldich dit verdriet.

EEL. Ach arme droeve wicht! helaes bedruckte herte!
De onreen die ghy spreeckt die spruyten uyt uw smerte/
Ghy doold in u ghespreck/ merckt wel op deze zin
Dat niemant quam in last hy brocht zich zelf daer in.

ORAN. Ick klaech van niemant als van heur die my verleyden.

EEL. Ghy zinght uw oude liedt/ 't is gh'lijck ick vooren zeyden/
Ghy waerdt u eyghen stuur/ dus niemant doch beklaecht.

ORAN. Eelhert ick heb ghedoolt maer ben daer toe ghebracht.

EEL. Men niemant opt bedroogh of wil bedrogen wezen.

ORAN. Zo oordeelt/ Eelhert, dat ick schuldich ben in dezen
Zo Godelooze doent? EEL. Ziet zelven op de daed.

ORAN. Door d'uyterlijcke schijn: men zich bedrieghen laet.

EELH. Op 't werck alleen wy zien/ herts zicht wy niet vermoghen.

ORAN. Herts meening ziet men oock door beelden onzes ooghen.

EELH. Wie heeft doch als ghy zelfs u in het bosch ghebrocht?

ORAE. Een schalcke looze Vrou die mijn oneere zocht.

EELH. Ghy meent vrodroncken minne die u heeft bedroghen.

ORAN. Ach arge booze vrou vol list/ bedroch/ en logen.

EELH. Waer om ghinght ghy int bosch? dat was te zot ghedaen.

ORAN. 'k Wist niet dat Cypriaen ten boschwaert was ghegaen.

EELH. Het bosch ghetuycht uw daed/gansch vruchtloos is u klaghen.

ORAN. Ach datmen Cypriaen de waere grond mocht vraghen!

EELH. Hoe? roept ghy noch om hem die u brocht in 't verdriet.

ORAN. Ick zweer dat Cypriaen mijn lichaem raeckten niet.

EELH. Hy die u heeft verleyd wilt gh'onder hem noch buyghen?

ORAN. Laet dan die schalcke vrou de waerheyt recht ghetuyghen.

EELH. Kan hy ghetuyghe zijn die in boelage leeft?

ORAN. Diana helpt my nu die 't in uw machte heeft.

EELH. Verzoeckt ghy aen heur hulp? uw arbeyd is verlooren.

ORA. Is hier dan niemant die mijn bitt're klacht wil hooren?
Is hier niet eenen vriend die my nu handreyck doet?

EEL. Bezadicht droeve Vrou/ verquickt u/ grijpt weer moed/
Al wat de mensch op komt zijn Hemelsche voorzichten/
Troost u hier meed' vriendin/ laet dit u hert verlichten.
Al is de quelle groot die uw onluckich plaecht
De aldergrootste quel/ God vaecken best behaecht.
Bereyd u want ick moet u na den Tempel leyden.

ORAN. Om daer te zijn onthooft: wilt noch een weynich beyden.

EELH. Al dien die voor de dood dus angstich zijn bevreest
Die is de vrees des doots/ tien duyzent doon geweest.
't Verlanghen vande tijd moet u noch meerder quellen/
De vreeze voor de dood die oorzaeckt naere Hellen.

't Mach

ORANI. 't Mach zyn ick mid'ler tydt verkrych zom vriends ontzet.
Vriend Eel-hert noch vertoeft/myn hoop my niet belet.
O Vader waer 's uw' liefd? uw Dochter te verlaten!
Ach God beweecht zyn hert (ghy kenner aller staten)
Medooghen my betoont/ gunt Vader/ my bystant/
Op dat zyn Vaders hert/ my reyckt zyn milde hand.
Het staele lemmet zal my en zyn hert door-snyden/
Die dood die my zal doon die dood zal hy oock lyden/
Want hoe zeer dat het kind zyn ouders heeft bezind/
Noch grooter is de liefd van d'ouders tot het kind.
EELH. Orania, 't is tydt. ORA. Nu wil ick my bereyden.
Vaert wel belommert bosch/ vaert wel/ nu zal verscheyden
Myn ziele uyt dit rif/ onluckich was den dach
Als ick/bedroefde maecht/ myn Cypriaen eerst zach.
Liefd waerde Cypriaen, ick weet dat uw myn sterven
Tien duyzent doon zal zyn. Eel-hert mocht ick verwerven
Dat ick die trouwe Held eens voor myn dood mocht zien/
Of dat myn laste zucht in zyn ghehoor mocht vlien/
Waer door hy weten zoude dat myn laeste zuchten/
Niet spelden als zyn naem/g'lyck trouwe liefdens vruchten
Van dit onnoos'le hert. ha zoete weste wind!
Bevat myn laeste spraeck: ziet dat ghy die zo bind
Door ruyzing uwes kracht: bevat all' myne Reden/
En wilt die met voordacht behendelycke leden/
Al kruppend over 't veld/ langs 't zoete reuckich krupt/
Tot in Cypriaens oor/ en barst dan stout'lyck upt/
Telt hem myn woorden toe/ en of hy u yets vraeghden/
Hoe dat ick sterven kost/zeght hem hoe ick beklaeghden
De uure myns gheboort/ doch niet om deze smert/
Dan slechts om dat ick myn weerliefdens trouwe hert
Niet zynwaerts toonen mach/dies ick my droevich quelden:
Want ick zyn reyne liefd met liefd niet ken vergelden:
Vermits onrype dood. en zeght hem dat myn gheest
Die dus langh voedster van myn lichaem is gheweest/
In 't stomme Haeghsche bosch hem immer zal ghemoeten/
Om Cypriaen met duyst omhelzinghen te groeten.
Vaert wel myn Cypriaen, lief/ Cypriaen, vaert wel.
EELH. Orania hoe is 't? helaes de droeve quel
Die dood heur teere hert! mits als zy wilden uyten
Heur lief Cypriaens naem/ heeft zy voorts willen sluyten
De tenten heurs ghezicht/ helaes! bedroefde Vrou/
Ach/ wat ellend is dit? zy sterft van lout're rou.
DIENA. Z' is meester noch niet dood. EEL. Laet ons heur t'zamen bren-
By 't versche water om heur aenzicht te besprengen/ (ghen
Op avontuur of zy alleenlyck waer in flaeuwt/
Ick zach aen heur ghezicht dat heur hert was benauwt/

't Is mooghl'lijck Godes wil die niet en wil ghehenghen
Dat wy dees waerde Vrou ten offer zoude brenghen.

CYPRIAEN.

Veroordeeld' is mijn lief/ o onrechtvaerd'ghe wet!
O Hemel toont uw kracht! uw' macht/ o God/ belet
Dat deeze offerhand onwetend' niet gheschiede/
Waerom zou deze ziel op 'tspoedichste niet vlieden
Om vryen heur die niet in 't minste heeft misdaen/
O droefheyd met wat quel gaet ghy dit hert belaen!
Ha zuyverste Goddin! ick zweer voor ghy zult sterven
Wil ick uyt loutre trouw/ mijn leven voor u derven.
Zy sterven ? 'tzal niet zijn/ heur sterven waer mijn dood/
Mijn hert beklaecht heur quel/ mijn ziel beweend heur nood.
Dees ooghen zijn verblind/ door 'tbloed'ghe bitter schreyen/
Wiens langh en droef ghewcen mijn zinnen dolend leyen.
Hoe ? wat ? zy sterven ? Neen. De sprakelooze aerd
Zou barsten spraecklijck uyt/ zo ick niet onvervaert
My in heur plaets begheef / laet nu mijn trouwe blijcken/
'k Begheef my in heur plaets/ heur zal ick niet afwijcken.
Sterft willich Cypriaen. want die u heeft ghevoed
Door heur verweent ghezicht is waerd' dat ghy uw bloed
Verstort om deeze Nymph van 'tsterven te bevryen.
Zoude een onnoos'le maecht/ helaes/ onschuldich lyen ?
t' Voeght u best Cypriaen: met mannelijck ghemoed/
Bereyd u dan ter dood. hoe smakelick en zoet
Zal zijn dat lief ghedacht/ als 'tzwaert is opgheheven
Dat ick uyt reyne liefd' op offere mijn leven.
Al had ick duysimael duyzend 'tlevens in ghebied/
'k Verloor die willich all: en noch en zoud ick niet
Voldoen mijn lievend' hert. Orania, bevinden
Zal wat trouw Batavier heur meer als zelfs beminden.
Hollands ghewest vaerd wel/ vergheet doch niet mijn naem.
Ghy maeghdekens ick bid/ gund my g'laurierde faem:
Met goud en zilver draed wilt die op't kunstichst' naelden/
Op bed gordijnen meest/ en waermen Venus maelden
Stelt daer mijn rechte beeld/ want alleen om heur eer
Ick moedich gae ter dood/ en gheef heur 'tleven weer.
Doch als ick't wel bedenck zo win ick met mijn sterven/
Want dat zy waer ghedood zoo most ick heur doch derven:
En dervend' heur/ mijn lief/ zo zoude ick leven in
Tien duyzend dooden daechs/ dus is een dood veel min
Als zo veel dooden daeghs/ dus wil ick hier by blijven/
Ghy Batavieren wilt dit voor mijn grafdicht schrijven.

Hier leyt met lust
Die noyt in rust

Heur

Heur mocht verwerven,
Maer nu uyt trouw
Tot zijne Vrouw
Aenvaerden 'tsterven.

THEODORA,
In Iaeghers kleedingh.

De kille-koude-maen/de brandende zons straelen
Door loops dwangh vaeck ghenaeckt/nochtans wil zy niet taelen
t'Ontsteken heure hert. mijn Woud-heer van ghelijck
Ziet anders niet als liefd: doch ick en zie gheen blijck
Dat zijn verkleumde hert toont liefdens vlammens teken/
Noch dat zijn koude aerdt door liefde zou ontsteken.
Hy schuwt my/en veracht mijn smeking en ghebeen
Beboertende de stormen mijnes ooghs ghewëen/
Bespot mijn zuchten/en de jammering mijns klachten.
Helaes/mijn droefheydt hy beginnickt en belachten
Dewijl ick disteleer door dit benaude hert/
De Quintesensy van mijn klaeghelijcke smert/
Tot bloedighe ghetraen: en noch zoo wensch ick graeglijck
Te zien mijn Woud-heer-lief/ hoe droevich en hoe knaeghlijck
Hy Theodoor vernielt. 'k bin nu het spreeck-woords aerdt/
Dat aengeboden dienst was immer gantsch onwaerd.
Ach Hemel! schickt dat ick myn oogen mach verlichten/
En dat ick Woud-heer huyden lucklijck mach bezichten/
Die waerde lieve Helt/ die d'oorzaeck is mijns quel/
Die my voor eerloos schelt/ mits ick hem klaegh mijn hel/
Die moordenaer myns rust/Struyck-roover mijnes zinnen/
Die niet als iagen lust/ en spot met zoet beminnen.
Die woeckenaer myns levens/ die myn ziel rabraeckt/
Die my misgunt het aes waer dat myn hert na haeckt.
Ach Woud-heer, ghy Tyran. Ha vyand van't medoogen/
Die niet bewegen kan door't traens ghebor'l myns oogen/
En yeder traen u brenght het rechte wezens beeldt
Van d'overwonne ziele die ghy my ontsteelt.
Ach zoetste vyand van een moedeloose Vrouwe/
Die met heur bloed bezegelt heure hertens trouwe/
En acht het u al waerdich: waerdich zijt ghy't heldt/
Dat Theodoraes hert door 't liefdens vier versmelt/
En nieticht heure wesen/ op dat ghy mooght weten
Een trouwe Liefster heur getrouwlijck heeft gequeten.
En u de proeve doet van't inwaerts heurs gemoed/
Door d'hooge springs-tijds vloed heurs uytgeteerde bloed/

Hebt ghy hier vreughde in? hebt ghy hier in vermaken
Dat ick om u my zelven gantschlyck zou verzaken?
'kVerzaeck my zelven lief/'k verzaeck gantsch Theodoor,
Want dat ick/waerden man/my zelven dus verloor
Wat meerder glory ken u Theodoor betrachten
Als dat ick blijcken doe hoe waerdich ick u achten?
Verachter stuurs en wreed/verkleumde dwarse jeughd/
Liefds haeter/ rovert van mijn hert/en zielens vreughd.
Ghy zijt alleen de Af-god waer ick om moet knaghen.
Ick weet dat Woud-heer hier in't bosch dagheliickx komt iaghen/
Dies ick dit Jaghers kleet/(waer niemant my in ken)
Noch Woud-heer ken verspien ick Theodora ben/
Aentrock om hier ter schuyl/'tghezichte te ghenieten
Mijns Woud-heers, die beginnickt alle mijn verdrieten
Dus ick verburghen kruyp hier achter d'Elmen haegh
En midlertijdt zijn komst ick mijn onluck beklaegh.

WOUD-HEER.

WOUD. Goddinne/snoo-goddin der redelooze dieren
Die met een ydele dienst uw ver autaere cieren:
Wat zeg ick? uw Autaer? een valsch gheschildert beeld/
Het gheen men Venus noemt/wiens schalckheyt ons ontsteelt
Het redelijcke stuur des redelijcke menschen/
Waer door ons gayle graeght betrachten niet noch wenschen
Als na onkuyssche minne die de teughel viert
Dies onze redens gheest dan dullich raest en tiert.
Waer zijt ghy uyt gheteelt? uyt wilde en stuure baeren
Des woeste blauwe zee/die anders niet vergaeren
Als stuynicheyds onweer/gh'lijck-aerdich uw natuur
En murmurerend' steets/als voorbood' uws getruur/
Hoe vaeck zien wy de zee/gh'lijck oft gheraes eens stilden/
En dat de trotse golven 'tshipp'len temmen wilden/
Ja d'heughelijcke zon/ons vlayende toelacht/
G'lijck oft al waer in rust/en alsmer minst op acht:
Zoo ryst de dulle zee door schrickelijcke winden
Gelijck of Heem'l en Aerd hun zelven woud ontbinden.
Beziet uw werck Goddin/ziet wat ghy hebt ghewrocht/
Orania, helaes/hebt ghy int net ghebrocht
Door uwen valschen schijn. Ghy noemt u zelfs Almachtich
Bevryd nu deze Vrouw die deerelick/en klachtich
Veroordeeld is ter dood. hoe heeft Godt my bewaert
Voor deze geyle min. de deughdens kuyssche aerdt
Heeft mijn hert opt beheerscht/goddinne aller reynen
Op d'aerd'/en klaerste ster van die in d'Hemel schijnen:
Hoe luckich zijn wy die door uw wet zijn beheert
By die die schalcke Venus eer/ en faem verteert/

Waer is mijn Jaghers boogh? Waer zijn mijn gave pijlen
Zoo Venus moedich is/laet Venus vrij en wijle
Met my heur Vrouws ghewe ghebruycken, zy en recht
Met my int minst niet uyt, noch 'tkinderlijck ghevecht
Heurs wispeltuur'ghe zoon / laet kinderen met kinderen
Kindts speelen/ 'tpast hun best/Cupyd kan my niet hind'ren/
Laet komen hem int veld? 'k wed Woud-heer hem verwind
Hy ziet niet wat hy doet/het boefken is verzind.

Echo. Verzind.

Woud. Wel? wie antwoord my daer? wel wie mach dat doch wezen?
Ick hoorden ymmer yets/ ick hoor bescheydlick dezen
Klanck, Echo, dwaes zijt ghy? die volcht g'lijck ick voorgae?

Echo. Iae.

Woud. Ja, zijt ghy't? dats niet vreemd/en bootst mijn woorden nae
Zijt ghy yets anders meer?

Echo. Heer.

Woud. Heer van bedroch en loghen

Echo. Loghen.

Woud. Wat zeght ghy dat ick liech? ghy hebt u zelfs bedroghen/
Wat zijt ghy doch die my dus antwoord stout en bot/
Verklaert my uwen naem/wat zijt ghy liefd's af-Godt?

Echo. God.

Woud. Zijt ghy't? wien/Venus zoon? gayl/kints/en gans onmachtich?

Echo. Machtich.

Woud. Zy machtich was verliefdt op heur Adonis, klachtich
Ondeckten zy heur minne die heur weer ontvlieght

Echo. Liecht.

Woud. Wat liech ick schalcken dwaes? Het schijnt dat ghy my drieght,
Met Mars boeleerden zy: waent ghy ick u zou vreezen?
Ghenaeckt my zo ghy durft, wilt een man niet vreezen.

Echo. 'tKan niet weezen.

Woud. O alder-blootste guyl nu vreest ghy voor de strick,
Wat zijt ghy Venus Echten zoon of basterlick?

Echo. Ick?

Woud. Ja ghy/o zotte zot.

Echo. God.

Woud. Een God? een God van smerten.

Echo. Van d'herten.

Woud. Van d'Herten? dats verziert/wel wat mach u doch tarten
Tot dit zoo stouten antwoord? wech 'tis al te slecht.

Echo. Recht.

Woud. Is dit uw' antwoord recht? ghy weet niet wat ghy zeght.
Waer mede straft ghy dan die u gansch niet beminnen?

Echo. Minnen.

Woud. Met minne straft ghy die? wat straf zult ghy dan vinnen
Voor my die u niet acht Zoo veele als een haer.

Echo. Minnaer.

Meent

Woud. Meent ghy 'k beminnen zou? ho! ho! 't is veer van daer.
Wanneer waent ghy dees straf op my dus te beleden?

Echo. Heden.

Woud. Wat/ heen? ha zotten klap! uw kindsheyd ghy verkond/
De minne kan zo haest niet hebben 't hert doorwond.

Echo. Wond.

Woud. Wien zoud' ick lieven zo ick staech ben inde voor-ra?

Echo. Doora.

Woud. Theodor? ho ho in 't minst ick daer niet hoore na/
Ghy waent ick heur bemin/ doch daer in mist ghy.

Echo. 't Is Zy.

Woud. Is zy het die ick haet? en afkeerlijck mis-achte.

Echo. Zachte.

Woud. 't Is uwen zotten klap en buyten uwen machte/
Is 't reuckeloos ghesprek niet geyl en buyten reen?

Echo. Neen.

Woud. Wat waent ghy dat uw kracht ons hier ghebiedt alleen?
Met wat ghewеer meent ghy my hier toe te beweghen?

Echo. uw eeghen.

Woud. Met mijn ghewеer? dat heeft Goddin Dianas zeghen/
Die over u macht heerscht/ verdooft u machtich vier.

Echo. Hier.

Woud. Hier? dat kan nimmer zijn/ denckt niet dat daer mijn lot leyd.

Echo. Zot scheyd.

Woud. Scheyd ghy van Bacchums dranck vol grillen en vol zotheyd.

Echo. Godheyd.

Woud. Wat 's dat? ick zie yet graeus! 't welck daer zijn luste papt/
't Mocht wel een herte zijn dat langhe heeft ghewaepd/
En onder 's lommers schaeuw verzaedich nu wil rusten/
Ha 't is een schoone schoot/ maer wie en zou niet lusten
Te wandelen in 't bosch? nu Woud-heer toont uw kunst/
Diana, deze pijl ick schiete met uw gunst/
Ter eeren mijnes vrouw/ o hooghen Hemels glory/
't Ghemickte is ghetreft/ dit is mijn Vrouws victory.

Theo. O alderwreedste pijl/ dat ghy wist wat verdriet
Dit droeve herte lijd/ ick weet ghy zoude niet
My hebben dus ghewond/ de gheestelijcke smerte/
Heeft wreedelijck vermoort de ruste mijnes herte.
Zeght my ghy wreede pijl/ zeght my/ verklaert uw reen/
Antwoord my stomme hout/ onluck quam noyt alleen/
O alderdroefste Vrouw.

Roemert.

Hoe is 't? hoe is 't beminden?
Ach Roemert niet ghelijck ghy my hier docht te vinden:
Maer gh'lijck dit droef ghezicht ghestaech herts traenen vloeyd/
Zo oock dit arme Hert nu wreedelijcke bloed.

Hier

Pier/Roemert, is de pijl. ROEM. The'dora Voeght u nader.

THEO. Ach ouden trouwen vriend! ach Roemert, tweede Vader!
't Betaemt u best/dat ghy my/laey/die vermoort
Is deze hand-reyck doet/die in d'ure mijns gheboort
My weenende ontfinght/en zult de laeste zuchten
Oock hooren mijnes eynd. uw narmen die vol vruchten
Van melp in mijn teere kindse zwacke Jeught
Mijn wieghen zijn gheweest/vriend Roemert, ghy nu meught
Van deze trouwe narm een baere voor my maecken
Op dat deez' droeve Vrouw in heur graf mach gheraken.

ROEM. De droefheyd is te groot. WOUD. Ach Hemel wat macht zijn?
Onluckelijcke schoot/het schijnt dat hy door pijn
Seer bitterlijcke klaecht/o God wien mach doch wezen!
Wat Jongman mach dit zijn? Ach Hemel had ick dezen
Te reuckeloozen pijl/helaes/met meer voorzicht
Ghestuert/o God! wat raed? Ick vrees het Hemels licht/
Vermits mijn wreede daed/zijn wraeck begint 'taenvaerden.
Help God wat is't? wie is't? mijn Theodoor! o waerde/
En aldertrouwtste Vrouw. Aerd/opent nu uw hert
En slockt dit Lichaem in. Ick d'oorzaeck ben des smert
Van deze reyne maeght. ROE. Lief Theodoor zijt moedich
God hoop ick zal uw Jeughd' door zijne graey goedich
Noch hoeden al is 'thert dus doodelyck ghewond.

THEO. God gun 'tgheen hem ghelieft/mijn pijne die verkond
Dat nu de dood ghenaeckt/dus moet ick Roemert sterven/
O mocht ick voor mijn dood die gunste noch verwerven
Dat ick voor zeker wist wien dat de pyle schoot.

WOUD. Wat doe ick? vlught ick niet voor dees onnoos'le dood?
Van 'tscherpe snijdend zwaerdt 'twelck is heur stemme klaeghlijck:
'Ken weet niet wat my port/'tschijnt my te zyn behaeghlijck
Te hooren heure klacht. g'lijck of mijn gheeste voed
Op 'tzuchten heures hert/en op't verstorte bloed/
Zal ick heur spreken aen? of zal ick heur ontvluchten?

THEO. Zoo ick dus sterve/Roemert, sterf ick met duyst duchten/
Om dat ick niet en weet wien dat my heeft vermoord.

ROEM. 'Twas Woudheer. THEO. Is't mijn Lief?

ROEM. 'Tis Woud-heer op mijn woord.

THEO. Hoe rustich scheyd ick nu uyt dit onrustich leven.

WOUD. Mijn lieve Theodora wilt het my vergheven:
Dat dit bedroefde hert mocht spreken nae 't ghevoeld:
Ghelooft mijn ziel beweent om dat ick heb ghedoeld
Op uw ghetrouwe borst. onluckig-man ghebooren!
Liefd-waerde-Theodora, lief/ mijn ziels verkooren/
Verschoont hem/trouwe Nymph/die gheen verschoon is waerd:
Ghebied ghy dat ick sterf ick sterve fluex ter vaert/
Ach dat ick boeten mocht dees schote met mijn sterven

Zeer willich Woud-heer zoude zyne leven derven:
Want uw dood is mijn dood. ROE. Ziet wat ghy hebt ghedaen.
Ziet dit bedroefde werck/ziet wat ghy hebt bestaen:
Ziet hier uw wreede doent/ ziet dees vermoorde vrouwe/
Door uwen hand ghedoot/die eerst door liefdens trouwe
Om u heur zelfs verloor/ die in onre'ens ghezind
Re'ens rijpe vruchten zoeckt/onrijpe reden vind.

THEO. Woud-heer ontroert u niet/zijn zegghen wilt niet achten/
Helacy Roemert weet met wat de liefdens krachten
In mijn hert kunnen wercken. Woud-heer ick beken
Ghy my vermoorden meught/want ick uw eyghen ben.
Als ick uw wreede pijl in dit arm hert ghevoelden/
Het scheen mijn gheest voorwist dat ghy de pijle doelden.
Ghy trachten na mijn dood/ beziet hoe ghy my vindt/
Ziet Theodoor ghequest/die u staech heeft bemind.
Dees schoonen wreeden hand die my heeft willen wonden/
Die heeft het rechte wit van uw ooghs stuur ghevonden.
Begheert ghy anders yets? kan Theodora meer
Uw gheven? eysch uw wensch. noyt wilden ghy Woud-heer
De wond die liefd my gaf gansch gheen gheloove gheven/
Ontkent ghy deze schoot? vermoorder mijnes leven.
Ghy gh'loofden noyt de wond die ick met bloeds gheween
Door dit bedroeft ghezicht: met klaechelijck gesteen:
Ontdeckten/ waerden held/ hoe kunt ghy nu ontkennen/
't Verstorte bloed 't welck ghy uyt deze zijd ziet rennen?
Zo dit u niet beweeght/ zo dit betraent ghezicht
Uw wreedheyd niet betemt / en ghy na liefdens plicht
Meelijden hebt/ mijn lief/ zo zal ick dubbel sterven:
Eerst om dat ick u lief/ en dan om 't niet verwerven
Uws weerliefd en meelij/ 'k verzoeck oock anders niet/
Dan dat ghy my omhelst als ghy mijn sterven ziet/
Gh'lijck of ick waer uw lief/en dat ghy my beminden.

VVOUD. 't Ghezicht lyd zulcken pijn dat d'ooghen gansch verblinden/
Mijn lieve Theodora! zal ick zegghen mijn/
Nu ghy myn niet en zijt? zult ghy nu mijne zijn?
Als ick uw weer verlies? ja uw beneem uw leven/
En mocht ghy mijn niet zijn als ick u dat kost geven?
Nochtans zult ghy myn zijn in dees bedroefde staet/
Mits ick u nu meer lief / als 'k oyt uw heb ghehaet.
En dees mijn wreede daed zult ghy nu zelven wreken /
Met dees pijl die ick schoot mooght ghy dit hert doorsteecken.
Mijn wreedheyd was te groot/en daerom eysch ick/lief/
Nu oock een wreedlijck loon/ doet met my u ghelief/
Otmoedelijck ick kniel/ beklaghende mijn sneven/
Vergifnis eysch ick niet/maer offer op mijn leven.
Ziet hier de blinde pijl/ ziet hier de stouten boogh/

Oot-

O onbedochte Jeughd'/ ha reukelooze oogh!
Lief wringhd uw handen niet/noch 't ſchoone haer dus trecken:
Maer ſtraft mijn wreede hert/ mijn doent wilt niet bedecken/
Toont aen hem gheen meelp/ die noyt medooghen had/
Dan dood dit wreede hert waer liefdens vyant zat/
Wilt my na mijn miſdaet rechtvaerde ſtraffe gheven.

THEO. Die ſtraf verkorten zoude 't korte eynd mijns leven.

WOUD. Kort ghy het myn/ myn lief/ myn doente is te znoot.

THEO. Uw ſterven/ lief/ waer my een dubb'le wreede dood.

WOUD. Mits ghy my ſterven zaecht die 't leven niet is waerdich.

THEO. De liefde en de wraeck zyn beyde niet een aerdich.

WOUD. Waer liefde eertydts was daer dringhd de wraeck wel in.

THEO. Liefd-waerde Woud-heer ganſch gheen wraeckluſt ick en vin.

WOUD. Liefd-waerde noemt my niet/ dan naemt my fel en wreede.

THEO. Dat ghy uw ſchuld bekent dat ſtelt my ganſch te vrede.

WOUD. Helacy! ſchult beken/ hergheeft u 't leven niet.

THEO. De wraeck kan niet herdoen het gheen eens is gheſchiet.

WOUD. Gheſchiedt/ helaes! gheſchiedt 't gheen hertlijck ick beklaghe.

THEO. En u beklagingh doet ick inde wraeck ben trage.

WOUD. Hoe? kan de duldicheyt plaets vinden in uw hert?

THEO. Vermits dat ghy medooght het onluck mijnes ſmert.

WOUD. En zulck medoghen die mijn hert en ziel doet knaghen.

THEO. De quel verlicht als die eenparich werd ghedraghen.

WOUD. Meer draegh ick mits ick zie in uwe pijn mijn end.

THEO. Uw rechte weerliefd werdt daer blijck'lijck door bekend.

WOUD. Ach dat ghy zaeght mijn hert! ick weet het zoud u deeren.

THEO. Uw quelling doet my/ Woud-heer, mijn herts quel vermeeren.
Verdubbeld dodens dood/ mits ick uw rouw beſpoor.

VVOUD. En meeſt/ helaes! beklaech de tijd die ick verloor/
En niet met danckbaerheyd uw trouwe liefde loonden.

THEO. All' uw afkeerlijckheyd uw weerliefd nu verſchoonden.
Vernoeghingh heeft mijn liefd/ nu ick uw liefde weet.

VVOUD. Helaes in 't levens eynd tot mijne hertens leet.

THEOD. Tot mijne glory/ lief/ ick heb mijn zielens vreughde.

VVOUD. Van hem die moorder was uws lentens friſſche jeughde.
Vernieldt dit wreede hert/ vermoordt het/ of doorſteeckt/
Op dat ghy door mijn dood het ongh'lijck op my wreeckt.

THEO. Ghy b'hoordt/ o waerden Held/ dees borſt my niet te toonen/
'k Vergheeft u/ lieve lief/ ick wil uw doent verſchoonen.
Zoud ick dees ſchoone borſt in 't minſte yets miſdoen?
Zo dooden ick my zelfs/ den Hemel wil my b'hoen.
Ach eed'le blancke ſchildt/ borſtweeringh mijns herts zuchten/
Vaeck heb ick u beſtormd/ helacy! zonder vruchten/
Is 't mooghlijck dat de brand uws wreedheyd is verkoelt?
Is 't moogh'lijck dat uw hert medooghentheydt ghevoeldt?
Bedriech ick oock my zelfs? zoud dit mijn Woud-heer wezen?

Is't niet een Marm're beeld? die mijn herts liefd door dezen
Albastren schijn bedrieght? ghelijck myn grauwe kleet
Mijn Woud-heer nu bedroogh? Ach lief het waer my leet
Zoud' ick u yets misdoen/zoo waer mijn trouw ghebroken/
Als ick weet dat ghy lieft zo ben ick wel gewroken.
Gheluckigh was de tijd als ick u/lief/verkoor/
En luckich was de uyr als ick om u verloor
Dit leven/aenghezien dat ick noyt kost verwerven
Int leven uw weerliefd' als alleen door mijn sterven.
Laet d'Hemel nu zijn wil met Theodora doen/
'k Vergheeft u waerdste held/uw misdaed ick verzoen.
En zo ghy lijckwel denckt dat ick my b'hoor te wreken
Het was u boogh en pijl/wilt die in stucken breken/
Besteet de wraeck op hun/zoo is't doch al vervult
Want uwen boog en pyl die hebben al de schuld.

ROEM. O lieffelijck besluyt! zy heeft het hem verghеven.

THEO. Breeckt die. WO. Vervloeckte hout/op dat ghy geen mensch's leven
Verkort baldaed'ghe hout/aen duyzent duyzent stucken
Breeck ick u boog en pyl/en wil u oock ontrucken
Uw veeren en uw pees/op dat ghy niet behout/
Ja onder voeten treen gh'lyck onnut en verout.
Als ick nu wel bedenck 'tgheen my onlangs verleden
Door d'Echo was ghezeyd/zo vind ick dat de reden
De waerheyd heeft ghetreft/want liefd' is nu myn Heer/
Wiens Meester ick oyt was/en lieve grondich weer/
Ja vindt mijn ziel belicht door liefdens zoetste straele.

ROEM. Wat wonderlick toeval! want zo ick niet en faele
Zo zijn zy beyd' gewond/en beyde met een pijl.
Ziet wat de liefde werckt/en in zo korten wyl.
Comt laet ons zoecken raed om heur na huys te brenghen.

THEO. In deeze kleedingh niet/dat zal ick niet ghehenghen/
Want 'twaer my groote schand'/en maeckten veel onrust.

WOUD. Lief/in mijn Vaders huys zal't wezen wel verzust
Want dood of levend'/heden zult ghy zijn mijn Vrouwe/
En tot bevestingh gheef ick u mijn hand op trouwe.

THEO. Woud-heer ick ben vermoeyd door pyne die ick ly.

WOUD. Grijpt moed/mijn eyghen hert/en voeght u dicht na my/
Wy zullen met voorzicht dan wel tot huys gheraken.

ROEM. Laet onze narmen nu een krebbe voor heur maken.

WOUD. Slaet Theodoor uw narm om Roemers hals/en met
De ander my omhelst/en na ghemack u zet/
Op dat de wond niet raeckt/zoo kant mijn lief niet smerten.

THEO. Ach my/'k gevoel de steeck tot inde grond mijns herte.

WOUD. Voeght u na u ghemack. en wend u. ROEM. 'Tzal wel zijn.

THEO. Ach Woud-heer nu is't wel/en ick ghevoel geen pijn.

ROEM. Voorzichtelijcke treed/want wy zijn beyd' gheladen/

'tGeen

't Gheen ick nu denck dat mooght ghy/ vrienden/ zelven raden.
VVOUD. Hoe is 't mijn Theodoora voelt ghy oock de wond?
THEO. Helaes met groote steerkte: doch mijn lief ghy kond
Wel dencken dat de smert gheen pijn is door 't verwerven
Van uw liefd/ en mijn dood is in uw narm gheen sterven.

't Seste Bedrijf.

WILHEM, VREDERYCK.

GHesiaghen arbeydt windt/ dies spoedich wy gheraeckte
In 't zoete Vaderland. daer wy zo langh na haeckten.
In reukelooze Jeughd als 't onghezift verstant
Docht datter gansch gheen eer als buyten 't vaderland
Te winnen was/ terstont teegh ick na vreemde landen
En zocht na mijn gheluck/ en dat niet leeghe handen.
Het gheen ick zedert heb gheleden met ghevaer/
Is wel gheregistreert op dit verzilvert haer.
Zomtijdts was 't Hemels vreughd/ en kort daer na weer hellen/
Nu luck/ en dan verdriet/ nu voorspoet dan weer quellen.
Ick danck God voor 't gheluck van een gherust ghemoedt/
In dees verkleumde Herfst: ja 't doet my meerder goed/
Dat God my heeft ghespaert na all' mijn woeligh draven/
Ick in Bataefsche aerd in 't laest mach zijn begraven/
Als of ick Cresis schat en rijckdom had vergaert/
En dat mijn naem en faem in glory waer vermaert.
De Vaderlandsche liefd in ons zo werdt ghebooren/
Dat ick uyt mijn ghedacht het land noyt heb verlooren.
Natuur teelt zulcken liefd die na gheboor-plaets streckt
Ghelijck de zee-man als de zonne onder treckt
Steets na de reys-plaets ooght/ die levend hem voorbeelde
Als een verburghen schat waer in bestaet zijn weelde.
Wat zeght ghy Vreed'rick die in dezen Hofschen Haegh
Voor dezen noyt en waerdt/ zo yverigh en graegh
Quaemt uyt u Vaderlandt in uwe after-jaren/
Wat is 't dat u beweeght/ 'k bid wilt het my verklaren?
VRED. 'k Heb u in onze reys bezond're mael vertelt
Van Cypriaen, mijn zoon/ hoe zeer 't mijn herte quelt
Dat ick dus langh van hem in eenichheyd moet wezen/
Dies my 't verlangen heeft verooraeckt dat ick dezen
Reys heb ghenomen aen: want 't is omtrent een jaer
Verleen dat hy vertrock/ doen zijnde in ghevaer
Eens heete felle koorts/ die niet en kost ghenezen
Voor dat mijn lieve zoon in Holland weer zou weezen.
't Orakel zeyden zo/ waer over ick besloot/
Dees reys op staende voet/ vermits my zeer verdroot/

De zieckte mynes zoons/ 'k verhoop hem zo te vinden/
Verkoevert na zyn wensch/ WIL. 'k Weet dat ghy hem beminde.
Maer is u wel bewist waer dat hy is gehuyst?
VREDE. Te Leyden by de Burg/ doch ick en weet niet iuyst
't Huys waer hy hem onthout. WIL. 't Is best wy hier verwachtē
Tot morgen met den dagh/ en dat wy ons bevrachten
Met d'eerste waegens die na Leyden zullen gaen.
VREDE. 'k Beveel u al de zorg/ ghy kund het beste raen.

CYPRIAEN, ORANIA, HEERMAN, EELHERT, met vier of vijf dienaers van Dianas Tempel.

CYP. O glorieuse grond! die eer niet lang zult dragen
De klaerste Hemels Ster/ die opt de menschen zaegen/
Bekleet uw bruyne huydt met uw cieraet-gebloemt/
En dat ghy 't schoonste draeght vrymoedich u beroemt:
Ick zeg het schoonste schoon/ de eer van alle eeren/
Ja waer Aræta zelfs noch deughd mach komen leeren/
De Eer des Maeghden-Rey/ Ach sulken Phœnix ist
Dat ghy/ O Haeghs gewest/ de waerd' des Nymphen wist:
Met lo'vren van puur goud zoud ghy u grond' bekleeden/
Om dees verweende Vrou op't prachtichst' op te leden.
Verheughelijcke bosch/ uw telg'ren breed verspreyd/
En all' u lieflijck lof op't aerdichtst' t'zamen breyd/
Uw Veld-goddinnen wilt te zamen nu verzellen/
Uyt band uw Saters/ laeten zy malkaer vertellen
De waerde dezes Vrouw/ mits ick gheloof ghewis
Dat d'Hemel zelfs van heur in jalousie is.
Sephiere winden/ doet deez' teere boomkens trillen
Van vreughde heures komst'/ en wilt ghy grysert stillen
't Geraes uws Zees ghebruys/ maer zoetlijck murmureert/
Dat ghy de stomme Visschen oock heur name leert.
Ghy Goddelijcke Zon vertoont nu all' uwe straelen/
Om deze waerde Vrou in 's Hemels Tent te haelen.
Aerd/ Bosch/ Wind/ Zee/ en Zon/ gund ick myn beed' verwerf/
Ter eeren mynes Schoon/ voor wien ick willich sterf.
Hier is de beste plaets om heur komst' te verbeyden/
Want dit's de wegh die heur na d'offer-plaets zal leyden.
Nu rijst myn gouden zon.

ORANIA, HEEREMAN, EELHERT, verselschapt met meer ander dienaers vande Tempel van Diana, Heereman met een bloot zwaert, de dienaers draghende een glas met Wijn en 't ander met Water, en een Wieroockx-vat, wieroockende den Tempel.

CYP. Ach! Oogen die 't gheween
Gansch duyster hebt verblind/ en 't bitterlijck ghesteen

Mijn stemme heeft verhaerst/ o langh verdrietich klaghen!
Mijn duyst're avond valt/ mits als 't begint te daghen/
Door 't gh'naken uwes zon. neemt nu uw laest afscheydt/
Van u schoon en de wer'ldt: en voort uw lichaem leyd
Na uw bedroefde graf. en ghy onnoos'le tonghe
Vertaelster mijnes hert die duyst werf heeft ghezonghen/
Laes/ Cramatijcke galmt/ uw woort nu destich doet/
Ontdeckt me Vrouw myn komst'/ mits als ghy heur te voet
Valt/ en ontzichlijck knield om heur dit bloeyend leven/
Op 't off'ren om daer deur heur leven heur te gheven.

ORAN. Liefd-waerde Cypriaen, helaes/ ghy my gemoet?

CYP. Nu mooght ghy/ perle/ zien wat reyne liefde doet.

ORAN. In d'uure mijnes dood? wat durft ghy onderwinden.

CYP. Orania in nood zo kennen best de vrinden:
Lof-waerste dezes eeuw! ha zuyv'r'e reyne Vrou!
Uw waerde is zo hoogh/ dat niemand trachten zou
Te gh'raeken u/ dies ick uw heyl'ge kleedt wil kussen.
Helaes/ de traenens tocht myn herts vyer waend te blussen/
Doch arbeyd gansch onnut/ mits liefde myns herts vier
De Lootsman was/ me Vrou/ die Cypriaen brocht hier/
En offer 't geen hem Gode mildlijck heeft ghegheven /
Het waerdichst dat hy heeft. OR. Wat's dat? CY. Myn eygẽ leven.

ORAN. O aldertroutste Held/ nu zal zijn 't sterven zoet/
Mits ick de liefste pool mijns ziele hier ghemoet.
O aldervroomste man/ ghy Prins der trouwe zelven/
Laet mijn ziel in uw ziel zijn ziele nu bedelven/
Op dat die moghen t'zaem eenzielich zijn ghepaert/
In 's Hemels monarchy/ 't welck hun ghebrack op d'aerd.

CYP. Als die in 's Hemels koor gheluckich zijn gherezen/
Nu dat zy/ laey/ hier vereent niet mochten wezen.

ORAI. Laet die vereenen t'zaem in Hemelijcke Rey/
Alwaer ick inde glory uwe komst' verbey.
'k Omhels uw troutste Held met zulcke liefdens banden/
Ghelijck de Tempels wet vereenicht door echts-handen/
De grootste glory daer mijn hertens liefd na zocht.

CIP. De zielen blijven dan een zielichlijck verknocht/
En geene werelds wetten deze trou kan scheyden.

ORAN. Hier mede zal ick my nu tot mijn dood bereyden/
Ghy weet mijn herts onschuldt/ t' welck oorzaeckt dat mijn ziel/
Met vreughd van 't lichaem scheyd. Als ghy ziet dat ick kniel/
En 't zwaert is opgeheft/ let wel op mijn ghezichte:
Want dan mijn ziel zal zien/ ghenaken 't Hemels lichte/
Ja moogh'lijck is de ziel al in zijn rijck ghevlucht/
En uwen waerden naem zal zijn mijn laeste zucht.
Mijn gheest die blijft met u/ om hier met u te leven/
Ick zweer hy zal uw liefd met weerliefd loone gheven/

En

En of hem spraeck ghebrack/ ick weet wel dat uw stem
Zo droevich met gheween zal klagen dat ghy hem/
Een volle Echos galmt volkomen zult verleenen/
Om klaghen als ghy klaecht/ en als ghy steent te steenen.
Te treuren als ghy treurt/ te waecken als ghy waeckt/
Te slaepen als ghy slaept/ en waer u hert na haeckt/
En wenscht dat hy 't oock wenscht/ ja wat ghy droomt te dromen/
En wat ghy doet te doen/ en na u wil te komen
Ter plaets waer ghy 't bestemt/ om vande liefd te hand'len/
G'lijck of ick zelfs met u handt aen mijn hand gingh wand'len.

CYP. Orania 't bedroeft my 't gheen ick heb ghehoort.

ORAN. Noch meerder u bedroeft dat ghy uw lief verloort.

CYP. Die droefheyd is by geene droefheyd te ghelijcken.

ORAN. In 't alderdroefste moetmen 't vroomste hert doen blijcken.
Ach! waerden/ op mijn graf my vaeck bezoecken wilt:
Ick weet de klacht mijns stem doch nimmermeer in stilt
Zal zijn/ vermits ick u alleen en eenich laete/
Hier zwervend op de aerd. uw liefde die gheen mate
Heeft/ niemant lieven wil/ maer op u trou ghedacht
Mijns doods ghy voeden zult/ ja stadich met gheklacht
En diepe droeve zuchten murmurerend' spreken/
Als van uw trouwe liefde 't wisse ware teken.

CYP. Orania ick bidde ghy u zegghen staeckt/
Want met uw woorden ghy het hert mijns ziels geraeckt/
Mijn Enghel/ zijt vernoeght/ en zonder meer te spreken/
D'afbeelding uws inbeelding doet mijn herte breken.

ORAN. En of ghy lief zomtijds aen d'oever van den Rijn/
Al weenende beklaecht de knaging uwes pijn/
Ghebiedt de lieve stroom dat zy door d'aerde dringhen/
Om mijn uw bitt're klacht in 't droeve graf te bringhen.
Of als ghy door 't gheklach de zee 't ghebrul ontsteelt/
En zyne drupsing trotst/ 'k bid ghy hem dan beveelt/
De zee-god zijne zanden levendich doet wellen/
Om aen mijn droeve graf uw leven te vertellen.
En als ghy 't bosschens rupsingh door u klachten stilt/
En 't teere lief ghebloemt door anghst en vreese trilt/
Ja 't zoete lofwerck beeft/ en heure kleur verlooren/
Dat alles zo beweeght dat ick het oock mach hooren.

CIP. Inbeeldinghen me Vrou verleyden uwe gheest.

ORAN. Helaes voorbeelding treft bedroefden aldermeest.

CYPR. Mits t'overwonnen hert d'inbeeldinghe benarren.

ORAI. Zo dat de zinnen door de droefheyd gansch verwarren.
Vaert wel mijn waerde lief/ mijn hert/ mijn ziel/ vaert wel/
Ick na den Hemel vlught/ ghy blijft in d'aerdsche Hel.
Ach dat ick mocht myn liefd in myn ziel mede draghen!
Doch zonder dat ghy sturft: want anders ick beklaghen

Zoud'

Zoud uw dood/ gh'lyck van vreughd mijn Herte schat ren zou/
Als ghy moocht zijn verzeldt met u gheliefde Vrou/
En alhoewel ick weet dat ick in 't Hert uws Herte
Zo levend ben ghebeeld: laet tuyghen dat uw smerte:
Dat ghy gheen beeldt behoeft/ waer by ghy my ghedenckt/
Nochtans mijn reyne liefd u zonder ver'argingh schenckt/
De schaduw van uw lief/ want schaduw h'hoort te wezen
Waer 't wezen levend is/ en immer was voor dezen:
Het snoer is van mijn haer 't gheen ick zelfs heb ghevlecht/
Aenvaert het Cypriaen. CYP. Orania ick leght
In 't middelpunt mijns Hert/ waer 't levendich zal vinden/
De trouste lievert die ter wereld oyt beminden/
't Stant vanstichste ghemoed dat oyt de wereld zach/
Ick plaets het beelde waer Orania langh lach.

ORAN. Dat ick het beeld mijns zelfs u zelven noch moet gheven/
In d'uure mijnes dood/ die wenschten om te leven
Met u/ mijn hert beklaeght! o alderwreedste tijd!
Ha snarrich ongheluck te bitterlijck ghy zijt/
Te vinnich is uw doent/ te trots is u vermoghen/
Dat ghy mijn lief/ en 't leven gh'lijck'lijck hebt ontoghen.
Als ghy het beeld beooght dat u dan/ lief/ ontvil
Een traen uws ooghens vloed/ houd uw ghezichte stil/
Op 't glinst'ren vande per'l die in 't beeldt gansch zal dringhen/
Om deed'le douw uws hert in mijn herts tocht te bringhen.
En zo de liefd u dwinghd te kussen 't beelde stom/
Ick weet de schildery u kussen zal weerom.
Nu Cypriaen vaert wel/ helaes/ myn droeve ooghen
Beweenen 't laetste woordt. Ghy toont my u meedooghen/
Staeckt/ lief/ uw droef ghewéen/ laet ick uw lief ghezicht/
Afdroghen als hercken dat ghy myn hert verlicht
Door uw ghemoetingh hier/ want had ick moeten sterven/
En uw ghezicht niet kunnen voor myn dood verwerven
Tien duyzent werf meer quel had dan myn dood gheweest/
Maer nu ga ick ter dood vrymoedich onbevreest.

CYP. Ghy weet dat uwe dood myn sterven zoude zyn/
En ick gheen leven heb ten zy dat ick 't uyt dijn
Ghezichte lieflijck treck/ als voedster van mijn leven/
Dus zo ick my wilvaerdich niet ter dood beghe've/
En door mijn dood uw 't leven mildelijcke gaf/
Ghelooft dat all' de wereld wezen zou myn graf.
Mijn trouwe die ghebied my voor u nu te sterven:
Want liever sterf ick flucx als dat ick zoude derven
De vreughde mijnes zon/ en Phenix op de aerd.

ORAN. Ghy sterven Cypriaen! veel eerder zyt ghy waert
Den Hemel uw Lauriert/ als teken uw's liefs wille/
Door myn dood Cypriaen, zal ick uw voorneem stillen/

Met reden want mijn liefd uw liefd te boven gaet/
Ghy sterven in mijn plaets? waent ghy ick dat toelaet?
Dat ghy mijn droeve ziel met deze dubbel smerte
Belasten zoudt? en zo in bitt're quel mijn herte
Verwurgen door uw dood/want als ick u waer quijt
Gheen leven/leven was/noch tijd en was geen tyd:
Gheen leven mits mijn leven uyt uw leven teelden
Gheen tyd vermits uw dood mijn vreughds tijd my ontsteelden.
Veel grager wenscht Oraen zy noyt gheboozen was
Als dat heur ooghen zouden zien 'tverloop uws glas/
't Waer my een dubble dood dat ick u zoud' zien sterven.

CYP. En mis ick u zo zal het koor mijns zinnen zwerven
In naere spokery/en in verwoestheyd dool
Gh'lijck sterren hollen zouden missende de pool.

ORANI. Helaes als mijn ghedachten droeflijck overdachten
Ho: dat mijn leven 'teynde uwes levens wrachte/
Ghedachtens vinn'ge vlijm vermoorden 'thert ter vaert
Gh'lijckt nu vernielen zal het felle wreede zwaert.
Uw liefd' is my zo lief dat liefdens trouwheyds zinnen
Nu zullen liefdens aerdt betoonen door trouw minnen.
Wat meerder glory had de Babeloonsche Maeght
Als dat zy om heur lief/door liefde die zy draeght
Sturf door heur eyghen hand/als proef heurs hooghe waerde/
Om zo heur ziel met zijn te griffen hier op Aerde.
't Is ongheluck mijns sterr' die't wreede vonn's toelaet
Van dees onnos'le dood. doch 'twaer noch grooter quaet
Dat mijne ooghen zaghen wreedelijcke daelen
Het zwaert om uyt uw hert uw hertens ziel te haelen/
Dies ick het grootste quaet door 't minste wijs'lyck schuw/
Want ick gheen leven heb ten zy ick't treck uyt uw.
Gheen andere ghedachten noyt mijn gheest ontslipten/
'k Ghelyck myn liefd' niet by de liefde des Egypten
Souv'reyne Coningin/maer gh'lijck zy niet en acht
Het kost'lijck'st tot ghetuych heurs heete minnens macht/
Zo wil ick door myn dood de Wereld openbaren
Uw leven en uw liefd mijn waerdste panden waren.

CYP. Desgh'lijck zo is uw leven myne levens grond
't Ghedencken uwes dood mijn hert en ziel doorwond
Orania ick bid/laet my in uw plaets sterven
Waer door ick trouwheyds proef rechtvaerdich zal verwerven.

ORAN. Helacy dat ghy sturft/en ick uw graf bezocht
Wraeck riep uw Lichaems Tomb/fluckx daelden uyt de Locht
Een Donderich ghedruys/ die klaegh'lijck zoud' verkonden
Dat ghy ghestorven waert om mijn onschuld'ghe zonden.
Leeft Heroyksche held/want meerder glory ken
Ick wensche niet als dat ick graegh ghesturven ben/

Wat

Wat meerder schande kost de wereld my na gheven
Zo ick/ ghy zynde dood / hier noch op d'aerd' zoud' leven?
Batavia is te eel ick die fael zoud' bestaen
Dat ick voor loon uws liefd uw dood had aengedaen.
Dus/ Waerden/ zijt gherust. 'k wil my ter dood bereyden.
Lief/ Cypriaen, vaert wel. CIP. Hoogh-priester wilt my leyden
In heur plaets na 't gherecht/ myn dood heur dood bevrijd.
Orania vaert wel/ leeft uw bestemde tijd:
Laet myn dood teecken zyn myns liefdens waere trouwe/
Myn leven ick u geef om 't uwe te behouwen/
Ick sterf op dat ghy leeft. ORA. Uw sterven waer myn dood.
CYP. De rechte liefde blijckt in d'aldergrootste nood.
ORAN. 't Is my genoech dat ick uw trouwe liefde hoorden.
CYP. tZal blycken aende daed/het zegghen zijn maer woorden.
ORAN. De woorden my genoegen/ 'k neem die voor de daed.
CIP. Orania myn liefde zulckx niet toe en staet.
ORAN. Weet ghy ick door uw dood duyst dooden zoud' gevoelen?
CYP. Weet ghy ick na uw dood in doods geknaech zoud' woelen?
ORAN. Weet ghy ick liever sterve als dat ick u mis?
CYP. Weet ghy wel dat uw dood myn dubb'le dooden is?
ORAN. Ick gae. CIP. Och neen / ick sterf. ORA. 't Waer teghen redens wetten.
CIP. Ghy sterven? neen/ myn dood zal uwe dood beletten.
ORAN. Mijn waerden Cypriaen, uw teghenstrijd niet baet.

HEEREMAN.

Orania niet weet wat onze wet toelaet /
Als yemand voor zyn vriend/of zyn vriendin wil geven
Vrywillich zich ter dood/ hem schencken mach het leven.
ORAE. Dat hy my 't leven schonck zo deed hy my de dood:
Helaes/ghy weet niet in wat naere droeve nood
Ick my bevinden zoud'/ ia 't minste myns ghedachten
Dat deez' held voor my sturf my duyzent dooden brachte/
En d'eenicheyd waer in ick my bevinden zou
Zou zonder my te dooden brengen zulcken rouw
Dat ick ghelijck een geest staech zwervende zou dwalen/
Om myn verloren lief weer uyt zyn graf te halen.
Helaes/ in wat verdriet zou dit hertloose rif
Hier dolen op de aerd? Zyn dood waer 't znootst' vergif
Om myn in teerings quel hier quynend te doen leven/
Want sterven kost ick niet/ noch my ter dood begeven:
Mits d'hoop ick door ghebe'en int laest weer krijgen mocht
Die lieven waerden Man/ waer yv'rich ick na zocht.
Dus leven/noch de dood/ ick gheen van tween zoud hebben/
Maer spinnen met Penelope het eyndeloose Webbe/
En brengen ebb' en vloed' in dit bedroeft ghezicht.
Lief/ Cypriaen, zo ghy opt aen myn ooghens licht

Ontstaeckt uw lievend hert/ laet ick u nu bewegen/
Te staken uw voorneem/ en my niet wilt zijn tegen
In 't geen mijn herte wenscht/ dat 's ghy my sterven laet.

CYP. Stond' ick uw wille toe het teelden zulcken haet/
Ach/ tusschen hert en ziel/ die in mijn geest zou strijden/
Om dat ick u door 't swaert onnoozelijck liet lijden/
Geen leven was ick waerd. Ja niet de naem eens man/
Zo ick niet will'ch en graeg voor u/ schoon/ sterven kan.
Uw Cypriaen die komt besloten om te sterven/
Al quam een Hemels stem/ en dreyghden my t'onterven/
't Geen niet t' onterven is/ ick niet verand'ren zou
Om off'ren 't leven op voor 't leven van me Vrou.
Te droevich waer 't verlies/ als ghy/ Sterr' waert verloren/
De eenichst' Maeghden-pool. Want sulcken vrou hier voren/
Noch dese onse eeuw nopt luckelijck ghenoot/
Helaes/ waert ghy ter graef/ zo waer de asch ghedood/
Waer deughds faem nu op draeyd de wijde wereld over.
De wereld nopt geen Lijck ter aerde zond' meer droever/
Als 't uwe zoude zijn. Eer was heur leyd-ster quijt/
Deughd sturf van loutre rouw. De tijd zoud voor zyn tijd
Ontyden onse tijd. Natuur zoud' droevich klagen
Als zy heur eelste werck na vuyle aerd zach dragen.
God Pan zijn zoete pijp/ die opt verheugh'lijck zong
Door cramatijck getoon de Goon te weenen dwong.
Parnas, en Helicon, versoncken zich in daelen/
Als kunst-goddinnen u van hier dus zagen halen.
En Tytons lieve Bruyt/ Godinne vanden dagh/
Men immermeer weer boven 's aerds kriek rysen zach.
Ja Proserpina zelfs de scepter zoud verzaecken/
Als zy het wreede zwaerd u leven zach ghenaecken.
God Iupiter die zou zijn Arent laten vlien/
Om dat hy 't droeve eynd uws doods niet zoude zien.
En AEool, zyne zoon/ ontbonde fluckx zijn winden/
Om door het buld'rend' gh'raes Europa te verslinden.
Europa, arme vrou/ niet re'en wel klagen mocht/
Als zy die Nymph verloor/ die heur de Laurier brocht
Van eerbaerheyds triumph. en al deez' waerde Maeghden
Des Batavier ghewest/ met reden bitter klaeghden
't Verlies van heur Oraen. Orania zo waerd/
Als deez' myn blyde ziel ghevlucht is vande aerd
Na uw' toekomend' erf/ wilt om myn dood niet knagen/
Maer laet het teken zyn des liefd die ick u drage.
En in uw eel ghedacht my gunstich plaets vergund/
Mits ick in 't leven was uw lief/ in dood u vrund:
Meer glory ick niet wensch: zo glory is geen zonde:
Als dat ghy myn liefds trouw de wereld wilt verkonden/

Niet

Niet dat ick gierich ben na tijtelijcke eer/
Maer om dat ick alleen dees waerde maeghden leer
Wat deughd en eer vermach/en een uyrs liefd meer achten
Als duyzent millioenen minne-lustens nachten.

EELH. O trouwen Batavier! ghy nu wel blycken doet
De vroomheyd uwes hert/de eelheyd uws ghemoed/
Dus stervend' om uw lief. HEER. 'Tzijn Goddelijcke wercken.
Oraen ghy zijt bevryd/leyd Cypriaen ter Kercke
Dat hy voor 't hoogh Autaer zijn Vrye-wil verklaert.

HEER. Mijn hoogh' Autaer is hier/'tis deez' Goddinne waerd'/
Ha Monarchaele Vrou/den Hemel zy ghetuyghe
Dat ick uyt Vrye will'/en liefd my zelven buyghe
Nu onder 'trechters zwaert/en sterf voor deze Maeght
Die valsch beschuldicht is. ORA. 't Moet d'Hemel zyn ghekla eght.
Helacy mijn onrust ick nimmermeer en stille:
Beneemt hem/Hemel/eer zijne liefd'/ en zijn wille/
Op dat ick niet en zie mijn eyghen leven sterft.

CYP. Misgunt niet/waerde lief/uw lief deez' eer verwerft
Klaeght niet/o perlens per'l/maer wilt ghy stadich leven
Gh'lijck ghy opt hebt ghedaen/en d'Wereld voorbeeld gheven
Hoe veel de deughd vermach/mijn liefde my ghebiet
Ick door mijn sterven staeck uw onverdient verdriet.
Ha rechter rechte-eers hand/wiens eed'le Palmens vochte
All' balsem overtreft/o Hemel nopt ick dochte
Dat in uw' Heyl'ghe raed mijn luck 'tghelucke had/
Ick met bestemd' verlof/deez' hand die ick bevat
Opt hebben zoud' gheraeckt: de vreughd mijn ziel doet beven
Op hoop ick door d'hands kus de ziel ziels aes zal gheven:
Ontzichlijck ick verzoeck/mijn schoon/verlof my gheeft/
Ick dit Juweel dan kus/ als een die glory heeft
De handen zijns Souv'reyne graeelijck te raken/
Gh'lijck trouwe onderdaen/ en zijne liefd te maken
Noch grooter tot zijn Prins/mits de kus meer ontsteeckt
Het vier zijns hertens trouw. Ach tranen waerom breeckt
Ghy uyt mijn waerde Vrou? wilt doch uw bigg'len staken
Want uwe per'le glans mijn zenuwen ghenaken/
En snyden gh'lijck een vlym het leven van mijn ziel/
Imperiael ghezicht/al biddende ick kniel/
Dampt doch uw traens vliet op die dubbel sterven bringhen
Mits ick deez' lauwe vloed dus bloedich uyt zie dringhen.
Orania, ick bid/zijt doch/mijn hert/te vreen.

ORAN. Hoe wilt ghy dat ick stil? ghy weet ick hier alleen
In deez' bedroefde eeuw' in duyzent doon zal leven
Vermits ick u verlies/ en yeder g'loof zal gheven
Ghy om mijn misdaed sturft/en g'looven dat ick ben
Oneerbaer, alhoewel ick my onschuldich ken

't Is waer dat myn ghemoed zich inwaerts niet zal quellen/
Maer lijckwel zal de faem mijn naem in op-spraeck stellen/
En wat 's op aerden waerder als een goede naem:
't Is noch onlangs verleen een Nymphens goede faem/
Door een eer-steelster-vrouwe door verzierde loghen
En znode after-klap schier valsch'lijck was ontoghen/
Ten waer de waerheyd zelfs de leughen aenden dach
Brocht/ lijckwel nam de schoon: die d'eer ten hooghst' ontzach:
Zo na de valsche faem dat zy verloor heur zinnen/
Ja 't eerbaer herte kost/ helaes! gheen ruste vinnen/
Mits heur ontstelde gheest heur ghene vrede gaf/
Voor dat de zuyv're maeght verplaetsten na heur graf.
Zo krachtich is de eer in 't wesen der eerbaren/
Die met bedachte zorg heur maeghdekrans bewaren/
Opmeer, als eerbaer zijn de eerb're maecht betracht:
Maer gh'lijck zy eerbaer is wil eerbaer zyn gheacht.
Rust nu ghy eerb're hert/ uytmuntende Goddinne/
Die liever koos heur graf als valschelijck met minne
Lust hier besaemt te zijn: dus laet my Cypriaen,
Vermits de faem my schendt/ nu na mijn graf oock gaen/
En na mijn dood zult ghy ghetuyghe moghen wezen/
Dat ick onschuldich was/ helaes! en dat my desen
Dood qualijck was ghedaen/ dies yder my beklaecht:
Dit 's meerder glory als te wezen reyne maeght/
En met oneer besaemt/ laet dit uw hert beweghen
Dat ghy my sterven laet. CYP. Gheen reden houden teghen
't Volbrenghen mijns besluyt/ vaert wel/ mijn waerde schoon/
Tot dat ick u ghemoet in 's Hemels eeuwighe troon.
ORAN. Ach Cypriaen! CYP. Mijn lief/ ick bid u/ zyt te vreden.
ORAN. Hoogh-priester staeckt zijn wil/ waerom zult ghy hem leden
Ter dood? ziet wat ghy doet. ach waerden Cypriaen!
HEF. Uw leven hy u schenckt/ dus laet hem rust'lijck gaen
Na d'offer-plaets/ uw leven is u weer ghegheven.
EELH. Ach wonderbare liefd. ORA. Orania ghy leven?
De wereld is te nauw voor mijn bedroefst ghemoed:
O Hemel zonder u de mensche niet en doet.
Barst uyt bedroefde borst/ uw rouw is niet te stillen/
Gheen water uyt de droeve ooghen vallen willen:
Maer vlieten herte-bloed/ op dat de wereld ziet
Het naeckte ware beeld van mijn benaut verdriet:
Verflaeude laffe stem wilt zo beweegh'lijck klaghen/
Dat noyt de Batavieren uws ghelijcke zaghen.
Verkeert uw blonde haer in grijsich zilver wit/
Bleeck zy uw vleesche-vel/en sluyt uw ooghens lit/
Vermits gh' uw gouden zon: die nimmer weer zal keeren:
Af-zijnde d'ooghens licht op mooght sacrificeren/

Uw

Uw wezen vry verzaeckt/ u'w hooring fluex verdooft/
't Ghevoelen uyt uw hand/ uw tongh heur spraeck berooft/
Uw reucke reuck'loos maeckt/ afslijvicht uw vijf zinnen/
Uw ving'ren strengelt t'zaem/ op dat daer door hier binnen
De azems tochte slupt/ en gheeft uw laeste zucht/
Kruypt inde duyst're aerd. o eed'le lieve lucht/
Uw langhen arm uytstreckt ruckt my in uwe glory/
Laet Cypriaen alleen niet hebben de victory/
Dat hy uyt liefde sterft. gunt my/ o God/ de eer
Dat ick in uwe Hemels tent mach wezen eer
Myn waerden daer ghenaeckt/om hem de krans te gheven
Uyt d'eng'lens koor dat is/ de plaets van 't eeuwich leven.
Laet ick Monarche God/ hem blasen 't lief gheluydt
Op d'Hemelsche blazuyn/ ha ziele vlieght nu uyt
Dit herteloozе rif om welkom hem te bieden/
Die nu uyt liefde sterft/ en fluckx ter dood wil vlieden.
O Hemel moogh'lijck is dees arme Vrou te stout/
Om t'eyssche zo ter vaert met u te zyn ghetrout.
Maer aerde/gh'lijck ick aerd in 't leste weer moet wezen/
Uw aerde opent aerd betoont uw aerdich wezen/
En slockt my aerde in/ tot dat de Hemels Heer
Uyt zyn ghenaed my roept om dan te leven weer.
En ghy belommert bosch roeydt uyt uw jonghe spruyten/
Uw lentens kled'ren scheurt/ ghevoghelt wilt niet uyten
Als droeve bitt're galmt/ en ghy revieren staeckt
Uw zoet ghemurmureer/ maer naere druyzingh maeckt
Door buldring uwes vliet/ ghy zomme schut uw stralen/
Diana laet u licht op daerde niet meer dalen.
En winden nimmer ruyst/ ghy zee-God ebd noch vloed
Vermits nu werdt verstort het aldertrouste bloed/
't Gheen oyt de wereld had. ach liefd! de liefde zelven/
Onschuldich door de wet in d'aerd men zal bedelven.
Ach Aerd/onnoos'le Aerd/als ghy hem hebt bevat
Ick wensch/ghy/lieve Aerd/mijn herte dan oock had
Int ackelijcke hol. Want meer licht zoud' ick vinden
Int duyst're naere graf/door tby-zijn mijns beminden
Als op de Wereldts kreys.doch zo ghy Aerde niet
Beweeght door mijn ghebedens bitterlijck verdriet
Beweeght ghy trotze Zee/en laet uw woeste baeren
Dit afgheslooofde rif een wijle tyd bewaeren
Want liever dood in u/als levend in een Zee
Van tranen/zonder hoop te treffen oyt de ree
Waer deeze ziel na haeckt.of Winde-God uw Winden
Ontbind op't alderwreedst'/ en wilt ter vaert verslinden
Dit Lichaem van de aerd/ helacy! arme vrouw
Hoe zinneloos ghy wenscht: doch 't is de puure rouw/

Die teughelt mijn ghezind. den Hemel wil my gheven
Een recht ghelaeten hert/ zoo ghy wilt dat ick leve
Ghelijck een spieghel voor de Wereld/Heer/ick wil/
En met ootmoedicheyd ick mijn misnoeging stil
Ghehoorzaemlijck ick wil my na uw wille buyghen/
En door ghelatenheyd mijn buyghzaem hert ghetuyghen.

Het Sevenste Bedrijf.

ZEEG-HEER.

Ch alderdroefste staet/wat zal ick eerst beklaghen?
Heur leven of heur eer? Wat meugt ghy droefheyd vragē?
Zy is die beyde quijt / dat 'tleven zy alleen
Verloor/dat zwaer verdriet zou de bedachte reen
Vertroosten kunnen/want t'was heur daerom gegeven/
Maer dat de Heyl'ge eer vermoord wert door quaet leven
Is onverdraegh'lijck voor dit gryse witte hooft/
Want het verlies heurs eer de ziel en leven rooft.
Ach over-droeve-reuw/ziet waer toe wy onz' vruchten
Zorghvuldich voeden op/om ons met duyzent duchten
Al levend' in ons graf: in d'oude after tijd:
Te drucken met moedwil/God weet wat 'therte lijd
Des Vaders die zijn kind ontuchtelijck ziet dwalen.

BODE.

Wt d'oude Mans ghezicht men droefheyds beeld kan haelen.
ZEEG. Mijn Dochter/lief/Oraen, BOD. Zijt dienstelijck ghegroet.
ZEEG. Wat brenght ghy bode nieuws? 'tzwaert/mog'lijck/noch bebloed
Het geen mijn Dochters hert door sneed zonder melyden.
BOD. De tydingh die ick brengh die zal uw geest verblyden.
ZEEG. Wat is't? is zy onthalst? zeght bode/zeght/wat is't?
BOD. Het schijnt wel aen uw spraeck dat ghy het nieuws niet wist/
Hoe dat uw kind de dood voort leven woud' verkiezen.
ZEEG. Zal zy dan 'tleven niet om heur misdaed verliezen?
BOD. Daer is een die de dood voor heur uyt liefd aenvaert.
ZEEG. 'kVerstae niet wat ghy zeght zoo ghy't my niet verklaert.
BOD. Vermits ghy't /Heer/niet weet zo zal ick het u zegghen.
ZEEG. Ontdeckt my doch het nieuws / uw bootschap wilt uyt legghen.
BOD. Als zy voor d'Hooghen-priester was gekomen/waer
D'omstaenders met gheween/ en droeffelijck misbaer
Beklaegden 's Maeghdens staet: Ja al de Kerckx Pylaeren/
De zarken/en 'tghesteent van anghste bevend waren/
Riep zy om heur onschuld aldaer te toonen klaer
Om een boos-aerd'ghe Vrou die heur in dit ghevaer
Ghebrocht had door bedroch/doch zy was niet te vinden:
Flucx rees daer zulck gheraes/en schrick'lijcke ontbinden

De furyen/zoot scheen. Diana zweeten bloed/
D'Aerd trillen/beefden/en dreef fluckx onder de voet
D'Hoogh'-priester die 't Autaer/na Tempels wyze/ wijden:
Daer na uw Dochter was gheleyd devoot'lijck byden
Hoogh'-priester na de plaets waer d'off'rhand zou geschien/
Zoo haest als Cypriaen op wech heur had ghezien
Beleest heur viel te voet/en schonck heur daer heur leven
Wt liefd om willich hem voor heur ter dood te gheven.
Hoort nu voort het vervolgh/zy die vol droeve smert
De doodens naking vreesden/ greep een Manlijck hert/
En teghen streef met moed/ al Cyprianens zeggen/
Betrachtend' zijn voorneem met reden neer te legghen/
Doen bleeck heur trouwe liefde/inde grootste nood/
Gh'lijck of de dood het leven/en t'leven waer de dood.
O aldertrouste liefd! wie kan het lof uytspreken?
Met zoo veel tonghen alsser sterren hoogh uytbreken/
En zo veel stemmen gh'lijck de Zee heeft driftich zand.
Maer ghy/o Vrouw Diana, mooght het met uw hand
In d'herdsten Dyamant op 't alderdiepste graven
Wat loon dat deze twee uyt liefd elckander gaven.
Ach wonderbaere eeuw! uw wezen is verkeert/
Nu teere jeughdens liefde 'twillich sterven leert.

ZEEG. Hoe eynden deze strijt? Waer zijn zy beyd' ghebleven?

BOD. De overhand had hy/zijn dood gaf heur het leven.
Vermits Dianaes wet dierg'h'lijck vermoghen gheeft/
Dat alsser yemant sterft voor die ghezondicht heeft
D'misdadighen dan vry terstond weer werd ontslaghen.

ZEEG. De Menschen dierghelijcken toeval noyt en zaghen/
Hoe zalment weten als de Tempel open is?

BOD. In deze plaets/mijn Heer/want hier het loopen is/
Waer d'Offrand zal gheschien/dies zal hier zijn 'tghedranghe
Om zien de trouwen held die willich is ghevanghen/
Zo dat ghy Cypriaen, mijn Heer/hier kund zien gaen.

ZEEG. En inden Tempel niet. BOD. Waer de zond' is ghedaen
Daer werdt die weer ghestraft/de tyd zal haest genaken/
Laet ons gaen na den Haegh om int ghezicht te raken.

ZEEG; Mijn hert is zo verquickt door 'tgheen ghy hebt ghezeyd
Dat all' mijn droeve knagingh lucklijck van my scheyd.

HEEREMAN, met sommighe Dienaers van den Tempel van Diana. EELHERT, en CYPRIAEN, aen een zyde vant Toonneel, en aen d'ander zyde VREDERYCK en WILHEM.

VREDE. Welhem wats daer te doen? ziet hoe 'tvolck derwaerds spoet.

WELH. Het mach zijn datmen daer een offerhande doet.

HE. Eelhert gheeft my de Wijn en 'twater daer beneven.
VR. Het schijnt of yemant daer verliezen zoude 'tleven.
Laet ons oock derwaerts gaen. HE. Laet dit onnoos'le bloed/
Medoghende Goddin/uw lang vergramd ghemoed
Nu stillen/ghelijck de wijn door 'twater wy temp'reren/
Of hy die/ die daer knield/ nu wil sacrificeren?
VR. Ach armen Jonghen held! VRE. 'tLand is noch niet bevryd
WELH. Van d'oude zondens plaeg verleden langhen tyd.
HE. Rechtvaerdighe Goddin die d'Heymelijcke zonden
Int openbaere straft/ noyt hebben wy bevonden
Zoo vast ghehepde liefd als van deez' held ghetrouw
Laet Petronels misdaed/o Goddelijcke Vrouw/
Door hem nu zijn gheboet: die mild'lijck schenckt zijn leven/
Ach/hoe mijn bloed verschrickt 'tschijnt dat mijn handen beven.
VR. Zeer geeren zoude ick zien dees Jongh'lingh in't ghezicht.
HE. 'tIs moogh'lijck 'sHemels wil dat hy de Zonnens licht
Mits d'Hemel is versteurt nu niet behoort t'aenschouwen/
En dat mijn Vrou daerom mijn hert dus wil benouwen
Keert/ keert/u Cypriaen, en na 'tgheboomt u zet/
Want 'tglinsteren vande Zon mijn oud' ghezicht belet.
VR. O God/ het is mijn zoon. WILH. O alder droefste maeren.
HE. Nu is d'Off'rhand ghereed/God wil zyn ziel bewaeren.
VR. 'tIs mijn Zoon Cypriaen. HE. Heer gunt hem uw by-stand.
VR. Houdt vriend/help God/vriend houd. HE. Wat is't? wie hout mijn
Durft ghy dit Heyl'ge werck dus onbedachtlijck stooren. (hand?
VR. Ach lieven Cypriaen,Cypriaen mijn verkooren.
HE. Van hier/ packt u van hier/en steurt de Off'rhand niet.
VR. Ach Hemel 'tschijnt mijn hert verwurght door dit verdriet.
HE. Van hier/oock fluckx van hier/van hier of 'k maeck u voeten/
Ghy niet gheraken mooght het gheen wy off'ren moeten.
VR. Aen onze Vrou Diaen? door heur hulp quam ick hier.
HE. Zwijght/zonder spreken/zwijght/vertreckt/maeckt geen ghetier.
VR. Ootmoedelijck mijn heer/moet ick u dienst'lijck vraghen
Waerom dees Jonghen held/helacy te beklaghen/
Moet opgheoffert zijn? 'k bezweer u by heur naem
Dat ghy my d'oorzaeck zeght: wat heeft hy heur misdaen?
HE. Zeght my waerom ghyt vraeght/wat ken zijn dood u krencken?
VR. Zijn dood? helaes/veel meer als mijn Heer ken bedencken.
HE. Ter dood hy hem begheeft om zijn vriendins misdaet.
VR. Hoe? sterf hy dan upt liefd? zo uw Wet dat toelaet/
Wil ick my fluckx voor hem ter dood ghewillich gheven/
Onthooft dees graeuwen man laet deeze Jong'lingh leven.
HE. Dat waer de Wet misdaen het recht verstaet ghy niet.
VR. Zo weyghert ghy my/ Heer/ het gheen ghy hem toeliet.
HEE. Ghy zijt gheen Batavier/daerom kent niet gheschieden,
VRE. Wilt my de rechte grond uws Wetten dan bedieden,

Zegt

HEER. Zeght my eerst wien ghy zijt. VRE. De Vader des Jongman.
HE. Zijt ghy zijn Vader zo zijt ghyer qualijck an/
Daerom vertreckt mijn vriend. VR. Ach mocht ghy Vader wezen/
O dat ghy Vader waert/de Vader/Heer van dezen
Beklaechghelijcken held. Ach mocht ghy Vader zijn!
HE. Zo ben ick van een zoon. maer al waer dezen mijn
Die nu ten offer komt. 'kzou my te vreden stellen
Want wat den Hemel wil behoort ons niet te quellen.
VR. Bedroefden Cypriaen, moet dit bejaert ghezicht
Beooghen deez' ellendt? 't Waer beter dat my 'tlicht
Des Hemels duyster waer. spreeckt ghy niet myn beminden?
Hoe kan een Vaders herte meerder rouwe vinden!
Gans gheen beweginghy/zoon? spreeckt myn zoon Cypriaen.
CYP. Stelt Vader u te vreen/weest met my niet belaen/
Want nimmer mocht u zoon besteden beter 'tleven/
Als aen heur die uw zoon het leven heeft ghegheven.
Want zedert liefds verkies mijn ziele had veryand/
En onderdaen ghemaeckt van mijn Princes/de band
Die uw zoons herte boeyd door voorberaeds verkiezen/
Om die keur wil ick graeg mijn leven nu verliezen.
HE. Dits 'tgheen ick heb ghevreest dat hem zyn Vader zou
Beweeghen weer tot spraeck. VR. Helaes/mijn hertens rouw
Is daer meed' niet ghestilt. CYP. Onluckichste gheboozen/
Wat heeft de tongh ghedaen! moogh'lijck Dianas toozen
Door 'tspreken weer ontsteeckt/vermits de wet verbied
Dat niemant spreken moet als d'Offerhand gheschiet.
ME. Mijn vriend/ten waer dat ghy u Vader zeght te wezen
Van trouwen Cypriaen, ghelooft/dat ick u deze
Versteuringh des Off'rand/die ghy dus stoutlijck doet
Door deze rechters hand zou straffen aen uw bloed/
Want Cypriaen nu moet weer na den Tempel keeren.
VR. 'k Acht dat die niet misdoet die aen zijn Prins en Heere
Met beden en ontzich ootmoedich valt te voet.
HE. De toozen in Diana hier door meeren moet.
VR. De tyd de toozen slist. de haestighe ghezindheyd
Bestaende metter daed 'tvoorneem des toozens blindheyd/
Beklaeght zich naderhand. vermits 'tonroert ghemoed
De reen vermomd/ verdrijft/verstoot/en gantsch verwoed/
Ick bid bezadicht/ Heer/ hebt mely/ daer beneven/
Gherechticheyd behoort de rechter plaets te gheven.
Doch isser gheen mely? laet my dan hebben 'trecht/
'Twelck ghy niet weygeren / kundt want hoe goed rouws en slecht
Ick in mijn doente ben/zoo ben ick 'trechte waerdich
En zo ghy't my niet gund zo zijt ghy onrechtvaerdich.
HE. Ick onrechtvaerdich? geeft my zulckx doch te verstaen.
VR. Ghy zeyde my terstond hoe't niet mocht zijn ghedaen

Dat ghy een uyt lands man hier mocht sacrificeren.

HEER. 'k Heb u niet meer ghezeyd als ons de wetten leeren.

VRE. Weet dan dat Cypriaen, mijn zoon/ een vreemdlingh is.

HEE. Vriend/ dat en kan niet zijn/ daer oordeeldt ghy in mis.

VRE. Mijn zegghen is ghegrond/ 't zy hoe 't mijn Heer voorbeelden/

HEE. Spreeckt dan uw meeningh uyt/ zeght my waer ghy hem teelden:
Men ziet meer op de plaets als op de Vaders bloed.
Van waer is zijn ghebooredt? waer was hy opghevoedt?

VRE. Ick noem hem vreemdt midts hy uyt my niet is ghesproten.

HEE. Zo is hy niet uw zoon is hy niet van uw looten.

VRE. Al teelden ick hem niet/ kan hy mijn zoon niet zijn?

HEE. En zeyden ghy niet erenstich hoe dat hy dijn
Ghelief den zone was? VRE. Maer niet uyt my gheboozen.

HEE. 'k Acht dat ghy door de rouw uw zinnen hebt verloozen.

VRE. 'k Ghevoelden gansch gheen rouw waer ick my zinnen quyt.

HE. Ghy zijt een schalcken vos zo ghy niet zinn'loos zyt.

VR. 't Oprecht' en schalcke hert noyt t'zamen paren konnen.

HE. Hoe kan hy zijn uw zoon hebt ghy hem niet ghewonnen?

VR. Hy kan mijn zoon uyt liefd/ en uyt natuur niet zijn.

HE. Wech wech hy is uw zoon ghelijck hy is de mijn.
Dees Jonghman is u vreemd/ en wilt ghy voor hem spreken?
Hoe ghy uw reden wend ghy ondeckt valsche treken.

VR. Al windt ghy woordens strijd mijn recht ghy niet en rooft.

HE. Die licht van woorden is werdt zelden hier ghelooft.

VR. Ghy doet gheen recht/ mijn Heer/ en misdoet uw eerwaerdicheyd.

HE. Op my en op mijn kind valt deze onrechtvaerdicheyd.

VR. Uw blinde heerschappy het reed'lijck stuur verleyd.

HE. Uw zegghen heeft gheen slot/ ghy spreeckt met gheen bescheyd.

VR. Zijt Hemel mijn ghetuych/ wee u ghy Magistraten/
En Princen hier op aerd/ hoe kan God dit toelaten?

HE. Roept ghy den Hemel aen? die ghy moedwill'ch misdoet.

VR. Mits ghy my weyghert recht/ den hooghen Hemel moet/
My hooren en onz' Vrouw/ die al ons herts secreten
Doorzien en oock de grond van onz' voornemen weten.

HE. Vriend zeght my zo ghy 't weet wie dat zijn Vader is?
Of noemt ghy zijn gheslacht/ of die hem nader is
In bloede als ghy zijt? VR. Hoe kan ick u dat zegghen?
Zo ick het zelfs niet weet. HEE. Wilt my 't beduyd uytlegghen/
Waerom ghy zoon hem noemt? VR. Om dat ick hem bemind
Heb/ zedert ick hem vond/ ghelijck mijn eyghen kind.

HE. Hoe vond ghy hem? en waer? VR. Dat zal ick u verkonden/
Aen d' oever vanden Rijn heb ick het kind ghevonden/
En zedert opghevoed na mijn gheringhe staet/
Ghelijck mijn echte zoon/ ick bid/ my Heere/ laet
Mijn nu doch op het breetst het wonder u voort zegghen/
Hoe vreemd dat ick het kind op 't water vonde legghen/

't Scheen

't Scheen oft eerst door de storm de Rijn was opghevuurt/
En met bedachte zorgh behendelijck ghestuurt
Op een verdrooghde grond/ waer 't driftich wiechsken raeckten
Vast aen 't gronds water kroost/ doch 't water dat ghenaeckten
Het kind in 't minste niet/ 't scheen dat het Element
De vondelingh ontzach / gelijck een moeder wendt
Nae 't hoeden heures vrucht/ ick ken u niet beschrijven
Wat menschelijcke vreughd 't onnoozel gingh bedrijven
Als ick ghenaeckten 't kind/ 't welck zo meesmuylend lach
G'lijck een die ziet zijn wensch als 't myn aen komen zach.
Het wiechsken was Cypres/ het welck my goed deed ramen/
D'arme vondeling doen Cypriaen te namen.

HEER. En hoe zijt ghy ghenaemt? VR. Mijn naem is Vreederijck.

HEER. Neen zeght vry vredens strijdt/ want ghy zult wreedelijck/
Dit uw ghevonden kind benemen zien het leven/
Hoe zeer dat ghy hem lieft/ en 't leven hem wilt gheven/
Hoe langhe is verleden dat ghy 't kind eerst vond?

VRED. 't Jaer zeventich en vier/ als den Spangjaert in 't rond
Had Leyden vast beleyd/ de Prince met de Staten/
De Lande-scheyer-dijck doorsteken hadden laeten/
Tot ontzet van de Stadt recht met de springhe-vloed.

HER. Ach Hemel wat veroerte vind ick in myn bloed!

VRED. Mijn Heer als ick het kind voort t'mijnen huyse brochte/
Met koestering en streling en 't kind wel bezochte
Oft eenich letzel had/ vond ick om 't vondlings hals/
Een oude gouden penning/ met schrift/ grieckx/ of wals/
Rondom de muntens kries/ 't gheen wy niet kosten lesen/
Ick acht ick hebse noch. HEE. Laet zien. VRE. Mijn Heer 't is (dezen.

HER. Komt nu bedroefde slaep beeld vande naere dood/
Zluyt d'oogens tenten op: ach droefheyd al te groot!
Barst tranen uyt uw vloed/ en helpt my nu beklaghen/
De alderdroefste staet die Batavieren zaghen/
Ach Vreed'rijck, Vreederijck, het luck keert om heur rad
De droefheyd is nu mijn die ghy te vooren had/
Onluckelijck ghestert! dit is het zekerst teken/
Dees jonghe droefheyd zal dit oude hert doen breken.
De munt is my bekent/ dit was de band mijns trou/
Die ick op trouwe gaf aen mijn ge-echte Vrouw'/
Dit was de eerste gift die ick heur gaf mijn leven:
En mits heur trouwe liefd heeft zy die weer hergheven
Aen onze eerste vrucht: twee herten ghy verknocht/
En wat 's uw boodschap nu? helaes de dood ghy brocht!
Aen dit besneeude hooft/ wel mach ick u vernamen/
Trouw-penningh waert ghy eerst/ die ons brocht beyd te zamen/
Rouw-penningh zijt ghy nu/ 'k beween mijn eyghen bloet/
Hoe kan 't mijn eyghen zijn zo ick 't verstorten moet?

Arme en bedruckte zoon/ waer toe waer't ghy geboren/
Om in uw teere kindsheyd eerst te zyn verloren?
En wonderbaer en vreemd door 's waters liefd behoed/,
Die u met voorbedacht beschermden voor zyn vloed/
En in behouden haven stuurt/ op dat uw Vader
Het leven u beneem. Ach God! wat is hier nader?
Als u/ O Al-heyds-Al! (want zonder u/ o Heer/
De Zee en vloeyden niet/ de Zon niet lichten meer)
Noch d'Elementen vier in't minst niet zouden wercken:
Te bidden (milden God) uw dienaer te versterken/
Heb ick/ helaes/ dus blind ghezondicht in myn tijd/
Dat ghy nu op myn kind uw tooren wrekend' zijt?
Ben ick/ O Hemels Prins/ dus in't ghetal der snooden/
Dat ghy wilt dat dees hand myn eyghen kind zal dooden?
Beheerscher-over-al/ is myn misdaed zo groot?
Wat heeft myn kind misdaen? die/ lacy/ is in nood/
Heer/ straft my na verdienste/ wilt myn zoon vergeven/
Begraeft dees grijse man/ schenckt Cypriaen het leven.
Doch uwe Godheyds wil hier 't al ten besten voeght/
Laet/ heer/ uw wil geschien/ uw dienaer wel ghenoeght.
Ach/ Vreed'rijck, waerden vriend/ wat porden my te vragen
Zo diep na zyn gheslacht! Helpt Vred'rijck nu beklagen
Het onluck dat ghy ziet/ 't gheen uwe was in schijn/
Ach Vrederijck! is nu warachtelijcken myn.
Mirak'len onzes eeuw! met reden machmen zeggen:
Dat vreemde dinghen onder Tijd verburgen leggen.
Niet upten ken myn sprack hoe't arme herte trildt.

VR. O Schepper aller schepsʼlen! Al-Beheerscher/ wilt
Versterken onz' Natuur. Wilt ghy sacrificeren
Mijn Heer uw' eygen kind? HEER. Ick anders zoud' onteeren
Het heylige Autaer. Helaes? nu vind ick 't gheen
Ick Zeegheer zeyd/ en my in mynen droom verscheen:
Het scheen my doe een droom maer vind het nu waerachtich.

VR. Almogend' hooghe God, Al-Wetert, en al-machtich,
Zal d'Echte Vader nu van't kind Scherp-Rechter zijn?

HE. Al wat ghy wilt/ O God/ dat moet ghschien door myn
Ghewill'ge wil. VRE. O Heer/ O Heylige Orak'len!
Dat wy in onze eeuw beoogen deez' mirak'len.
Bedruckten Cypriaen. HEER. Vreedrijck ghy hebt gegist
Te vrijen Cypriaen, en zonder arch/ noch list
Vrymoedich hebt bekent zyn Vader niet te wezen.
En ick die waenden dat de offerhand op dezen
Uw Zoon zou zyn ghedaen/ vind nu myn eygen kind/
'k Geloof het knaecht uw hert/ vermidts ghy hem bemind.

Wat vreemd toe-val is dit? Het vreemst' dat wy opt hoorden!
Zou Heereman zyn zone zelven dus vermoorden?
De man is in zyn licht. HEER. Is dat niet onz' Zeegheer?
O ouden trouwen Vriend! ZEEG. Ick had gekomen eer
Ten waer ick Eelhert vond. HEER. Na hem is 't dat ick wachte/
Om d'offerhand te doen. ziet hoe de duystre nachte
Ghenaeckt/ de Zon verloopt. ZEEG. Het domme blind ghezicht
Van't sterffelijcke oog verduystert's hemels licht/
Wy wand'len hier bedampt. Niet dat de Hemels machten/
De heylige voorsicht/ 't besloot des Hemels krachten/
Hier by ons zichtbaer zyn/ of met ons sprake houdt:
Maer 't wonder dat wy zien/ en 't vleeschlijck oogh aenschout/
Zyn Godes milde daden die wy spreken hooren/
En tuygen zyne machte aen zyn uytverkoren.
'k Heb Eelhert met de and'rens komst' op wegh gestaeckt/
Vermits deez' vreemde toeval/ die my duchtich maeckt:
Want als ick wel aenmerck het gheen u is ervaren/
Zo schijnt het dat myn hoop en vrees g'lijckaerdich waren.
Doch ick verstae 't geheym niet mits de duystre zin/
Nochtans besluyt ick dat hier is wat wonders in.
HE. 't Gheen dat ghy niet verstaet Zeegheer verstae ick klaerlijck/
Doch isser yets ter werld 't zy geestelijck of waerlijck
Dat u verburgen is/ zo is't dit werck gheweest.
ZE. Vriend Heereman ick voel zeer duydlijck in myn geest/
Hoe dat de Hemels schicking yets goets heeft op handen/
'k Zou gaeren weten wien dat is de Vader vanden
Ghetrouwen Batavier/ wiens ieughd de dood niet vreest.
HE. Zeegheer als ghy hem ziet/ bedroeven zalt uw geest!
Het is/ helaes/ myn zoon die op't Autaer moet sterven.
ZE. Is 't uw zoon die uyt liefd zyn leven dus wil derven?
HE. 't Is Cypriaen myn zoon die t' eynd zyns levens is.
ZE. En wie is d'ander man die daer beneven is?
HE. Zyn tweede Vader/ Zeegheer, die hem in wiegs iaren
Uyt liefd gekoestert heeft. God wil Vreed'rijck bewaren/
Voor zyn medoogend' hert/ en vroomheyd zyns gemoed.
ZE. Is 't Heereman uw kind dat ghy in d'hooge vloed
Verloordt? H. 't Is recht getreft. Z. En acht ghy u ellendich?
O Hemel hoe verblind is zyn verstant inwendich.
O Goddelijcke zon! de nevel doch verklaert
Met kennis en reens licht. bedaerdt Heereman bedaerdt/
't Komt al van hooger hand/ God toont nu zyn vermogen:
Veel blinder u verstant is als myn oude oogen.
Treurt ghy? weent ghy? waerom? om dat ghy Vader zijt
Van trouwen Cypriaen? Verheught u/ zijt verblijd/

d'Orakẽlen tuyghen nu dat zy uw zaet beminnen/
Hier is 't Godlijck besluyt/dat wy niet kosten vinnen.
Ziet hier de tyd die wy nu hebben langh verwacht/
Ja zoo veel bloed verstort/hier eynd al onze klacht.
Heer Heereman bedaerdt door u wy nu vol brochten
't Orakels Heyl'ghe wil daer langhe wy na zochten/
Ziet hier uw eyghen zoon/die d'Hemel u weer jondt
Ick acht ghy niet de grond van's Hemels stem verstond.
Door hertens inwaerts vreughd mijn tranen nu uyt breken
Met zulcken tochte dat mijn tonghe niet kan spreken.

Batavia niet eer en zult ghy zien op houwen
De wreede droeve straf daer ghy meed' zijt gheplaeght,
Voor datter twee uyt liefd' in Echte 'tzamen trouwen
Oock beyd' van Hemels bloed: en g'lijck ons heeft mishaegt
D'ontrouw van Petronel, *en dat verstorte bloedt*
Een ander door herts trouw die Vrouws ontrouheyd boet.

Was dit het antwoord 'tgheen 't Orakel heeft verleent
Vriend Heereman waerom? waerom ist dat ghy weent?
Is dezen trouwen held die 'tsterven heeft verkozen
Niet van de Hemels Stam/hy zijnd' uyt u gheboren?
Orania mijn Dochter oock van Hemels Aerdt?
Wat waend ghy dat hun yets als liefd t'zaem heeft ghepaert?
't Was ons beleyd dat zy aen Woud-heer was verbonden/
't Blijckt dat dit Huw'lijck niet van Gode was ghezonden/
En zoo ghyt wel bezichticht zult ghy wel verstaen
Dat d'Hemel meenden Woud-heer niet maer Cypriaen.
Was hier opt trouwer liefd als in hem heeft ghebleken?
Zins Petronel bestond met Rijckhert trouw te breken.
Dees zijn ghetrouwe liefd zal brenghen gantsch tot niet
De zond van Petronel oorzaeck van ons verdriet.
Al-schicker, Heylighe Al, die 'talles doet beweghen
Ghy mildheyds mildste Born, en mild in uwe Zeghen,
Die 'talles oock bestuurt/behoed/beschut/bewaert
Wt Heyl'ghe liefd gheteelt uyt uw Godlijcke aert.
Vw Hemelsche natuur na wel-doen ymmer lusten
En zoo graegh in uw lust dat weldaed nimmer rusten.
Als onz' hoop hooploos was tot bet'ring onzes staet
Helpt ghy/o hulp-rijck God/ nae't stuur uws Hemels raed.
Heer/laet nu stijghen onze zielen t'hoogher stede
Ootmoed'lijck om te dancken uwe moghentheden/
Met zuyv're ziels gezicht/ alleen op u ghevest/
Op dat wy gantsch versmaden t'Aerdsche nickers nest.

Neemt

Neemt wech de duyst're damp des Werelds gayle zotheyd.
De glans/o Heer/verschijn dyn zelfs zelfstandighe Godheyd.
Ha Heyl'ge borners vliet! waer zielens heyl na lust
Met erentlijcke graeght/als d'opp're waere rust.
Waer na vertoeft ghy doch? keert na den Tempel spoedich
Met trouwen Cypriaen, want d'hooghen Hemel goedich
Gheen offerhand begheert/'tis nu de tijd van vreughd
Mijns Dochters Bruylofts Feest met deeze trouwe Jeughd
Te houden/ tijd is rijp. HEE. Zeegheer hoe kan dit wezen?
Zoo uw kind met my Zoon Woud-heer/ja langh voor dezen
Te zamen zijn belooft door d'ernste ons begheer.

ZEEGH. Zoo zy trout Cypriaen, zo trout zy met Woud-heer,
'Twelck was zijn eerste naem/de ander was ghegheven
Door Vreed'rijck, die hem vond. Woud-heer is hy ghebleven.

HE. Als ick't bedenck/'tis waer/Woud-heer was eerst zijn naem
De ander was verziert. ZEEG. Vriend Heereman ick raem/
Dat Godes wille is/dat Woud-heer zoud bezinnen
Alleen de Jacht en 't Weld/ en niet en zoud beminnen
Orania, vermits zy is zijn Broeders Bruyt:
En wy als blinde Menschen wisten niet 'tbeduyd/
Maer trachten met gheweld ons Kind'ren beyd' te paeren/
Vermits wy t'zamen zo om 'tbest besloten waren.
Nu zien wy wel in 'tlest dat noyt ten eynd gheraeckt
Ons Huw'lijck/maer de Echt die d'Hemel heeft ghemaeckt.
Comt/laet ons t'zamen gaen. HEE. En Vreedrijck daer beneven/
Want Cypriaen die is twee Vaders nu ghegheven/
Vreed'rijck in liefd/en ick in Echt. ZEEG. Mijn Heer uw kind
Ick immer lieven zal. maer ziet doch hoe verblind
De Menschen waeren/ja dat niemant kost bemercken
Wat d'Hemel wilde door het vond'ling-kind dus wercken.

MARGRIET, ROEMERT.

MARG. Vriend Roemert wat goed nieuws? is Woud-heer dus verlief't
Op Theodora? zeght my doch zoo 't u belieft.
Is't waer? of is't geklucht? ROE. Het ken geen kluchting wezen.
Ghy kent wel dencken waer upt dat het was ghere en/
Als zy ten huyse van zijn Vader was ghebrocht/
't Tgeen Theodora langh voor dezen heeft ghezocht.
Te meerder dat zijn ouders zeer daer in verheughde
Ghelijck zy beyden daer een zielichlijck verbreughde:
Margriet hoe't al vernoeghden kan niet zijn ghezeyd.
't Is nu zoo veer ghebrocht dat niemant hunliens scheyd/
't Blijckt dat den Hemel woud' dit Huwelijck beleggen.

MARG. Maer zeght my wat zy van Orania nu zegghen?
Hoe staet dat/ Roemert? is die zaeck noch niet ghеslecht?

ROEM. Zy is ter dood verwezen/en nu gae ick recht

Na Heermans huys om hun te troosten met mankander/
Verliest hy zijn Schoon-Dochter hy crijcht nu een ander.

MARG. Zoo is Te'door niet dood al was zy in ghevaer?

ROEM. Nopt was zy zo ghezond van herten. MA. Mits zy haer
Ghe liefde Woud-heer vond/ dat hy heur weer bezinden.

ROEM. Al was zy diep ghewond daer was fluckx raed te vinden.

MARG. Wat raed ghebruyckten zy? die heur hulp zoo ter haest?

ROEM. Margriet dats veel ghevraeght/ doch van 't eerst tot het laest
Wil ick het u verbre'en. ghy weet wel dat heur vrienden
Tot hand-reyck quamen daer/ maer alleen heur beminden
Woud-heer gheraeckten heur/zy zeyden dat heur pijn
Door niemant als door hem ghenezen mochte zyn.
Dies bleven wy alleen/ick Woud-heer en zijn Moeder/
Doch niemant roerder haer als alleen heur behoeder:
Die met ghestreel en koest'ringh heur ghesteets was by/
En op het bed hy trock de pijle uyt heur zy.
Maer 't onluck was te groot 'tbedroeft my uyt te spreken/
De pijl die volghden wel maer 't yser dat bleef steken
Diep inde versche wond/ja dat geen Instrument
Het yser reycken kost/denckt nu wat groot ellend
Men aen heur/laey/zach: 'kgeloof wel had de wonde
Meer openingh ghehad zo hadmen 't wel ghevonden/
Maer Woud-heer was te schreumich en te zwack van hert
Om aen zijn lief te doen zoo wredelijcken smert/
Want liefde die gheneest met lieve zoete kuuren/
En hoewel zy van pijn heur qualijck kost ghedruuren
Leed zy het met gheduld/jae zwoer dat al de pijn
Gheen bitterheyd: mits Woud heers by zijn: koste zijn/
Doch Woud-heer vond noch raed/ waer me zy was ghenezen/
En is zo wel te pas als zy opt was voor dezen.
Margriet acht dat ghy wist wat huys hy met heur houdt
Woud-heer is gantsch vervoirnt / zijn zinnen zijn verstout/
Want waer hy Jacht en 't Velt beminden hier te voore
Bezind hy nu alleen zijn lieve Theodore,
Met zulcken lieven lust dat hy heeft geen bestier.

MARG. Vriend Roemert noch hebt ghy uw vrolijcke manier.

ROEM. Margriet het hert is groen maer 't beste is verlooren/
De oude Waegh'naers graeg noch 't zweepens klat'ring hooren.

ROEM. Margriet ick gae/ghy blyft. MA. Vriend Roemert gaet met God.
Een yeder heeft de zyn helaes/ ick mis mijn lot.

REYNHERT.

REINH. O wonderbaere eeuw'! hoe mild ghy ons verheughden
In uw bedroefste tijd ghy luckelijckst' verv reughden.

MARG. Dat's Reynhert zie ick wel. hy komt ter goeder tijd.

REINH. Batavia verquickt nu ghy herluckich zijt.

Aerd/Hemel/Water/'tVier/ja al de Wereldts ronde
Is nu verblijd/o God/uw macht ick nu bevonde.

MARG. Waerom of Reynhert nu mach wezen dus verblyd?

REINH. Verheughd uw lieve bosch/mits d'heughelijcke tyd/
Ghy langhe hebt ghetreurt/vermaeckt nu uw gezinde
Vw droeve galmten staeckt/ wilt blydelijck ontbinden
Nu zoo veel tonghen als ghy bladen in ghetal
Op uwe Tel'gren draeght/ met heughelijck geschal
Vt brald dijn glorijs lof/roemt van de waere trouwe
Die dezen held betoont tot zijn ghelief de Vrouwe.
Onz' droefheyd is geeynd de gouden tijd komt weer.

MARG. 'kAcht hy van Theodora spreeckt/en van Woud-heer.

REINH. Nu is de plaech ghestilt/ nu traenens ebb ken drogen/
Gelijck de vloed verheugd door stroom en waters hoogen.

MARG. Men spreeckt niet van Oraen, maer slechtelijck van het geen
Nu Woud-heer is ghemoet en hoe zy beyd' zijn een/
Het geen men noyt en docht noch nimmer en verwachten
Schijnt wonder dies het speelt ghestaech in onz' gedachten/
Orania die is vergheeten mits d'oneer/
Doch niemant hinckter zeydtmen van een anders zeer.
Vriend Reynhert wel ghemoet waer gaet ghy dus blymoedich.

REINH. Ter Bruyloft en ter Feest/ nu dat den Hemel goedich
'tGhewenschte heeft verleent/het luckelijck toeval
'tGeen langhe was verwacht. MA. 'kVerstont van Roemert al.
Maer onz' Oraniaes dood ken ick noch niet vergheten.

REINH. Nu merck ick wel/Margriet dat ghy niet hebt gheweten
Hoe't blad is omgekeert. MA. Van Woud-heer en Thedoor'.

REINH. Ick spreke van Oraen. MA. 'tIs vreemd 'tgheen ick nu hoor.
Is zy dan niet gedood? REYNH. Gedood? Margriet heur leven
Het alderluckichst' is/want zy heur heeft begeven
Ten Echt met Cypriaen. MARG. Hoe? dat kan niet geschien.

REINH. Zo ghy wilt met my gaen ghy zult het zelven zien.

MARG. Ter dood was zy verwezen al verle'en drie daghen.

REIN. Weet ghy niet dat Oraen van 'tVonnis was ontslaghen?

MARG. Hoe? Reynhert dat waer vreemd. RE. Maer niet zo vreemd als waer:
Blyft hier een weynich/ Griet, ghy zult het lieve paer
Zien komen vanden Tempel / anders als ghy meynden.
Hunliedens vreughd begind/en onze klachten eynden.
Dat ghy zaegt hoe al 'tVolck betoonen waere vreugd/
De Tempel is zo vol dat ghy'r niet in en meught.
Het schaterend' gheluyd der stemmen door mankander
Met zulcken klancke tiert dat de gemeent d'een d'ander
Niet hoort noch ken verstaen/maer d'herten zyn vereent/
En dancken d'hooghen God nu hy zyn gunst verleent.
Ha luckelycke eeuw/in plaets van droevich sterven
Ter Bruyloft nu met vreughd/ hy die zeer graeg woud' derven

Zyn leven om het heur/ zal nu voor loon zyns trouw
In echt beslapen heur/ die alderwaert sie Vrouw:
'k Verwonder/ Griet, dat ghy geen teken toont van vreughde/
Om uw Speelnoot ghelyck ick my door heur verheughde.
MA. Myn herts verburghen vreughd gaet boven d'uytwaerts schyn.
REYNH. Had ghy Oraen ghezien/ als Cypriaen heur zyn
Handtrouw in echte gaf/ hoe lieflyck hy heur kusten/
Heur kleur betoonden wel dat zulckx heur herte lusten/
Ghelyck twee duyf kens: 't was Margriet zo zoeten ding/
Dat niemant zach of zy de kus gaf of ontfingh.
Ach watten purper roode kleur natuur afbeelden/
Wie weet oft yver was of schaemt die schoonheyt teelden?
Had ghy ghezien hoe hy doen spoorden zyn ghemoed/
Als zy onwilligh scheen: om moogh'lyck meerder zoet
Te rapen: want 't ghevepns van deese schoone reynen
Toont zy begerich zyn g'lyck zy onwillich schynen.
Ha lodderlycke kus! ick kent niet uyten/ Griet:
Maer speelnoot ick gheloof hier is in d' wereld niet
Ghelyckbaer by die vreughd/ het eynd is zoet beginnen.
Vaert wel Margriet, ick zoeck oock waer ick mach beminnen.
MA. Is 't waer 't gheen Reynhert zeyd? ontvlucht my het verstand?
De droefheyd is na by als blydschap is in hand.
Beknelde boezem barst/ barst uyt dyn droeve zuchten/
Dit hert/ helacy/ morzeld door dit quaet gheruchte/
Gheruchtens galmtens vlym znoeyd af dyn laeste dach
Nu hoop in stuur gheyruyl verkeert heur valsche lach/
Heur lach bedriechster/ lach? rabraeckster myns ghedachten/
Nu zie ick dat van hoop gheeen vrucht is te verwachten
Verwachten machmen niet vermits ghy hoope zyt/
Dievegh/ en roosster van de kostelycke tyd:
De tyd/ helaes/ o tyd ghy wond'ren kunt beloven/
Maer al u gronds-vest zand werd haestich wech ghestoven.
Waer is uw ancker nu? waer is u Cabel touw?
Wat zyt ghy hoop? helaes! een wispeltuerghe Vrou.
Vermomde toveres/ een kunstighe bedriechster/
Een vruchteloozе schicht/ een boertighe znoo liechster.
Ha minne wat bedryst ghy Godeloose kuur/
Verkracht/ vermoordt/ de wet van d'Heylghe natuur.
Ziet wat de minne doet/ en hoe de nicker wrochte/
Ja dat ick wreed'lyck na Oraniaes leven zochte/
Om zo te raken tot het hebben mynes lust/
Op dat de heete tocht myns wensch mocht zyn gheblust/
En dat de grill'ge kuur tot mins keur mocht geraken
Deed minne dat ick reen/ en Gode kost verzaecken:
En al gedaen/ zo ben ick zelven ' tinstrument
Van heur gheluck/ helaes/ en myn bedroefde end/

Want

Want d'Hemel zelfs door myn zyn wercken brocht te wege:
Dus zyn de menschen vaeck hun zelve meeste tegen.
Door myne doent men nu de leugens loone ken/
Ick die bedriegen woud nu zelfs bedrogen ben.
Hoe wroeght nu myn gemoed/ als ick te recht bevroede
Hoe dat ick trachten na verstorting heures bloede?
Batavias ghewest te bang is voor Margriet,
Helaes/ bedruckte vrouw/ schuylt waer u niemant ziet.
Doch/ laey/ het ghemoede draeg ick zelven mede/
Het zy dan waer ick vlucht/ ick blyve in onvrede:
Ten waer ick door 't berouw eens uyt de knaging quam/
En Gods ghenae weer geeft 't gheen ick my zelfs ontnam.
Boetvaerdelijck berouw verkrijght wel Goods genade/
Gods goedheyd is zo mild dat niemand komt te spade.

HEERE-MAN, ZEEG-HEER, VREDE-RYCK, EEL-HERT, ROEMERT, REYN-HERT, ADRIAEN, GEDEON, WEL-HEM, CYPRIAEN, ORANIA, WOUD-HEER, THEODORA.

CYP. 't Schijnt dat de vreughd myn tongh door blyheyd spraeckloos (maeckte
Mits d'heugelijcke gloryp die myn ziel geraeckte:
Met zulcken zoet bedroch/ dat ick my zelfs niet ken!
Ja twyffel of ick ben de zelfde die ick ben/
Ja twyffel of ick zie/ en voel myn waerde vrouwe.
't Gheluck is in die hooght dat ick van 't luck wantrouwe.
Doch als ick 't wel bedenck/ mijn leven heeft een aer:
Want 't leven dat ick had dat leeft nu gansch in haer.
O Heyl'ghe heyle echt / die d'herten ken vergaren/
En maeckt twee zielen een waer eerst twee wezens waren.
Niet zegghen kan ick/lief/mijn liefde en u waerd.
ORAN. Hoe groot de uwen is/ myn d'uwen evenaert.
CYP. Niet evenaren kan 't / mijn d'uwen gaet te boven.
ORAN. Ick bid u Cypriaen ghy zulckx niet wilt ghelooven.
CYP. Ick weet uw liefd is groot/ maer niet zo groot als mijn.
ORAN. Hoe ken uw liefde grooter als de mijne zijn?
CYP. Vermits ghy meer verdiend/ ORA. Och neen/want uwe waerde
Gheen g'lijckheydt heeft van alle lievers op de aerde.
Waent ghy in ons ghewest wel eenen is zo trou/
Die/ gh'lijck ghy deed/zoud willen sterven voor zijn vrou?
CYP. Och ja! ORA. Nochtans men noyt van zulke liefde hoorden.
CYP. Zo lieven zy dan niet. ORA. Helaes/alleen met woorden.
CYP. En niet door wercken? en deur trouwe daden? ORA. Neen.
Zoo dat ghy de triumphens kransse draeght alleen/

En immer blijven zal ghegrift in staell' ghedachten.
CYP. Orania niet anders mocht van my verwachten.
ORA. Verwacht ghy dan oock anders niet van uw Oraen,
Als dat zy graegh wil doen het gheen ghy hebt ghedaen.
Uyt lout're liefde uyt mijn herts midpunt gherezen/
En laet dees zielens kus mijn woordens zeghel wezen.
HEER. Den Hemel hoed u beyd. ZE. Ons wensch is nu gheluckt/
De plaech nu stillen zal die langh ons heeft verdruckt/
En jammerlijck/ helaes! zo deerlijck heeft verdrooten.
HEER. 't Is gansch volbrocht het gheen in d'Hemel was besloten.
EELH. Ick wensche u gheluck in 't luckelijck toeval.
HEER. Ick houd van toeval niet/ al wat God wil dat zal
En moet gheschieden. OR. Lief/waer is uw tweede Vader?
CIPR. Ick bid u maeckt hem plaets. OR. Heer Vrederijck komt nader.
CIPR. Helaes gheen Heer Me vrou. OR. Uw daden zyn zo goed
Dat ick uyt danckbaerheyd u die naem gheven moet/
Ghy die langh zijt gheweest mijn Cypriaens behoeder.
CIPR. Behoeder niet alleen: maer Vader ende Moeder.
ORAN. Ick dancklijck u bedanck acht my uw dochter meed'
Ghy zult in will'ghe dienst my vinden steets ghereed.
CYP. En my na plicht vereyscht. VR. Ick wensch gheluck u beyden.
HEER. Ghelijck mijn liefde nimmer oock van u zal scheyden.
Laet Vrederijck by my op dat ick hem betoon
De danckbaerheyd van 't goedt 't gheen hy deed aen mijn zoon.

HYMENEUS.

Ick God der Bruylofts Feest van d'Hemel kome spoedich
Om tot uw waerde deughd/ mijn wezen heyl en goedich
Te deelen/ mits uw echt/ in d'Hemel is ghemaeckt/
Zijt heugh'lijck/ want met recht/ ghy treuring nu verzaeckt.
De hooghe Goden steets zijn in weldaden groeyende/
Dus blijft ghy lieve twee/ te zaem In Liefde bloeyende.

EYNDE.

'tAMSTERDAM,

Ghedruckt by Paulus van Ravesteyn,

ANNO 1617.

